Št. 32 (1826) Leto XXXV
NOVO MESTO četrtek, 9. avgusta 1984
Cena: 20 din
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

YU ISSN 0416-2242

Tudi gasilci jih krepijo

Namreč bratske vezi med ljudmi obakraj Kolpe — Sodelovanje Adlešičanov z Ljubljančani — Nov gasilski avto

ADLEŠIČI — Proslavo belokranjskih interninancev in vojnih ujetnikov so letos združili s proslavljanjem 50-letnice ustanovitve gasilskega društva v Adlešičih, ki je teklo pod pokroviteljstvom pobratene krajevne skupnosti Stara Ljubljana.

Ob tej priložnosti so izdali zbornik „Petdeset let gasilskega društva v Rdečih Adlešičih", gasilci pa so bogatejši za novo kombinirano gasilsko vozilo. Podelili so številna gasilska krajevna, občinska in republiška

● Priznanja republiške gasilske zveze so prejeli: GD Adlešiči, Niko Skube, Niko Novak, Janez Vranešič in Alojz Cvitkovič. Podelili so tudi osem občinskih priznanj, dobili so jih: Niko Veselič, Rudi Kralj, Marko Rožman, Branko Požek, Janez Starešinič, Niko Požek, Anton Črnič in Niko Kralj.

prejeli tudi trije še živeči ustanovitelji: Niko in Anton Veselič ter Miko Skube.

Praznovanje visokega jubileja je začel prizadevni predsednik GD Adlešiči Janez Starešinič, ki ima veliko zaslug, da društvo — zdaj šteje 172 članov — sodi med najbolj delovna v Beli krajini. Slavnostni govornik je v glavnem govoril o zgodovini društva in njegovem pomenu, ki ga ima pri čuvanju zasebne in družbene imovine. Še posebej je poudaril delež, ki so ga gasilci prispevali k prebujanju revolucionarne zavesti in pri utrjevanju bratskih vezi med prebivalci z obeh bregov mejne reke Kolpe, ter bratsko sodelovanje z občini KS Stara Ljubljana, ki so bili pokrovitelji prireditve in novega kombiniranega gasilskega vozila. Ključe je gasilcem izročil podpredsednik KO ZZB NOV Stara Ljubljana Vladimir Verhek, ki je dejal, da se sodelovanje iz leta v leto poglablja.

SLAVKO DOKL

GASILCI SO DOBILI NOVO KOMBINIRANO GASILSKO VOZILO — Ob praznovanju 50-letnice ustanovitve GD Adlešiči so gasilci bogatejši za novo kombinirano gasilsko vozilo. (Foto: Slavko Dokl)

Delo dobili sposobnejši

Del proizvodnje iz Iskrine tovarne v Vižmarjah se seli v Žužemberk — Poizkusno že novembra

ŽUŽEMBERK — V Iskrinih strokovnih krogih in samoupravnih organih je že odločeno, da se del proizvodnje keramičnih nosilcev za kondenzatorje seli v sposobnejši kolektiv, ki bo zmožen proizvajati boljšo kvaliteto in zadostne količine. V Žužbemerku zaradi tega ne bo potrebnih večjih vlaganj, za novo proizvodnjo pa se pospešeno pripravljajo.

Do te odločitve je v Iskri prišlo predvsem zato, ker je ugotovljeno, da Iskrin tozd v Vižmarjah, ki je keramične nosilce za kondenzatorje dobavljal žužemberški tovarni, ni zmogel tolikšnih dobav, kot so jih naročali, in ne zahtevane kvalitete izdelkov, zato je Žužemberčanom že marsikateri izvozni posel propadel.

V zadnjih treh letih so bili zato ob 1 milijon dolarjev izvoza, česar si v sedanji bitki za tuji trg ne morejo več privoščiti. Tudi v letošnjem letu so v tovarni Keko Žužemberk dobili iz Vižmarij le 70 odst. dogovorjene dobave, kar se pozna krepko tudi pri izvozu. Resda so letos v Žužemberku izvoz povečali za 100 odst. v primeri z lanskim, lahko pa bi na tuje prodali še dosti več, če bi imeli dovolj keramičnih nosilcev.

Vižmarski kolektiv očitno ni sledil razvoju v svetu, zato pomenijo šestletne težave za žužemberško Iskro precejšnjo coklo pri nadaljnjem vzponu. S prenosom dela proizvodnje obrobja Ljubljane v Žužemberk, k sposobnejšim bo z novo tehnologijo omogočena zadostna dobava potrebnih keramičnih nosilcev, večjega števila novozaposlenih pa v Žužemberku zato ne bodo potrebovali. Proizvodnja je v dobršni meri avtomatizirana. Poizkusno delo se bo začelo v Žužemberku že novembra letos, s polno zmogljivostjo pa bo novi del proizvodnega programa zaživel januarja 1985.

R. B.

Nihče ne razmišlja o ukinitvi

V brežiški tovarni prikolic naj bi se postavili na noge z novimi programi — Razvojnih načrtov ne bo lahko uresničiti

BREŽICE — Delavce Tovarne avtomobilskih prikolic v Brežicah, kjer je zaposlenih nad 200 delavcev, v kovinskem obratu pa je ta čas še okrog 50 zaposlenih, motijo predvidevanja, da bodo letos „prigospodarili" 160 milijonov izgube, predvsem pa nizki osebni dohodki, kopičenje zalog in da ne vidijo izhoda iz trenutne zagate.

Evropa je pred leti še pokupila 300.000 prikolic, lani pa samo še 140.000, ta padec in grožnje s carinami pa so močno prizadeli tudi največjega proizvajalca avtomobilskih prikolic na starem kontinentu — novomeško IMV. Prejšnja leta ji je uspelo prodati tudi do 26.000 prikolic na leto, trenutno pa čaka doma in v Evropi uskladiščenih okoli 15.000 prikolic. Upajo, da bo do konca leta zmanjšano število precejšnje zaloge na okoli 5.000 prikolic.

V Brežicah naj bi do konca leta ostala ista proizvodnja, pozneje pa pričakujejo nov program. Nihče v Novem mestu namreč ni razmišljal o ukinitvi proizvodnje v brežiški tovarni, pač pa, kako se čimbolj prilagoditi tržnim zakonitostim. Sedanja proizvodnja je nerentabilna, donosnost pa vidijo v novih programih, ki pa kot vsaka novost le stežka prodirajo, zatem pa še o širitvi programov. Tako

● Skoraj polovico v tujini dosežene cene za prikolico požro stroški, ki nastajajo s prevozom, dispečersko službo, garancijami, popravili, kar ima IMV organizirano v Evropi. Predstavniki novomeške IMV so Brežičanom na vprašanje, od kod takšna izguba, slikovito pojasnili, da stane prevoz ene prikolice v Skandinavijo okrog 8 starih milijonov, do Norveške celo 13 milijonov.

razmišljajo o avtodomih, posebnih maloserijskih prikolicah, potujočih bifejih, premičnih stanovanjskih in poslovnih enotah.

Vse te novosti naj bi prinesel tudi sanacijski program brežiške tovarne, saj je bil doslej sanacijski program izključno za Novo mesto. Razmišljanja o usodi brežiške tovarne potekajo tudi v to smer, da bi bil v Brežicah centralni servis, skladišče rezervnih delov in neke vrste butik, toda do končne odločitve bo treba počakati vsaj do decembra, ko naj bi nov sanacijski program odgovoril tudi na vsa danes še odprta vprašanja. Delavcem, ki prejemajo le zajamčene osebne dohodke, vzbujajo že takšna razvojna razmišljanja precejšnje obete, čeprav se zavedajo, da jih ne bo lahko uresničiti.

P. PERC

POČITNICE V NEREZINAH

METLIKA — Tako kot lani tudi letošnje poletje otroci iz metliške občine letujejo v pionirskem naselju Krško v Nerezinah na Lošinju. Za prvo izmeno, ki je bila na morju od 14. do 26. julija, je bilo zelo veliko zanimanja, tako da niso mogli sprejeti vseh otrok, ki bi radi v tem času letovali; prostora je bilo le za 52. V drugi izmeni od 7. do 19. avgusta pa je v pionirskem naselju 14 otrok iz metliške občine.

IRENA SODELUJE NA TRIENALU

RAČJE SELO — V razvojnem oddelku IGK na Račjem selu nastajajo zanimivi keramični izdelki, ki pa žal ne najdejo poti v redno proizvodnjo in potem na prodajne pulte. Kljub temu je Irena Blaznik, ki dela v tem oddelku, nedavno le dobila priznanje. Z miniaturno keramiko bo namreč sodelovala na tradicionalnem trienalu miniaturne keramike, ki bo v Zagrebu oktobra in novembra letos.

Naložbe Beti

Štiri večje naložbe: v Žakanju, Dobovi in dve v Metliki — Najdražja predilna stroja

METLIKA — V okviru metliške Beti ta čas teče več naložbenih del.

Tako v temeljni organizaciji v Žakanju povečujejo proizvodne zmogljivosti, investicija, ki naj bi bila končana do konca leta, pa bo veljala 140 milijonov dinarjev. Za delno razširitev proizvodnje gre tudi v konfekcijskem tozdu v Dobovi, kjer bodo dela veljala 15 milijonov dinarjev.

V Metliki tečejo dela pri gradnji črpališča na Kolpi, od koder bo poslej Beti dobivala potrebno industrijsko vodo, za kar sedaj uporablja vedno bolj drago (ceno) pitno vodo. Vsa zadeva bo veljala okoli 50 milijonov dinarjev.

Vsekakor največji strošek pa bo uvoz dveh strojev za proizvodnjo finejših prej za Kodranko. Uvozili naj bi ju konec tega ali v začetku prihodnjega leta iz Francije in bosta veljala okoli 200 milijonov dinarjev. Pri financiranju te naložbe v večjem delu sodelujejo kupci Betine preje in prav na njihovo pobudo gre Beti v ta nakup, res pa je tudi, da bo precejšen del proizvodov iz te preje namenjen za izvoz.

Izgubi spodrezana krila?

V krškem „Djuru Salaju" zajezili naraščanje velike izgube — Obvezno združevanje znaša 285 milijonov dinarjev

KRŠKO — Stabilizacijski ukrepi, ki so jih sprejeli v krški Tovarni celuloze in papirja Djuro Salaj, in jih tudi dosledno izvajali, so preprečili naraščanje velike izgube iz prvega trimesečja. Če to ne bi bilo uspelo, bi v letošnjem prvem polletju „prigospodarili" že približno poldrugo milijardo dinarjev izgube.

S tem bi se „Djuro Salaj" pridružil največjim slovenskim izgubarjem, in kot so povedali na zadnji razširjeni seji delavskega sveta delovne organizacije, „potopili" posavsko združeno delo. Z letošnjo proizvodnjo in poslovanjem krški papirničarji kljub ugodnejšim kazalcem oz. gibanjem še niso zadovoljni. Proizvodnja papirja je dokaj globoko potonila v rdeče številke, tudi količinska proizvodnja v Celulozi je nekoliko manjša kot v prvih treh mesecih letos.

Zadovoljive proizvodne rezultate so dosegli le delavci v Tesu in Papirkonfekciji. Oba omenjena tozda sta v prvem polletju ustvarila 154 milijonov dinarjev dohodka, ostali tozdi pa so za 40 milijonov v minusu! Resnici na ljubo pa je treba brž dodati, da imata Tes in Papirkonfekcija le 17 milijonov obveznega združevanja, vsi drugi tozdi pa kar 268 milijonov dinarjev, ne glede na izgubo.

Zavoljo nerešenih nesorazmerij med cenami vhodnih surovin in končnih izdelkov, je že nekaj let najbolj problematična ravno proizvodnja časopisnega papirja. V Krškem bodo zato skušali čimprej dopolniti in spremeniti proizvodni program tako, da jim bo prinašal večji dohodek. Rešitev vidijo predvsem v večjem izvozu papirja. Le stežka so se rešili iz devizne zadolženosti, zdaj pa se papirničarjem obeta možnost, da prekinejo zaprt krog, ko so morali izvažati za odplačevanje starih in najemanje novih posojil, da so lahko zagotavljali papir za jugoslovanske časopisne hiše.

P. PERC

V PRIČAKOVANJU NOVE TRGATVE

ŠTREKLJEVEC — V nedeljo je bil v Štrekljevcu v Beli krajini 8. zbor belokranjskih vinogradnikov, ki so ga v prvi vrsti namenili oceni lanske vinske letine in pripravam na letošnjo trgatev. Poleg tega so strokovnjaki metliške Vinske kleti, Julij Nemanič, Jože Maljevič in Slavko Dragovan, govorili vinogradnikom o pripravah na novo trgatev, o možnostih odkupa tržnih presežkov grozdja, prepričevanju bolezni trte itd. Lani je metliška Vinska klet odkupila od belokranjskih vinogradnikov 2.700 ton grozdja, ki je bilo izredno kakovostno. Po oceni bo letošnji pridelek vsaj za 20 odst. manjši, vendar v metliški kmetijski zadrugi vseeno pričakujejo odkup v lanskem obsegu.

S. D.

VREME

Deloma jasno in spremenljivo oblačno bo. Možnost krajevnih ploh.

KONČNO PRAVO POLETJE — Pa tudi to, kot kaže, zadnje poslabšanje vremena ni dolgo trajalo. Komaj toliko, da se je Kolpa ogrela in vsaj za nekaj dni ponudila svojo kljub vsemu še vedno čisto vodo prijetne osvežitve in kopanja željnim domačinom pa tudi ostalim, ki jih ta prelestna reka privablja iz leta v leto več. Še posebno radi prihajajo na Kolpo Novomeščani in drugi prebivalci krajev ob Krki, ki se še dobro spominjajo časov, ko je bila ta dolenjska reka prav tako čista, kot je sedaj Kolpa, potem pa so jo v imenu tako imenovanega „napredka" zasvinjali in zastrupili. Naj tudi ta grenka izkušnja pripomore k dvigu ekološke zavesti ljudi, kajti vode in zrak vedno in povsod uničujejo in zastrupljajo le ljudje in le ti jih lahko tudi ohranijo lepe, čiste, bistre, privlačne. (Besedilo in foto: A. Bartelj)

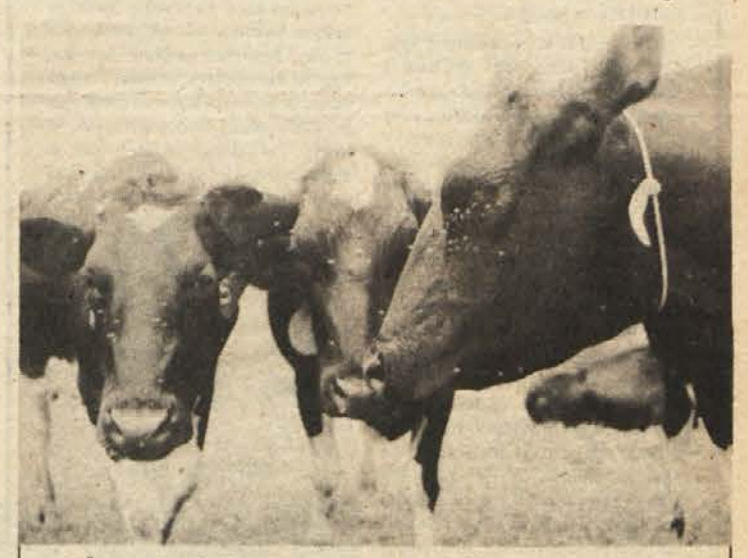

O ČEM SE MENIJO TRI GRACIJE? — Medtem ko primanjkuje krme in je zaradi tega v klavnicah vse več dela, hladilnice pa so polne (prejdragega mesa, so lahko te kočevske krave povsem brez skrbi. Odkar v Kmetijskem gospodarstvu Kočevje bolj izkoriščajo pašnike in niso več toliko odvisni od koruze in ostalih „dragotin", krave mirneje preživljajo svoje dni, brez strahu pred mesarskim nožem. Zato bi lahko rekli, da te tri gracije preživljajo skupaj z brati in sestrami mirno in lepo poletje. (Foto: J. Simčič)

Neuklonljivi Malkovec

Pred 42 leti je bila v plamenih vsa vas

MALKOVEC — Ta prijazna vasica z mnogimi lepimi vinogradi na svojih prisojnih rebreh je plačala hudo ceno za svobodo.

2. avgusta pred 42 leti je v tej vasi zagorelo veliko poslopij. Ko so se italijanski fašisti in izdajalci umaknili, so naslednji dan zgroženi krajani našteli sedem žrtev, šest jih je pod okupatorskimi kroglami omahnilo zatem še v Trebnjem. Spomin na te težke dni, ki pa krajanov niso omajali, da ne bi nadalje gojili odpora, je na sobotni proslavi krajevnega praznika KS Tržišče obudil domačin Ivan Pungerčar, ki je v tistih hudih časih kot dvanajstleten fantiček je izgubil očeta, dom pa so mu kot ostalim sovaščanom požrli plameni.

Šolska mladina iz Tržišča, člani osnovne organizacije ZSMS Malkovec, Polje in mladi zadružniki iz Tržišča so pripravili lep recital. Domačina, kmet Stanko Tomažič in Božo Mesojedec, sta prejela priznanji OF, prvi kot zgleden kooperant, drugi pa za požrtvovalno delo v številnih društvih in družbenopolitičnih organizacijah.

A. Ž.

MEDNARODNI
34. GORENJSKI SEJEM
kranj, 10. ~ 19. 8.'84
kmetijska in gozdarska mehanizacija
blago široke potrošnje obrtniški izdelki zabavni park
večerni zabavni program
bogata gostinska ponudba

So dogovori na trhlih nogah?

Prvo polletje je za Novoles še kar ugodno, čeprav so imeli v dveh tozdih izgubo in izvoz ni tolikšen, kot so računali

NOVO MESTO — Žagan les in elemente iz masivnega lesa jugoslovanski proizvajalci letos rekordno izvažajo, domači industriji pa zato manjka teh surovin. Tudi Novoles na ta račun ni v prvem polletju izvozil toliko, kot so doma načrtovali.

V Novolesu menijo, da je poslovanje v prvem polletju glede na zaostrene gospodarske razmere zadovoljivo. Med 15 proizvodnimi tozdi sta dva izkazala izgubo v skupnem znesku 75 milijonov dinarjev, krita pa bo iz domačih rezervnih skladov. Izgubo so imeli v IGK Račje selo pri Trebnjem in v krškem Boru, medtem ko je konstajeviški tozd Lipa, ki je še lani izkazal izgubo, že splaval na „pozitivno ničlo".

Celotni prihodek so v Novolesu v prvih šestih mesecih letos podvojili, ustvarili so za 4,5 milijarde dinarjev celotnega prihodka, od tega tretjino v izvozu. V primeri z lanskim izvozom v prvem polletju so letos izvozili za 22 odst. več — iztržili so 8 milijonov dolarjev, vendar kljub izredninr ukrepom v proizvodnji izvoz zaostaja za domačimi načrti. Poleg tega so za 1 milijon dolarjev blaga prodali na vzhodna tržišča.

Vzroki za nedoseganje izvoznega plana so po mnenju inž. Vilija Pavliča, podpredsednika, KPO Novolesa, tile: „Realni tečaj dinarja ponovno zaostaja za inflacijo in rastjo stroškov, kar poslabšuje izvozno kalkulacijo. Razen tega Gospodarska banka Ljubljana pri financiranju izvoza ne spremlja več kot 180 dni, razpolaganje z devizami, ki je bilo že doslej minimalno, bo verjetno še manjše. Vse to onemogoča združevanje deviz v reproverigi, posledica pa je slabša oskrba z repromateriali. Dogovorov, tudi pismenih, se držijo le redki."

V Novolesu so zaradi zaostajanja izvoznega plana uvedli izredne ukrepe: v proizvodnji je v pripravi surovin uvedeno delo v podaljšanem delavniku, uvajajo pa tudi bolj stimulativen in napreden način nagrajevanja. Te dni pa je začel delati tudi obrat decimiranja na Ruperč vrhu in v Krškem Boru, kjer pripravljajo lesne surovine za proizvodnjo. Na Ruperč vrhu bo tako dobilo delo 30 ljudi, ki bodo sčasoma začeli delati v dveh izmenah.

RIA BAČER

PREORATI VSA STRNIŠČA

METLIKA — Kljub pozni žetvi pšenice strokovnjaiki priporočajo kmetom, naj sejejo strniščne posevke, se pravi krmne mešanice in ajdo, kajti če bo jesen lepa, bo ajda lahko dozorela. Pospeševalna služba metliške Kmetijske zadruge je skupaj s Kmetijskim inštitutom Slovenije pripravila navodila za setev krmnih dosevkov, od izbora do tehnologije predelave.

Pravi kmečki praznik

Na posavskem tekmovanju zadružnikov—traktoristov v Bukošku zmagoslavje Brežičanov

BUKOŠEK PRI BREŽICAH — Prava poletna nedelja je bila kot naročena za posavsko tekmovanje zadružnikov—traktoristov. V Bukošku, vasici nekaj kilometrov iz Brežic na poti proti Bizeljskemu, se jih je tokrat pomerilo 19.

Stroga strokovna komisija je ocenjevala odpiranje in nato zapiranje sendviča, kot pravijo brazdi. Pomembna je bila izravnava brazde, čim bolješe zaoravanje plevela, razor je moral biti čim ožji in plitek. Medtem ko so traktoristi skušali v slabi uri čim bolje zorati 8 arov veliko njivo, so drugi pokazali, kako obvladajo spretnostno vožnjo z dvoosno prikolico in jo na koncu vzvratno porinejo v „garažo". Še poprej je vsak tekmovalec opravil teoretični preizkus znanja.

Največ so pokazali mladi domačini, saj pojde prva ekipa Brežic (Franc Vogrinc, Franc Peterkovič in Slavko Petan, ti so tudi najboljši posamezniki po naštetem vrstnem redu) na republiško tekmovanje v Slovenske Konjice. Drugi so bili zadružniki iz Krškega, tretji iz Sevnice in četrti druga ekipa domačih. Tudi pri članih so slavili Brežičani, ki pa niso imeli konkurence iz drugih občin. (najbolje se je v domačem obračunu odrezal Martin Godlen). Tudi oni so se uvrstili na republiško tekmovanje, prav tako mladi zadružnici iz sevniške občine Darinka Jerman in Danica Tušek, ki sta bili edini predstavnici nežnejšega spola na tekmovanju.

Številni obiskovalci so z zanimanjem opazovali nove stroje oz. kmetijske pripomočke tovarn SIP Šempeter in SCT Brežice, popoldne pa so spodbujali 12 koscev na tekmovanju, kjer je odnesel zmago Ivan Golob iz Dolnje Pirošice. Predstavnik pokrovitelja Območne zavarovalne skupnosti Triglav Krško je prvo uvrščenim izročil pokale, ostalim pa priznanja.

P. P.

DOMAČINI NAJBOLJŠI — Vaška skupnost Bukošek je skupaj z brežiškim aktivom mladih zadružnikov in temeljno organizacijo kooperantov Agrarie to nedeljo vzorno poskrbela za tekmovalne razmere traktoristov in koscev ter nasploh za prijetno počutje več sto gledalcev. (Foto: P. Perc)

ŠTUDENTI DELAJO V TESNILIH

VELIKA LOKA — Tesnila Trebnje so pred kratkim sprejela na delo šest pripravnikov in 20 dijakov ter študentov, ki bodo v tovarni na počitniškem delu. Opravljali bodo manj zahtevna dela v proizvodnji, za to svoje delo pa bodo plačani po učinku. Najboljši bodo lahko zaslužili tudi do 18 tisoč dinarjev, kar je za plitke študentske žepe lep dohodek.

PRECEJ NEPREDVIDENIH ZADEV

NOVO MESTO — Novomeška občinska skupščina svoj delovni program letos kar dobro uresničuje. Ugotovljeno je, da odstopanja nastajajo predvsem pri rokih in vsebini zadev za posamezne seje. Marsikatera zadeva je bila že preložena na kasnejše jesensko obdobje, medtem pa so na sejah v prvem polletju delegati obravnavali 20 nepredvidenih zadev. Od skupno 59 predvidenih zadev za obravnavo v delegatskih klopeh jih je bilo do konca julija uresničenih 30. Slabo pa je spoštovana zahteva delegatov in sklep občinske skupščine, da morajo biti daljša gradiva predstavljena v povzetku. To je zaenkrat bolj izjema kot pravilo.

MANJ PŠENICE

SEVNICA — Julijska ujma s točo bo v tej občini verjetno dokaj zmanjšala odkup pšenice, čeprav vlagajo vse napore, da bi dosegli predvidenih 200 ton. Do minulega tedna so od kmetov odkupili okrog 150 ton pridelka. Velika je vlaga oddanega žita, kar od 30 do 35 odst. Po dogovoru z mlinarji ti pri večji vlagi od 15 odst. pribijejo takemu pridelovalcu nad 50 odst. stroškov sušenja. Doslej je oddal največ pšenice kmet Ivan Pompe iz Razborja, kar 7.900 kg. Pompe je hkrati predsednik zadružnega sveta.

USPOSABLJANJE MLADIH TERITORIJALCEV

METLIKA — Za petek in soboto, 17. in 18. avgusta, pripravljata OK ZSMS Metlika in občinski štab teritorialne obrambe ob Lahinji taborjenje in strokovno usposabljanje mladincev prostovoljcev v enotah TO in vseh ostalih mladih občanov, ki želijo sodelovati. Pričakujejo okoli 50 mladincev, še posebej pa na to usposabljanje vabijo dekleta. Na podlagi večletnih izkušenj so pripravili pester in zanimiv program, ki zajema usposabljanje za osnovne vojaške veščine, ravnanje z orožjem, streljanje, orientacijski pohod in še kaj. Staršem, ki bi imeli pomisleke proti takemu usposabljanju, organizatorji zagotavljajo, da bodo red, disciplina in odgovornost na primerni ravni.

Obisk je nagrada za trud

Gostilna turističnega društva iz Sodražice je v dobrih rokah — Na jedilniku največ rib

SODRAŽICA — Komaj mesec dni je spet odprt lokal pri Izviru, pa je že postal zelo obiskan. V njem namreč delata Martin Emeršič in Henrik Žagar, prvi je kuhar, drugi natakar, znana mojstra kuhalnice in strežbe.

Trenutno se v tej gostilnici, ki je sicer last Turističnega društva iz Sodražice, največkrat pečejo ribe. Pravi mojster zanje je Martin, ki se je kuharske umetnosti izučil v hotelu Slon pri znanem mojstru Strajnarju. Potem se je dolga leta lahko izpopolnjeval na ladjah Splošne plovbe iz Pirana. V teh letih je videl ves svet in spoznal vse kuhinje, zlasti pa se je izpopolnil v pripravljanju rib. Ko mu je bilo dovolj ladje, se je odpravil v hribe, v Kamniško Bistrico, potem pa v Kamnik in Rogatec, dokler se ni ustalil v Ribnici. „Zdaj pri nas pečemo in pripravljamo ribe. Reči moram, da je med gosti zanje veliko zanimanja. Seveda priprava rib ni tako preprosta, še malo težja pa njihova nabava. Vsaj dvakrat na teden moram na ljubljanski živilski trg. Ko bo zanimanje za ribe pojenjalo, pa se bova lotila drugih jedi," pravi Emeršič, ki je sicer doma iz Slovenske Bistrice.

Čeprav sta Emeršič in Žagar družabnika, ki imata oba skupaj največ zaslug za ponovno oživitev gostilne v Izviru, je le res, da za posle bolj skrbi Henrik Žagar. Doslej je delal kot šef strežbe v Mercatorjevi restavraciji v Ribnici. Pravi, da mu je zdaj malo žal, ker je šel med zasebnike. Skrbi je veliko, vložiti je bilo potrebno tudi precej denarja, medtem ko mu prej ni bilo potrebno tako skrbeti za poslovni uspeh restavracije, pa še malo manj napet delavnik je imel. Po drugi strani pa je zadovoljen, ker je lokal vsak dan poln, ker so gostje zadovoljni s hrano in strežbo. Zato mu tudi ni žal, kadar mora zaradi gostov v gostilni čakati pozno v noč.

Henrik Žagar

Martin Emeršič

Še majhna podrobnost: menda dvojici Emeršič — Žagar ponujajo v najem tudi Mercatorjevo restavracijo v Ribnici. Taka ponudba je tudi dokaz njune uspešnosti. Seveda je v Turističnem društvu Sodražica ne bi radi kar tako izgubili. Prepričani so namreč, da bodo prav z njuno pomočjo ponovno oživili gostilno in rekreacijsko središče v Izviru. Tam so namreč lepi predeli za sprehode, pozimi pa se je moč tudi smučati. Vlečnica v eni uri lahko potegne tudi po 200 smučarjev, ki glede terenov niso preveč zahtevni.

J. S.

Dom starejših občanov bo dograjen prihodnje leto

Kočevski dom bo sprejel pod streho 94 starejših občanov — Veljal bo 220 milijonov dinarjev

KOČEVJE — Zamisel o gradnji doma za starejše občane v Kočevju je stara že nekaj let. Graditi so pričeli letos maja, prvi stanovalci pa se bodo vselili oktobra prihodnje leto. V njem bo dovolj postelj tako za kočevsko kot ribniško občino.

Kot je povedal v. d. direktorja doma za starejše občane v ustanavljanju Bruno Ciglič, za zdaj pri gradnji doma ni težav. Domače gradbeno podjetje Zidar se drži rokov, tako da bo dom že do konca tega leta pod streho. Nekaj težav je bilo le okoli financiranja, saj je denarja manj na voljo, kot je bilo sklenjeno z družbenim dogovorom. Prav zato so nameravali zmanjšati število postelj. Zdaj pa se dogovarjajo, da bi dom v grobem dogradili za 120 postelj, kakor so predvideli s projekti, do konca pa naj bi ga usposobili za 94 varovancev. Dom bo veljal okoli 220 milijonov dinarjev, po sedanjih cenah pa bi bila mesečna oskrbina okoli 15 tisoč dinarjev.

V njem bodo eno- in dvoposteljne sobe, poleg teh pa bodo v domu tudi sodobna kuhinja, pralnica in restavracija. Ker v Kočevju nimajo takšnih družbenih obratov in podobnih servisov, bodo tovrstne usluge opravljali tudi za druge občane. Naj povemo še to, da je okoli doma rezerviranega dovolj prostora za rekreacijo. Ob njem pa nameravajo organizirati tudi lastno ekonomijo, kjer bodo lahko stanovalci sami obdelovali košček vrta ali se ukvarjali s kakšno podobno dejavnostjo. Da bi se stanovalci v novem objektu počutili čimbolj domače, bodo svoje sobe lahko opremili z nekaj lastne opreme. In ko smo že pri opremi, naj povemo, da bo ta standardna. Zavedajo se namreč — v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki je investitorica objekta — da so denarnice starejših občanov tenke. Zato bo penzion v domu sorazmerno poceni tudi zaradi skromne, a funkcinalne opreme.

J. S.

MANJ DELA ZA KOČEVSKE TISKARJE

KOČEVJE — Delovna organizacija Kočevski tisk je v prvem polletju letos dosegla 11 odst. manjši dohodek od načrtovanega. Dohodek zaostaja za načrtovanim predvsem zaradi skokovitega naraščanja stroškov repromateriala in rezervnih delov. Za enako količino repromateriala so v letošnjem prvem polletju porabili preko 60 odst. več sredstev kot v enakem lanskem obdobju. V Kočevskem tisku pravijo, da so slabši rezultati poslovanja v prvi polovici leta običajni zaradi sezonskih vplivov. Sicer pa beležijo manj naročil za reklamne prospekte in druge storitve, kar povezujejo s splošno gospodarsko krizo.

Skupnost borcev Kočevskega odreda

Ustanovitev bo 3. oktobra

KOČEVJE — 29. julija letos je iniciativni odbor za osnovanje skupnosti borcev Kočevskega odreda v Kočevju sklical posvet, ki sta se ga poleg visokih vojaških starešin in vidnih družbenopolitičnih delavcev kočevske občine udeležila tudi narodna heroja Andrej Cetinski—Lev in Jože Ožbolt.

Udeleženci sestanka so določili 3. oktober, ko je kočevski občinski praznik, za datum uradne ustanovitve skupnosti borcev Kočevskega odreda. Nadalje so se na posvetu dogovorili, da bodo izpopolnili seznam preživelih borcev omenjenega oreda. Določili so tudi načjn zbiranja sredstev za nakup prapora skupnosti.

Na posvetu so poudarili potrebo po izdaji monografije, ki bo pričala o bojih in vlogi Kočevskega odreda. Gradivo o tem bo zbirala posebna komisija, ki bo imela težko delo. Na razpolago je namreč malo dokumentov o oblikovanju te vojaške formacije, ki je priborila prvo osvobojeno ozemlje v ljubljanski regiji in izmed približno 800 svojih borcev dala sedem narodnih herojev.

Udeleženci sestanka so sprejeli še predlog liste za organe skupnosti borcev Kočevskega odreda.

A. LEVSTEK

NAŠA ANKETA

Okrnjena olimpiada

Olimpijske igre so brez dvoma največja športna prireditev in hkrati največji športni praznik, in to ne le za nastopajoče tekmovalce, med katerimi je, žal, vedno manj pravih amaterjev, marveč tudi ali celo predvsem za ljubitelje športa po vsem svetu. Vsak gleda in presoja dogodke na olimpijskih športnih terenih in zunaj njih po svoje. Pregovor, ki pravi: Kolikor ljudi, toliko okusov, najbrž velja tudi pri naših ljubiteljih športa, ki spremljajo olimpijske igre v Los Angelesu.

MIRO ZAKŠEK, učitelj v KPD Dob: „Take olimpijske igre, na katerih manjka toliko dobrih športnikov z Vzhoda, gotovo ne morejo pokazati, kakšen napredek je dosegel šport v zadnjih štirih letih. Zato bi bilo prav, ko bi v prihodnje na olimpijskih igrah zagotovili udeležbo vseh držav. Če je cilj olimpijskih iger zbliževanje in krepitev prijateljstva med športniki vsega sveta, sedaj tega niso dosegli."

JANJA JANKOVIČ, dijakinja iz Kočevja: „Tekmovanj sicer ne spremljam, vem pa, da je olimpiada v Ameriki močno okrnjena zaradi odsotnosti športnikov iz vzhodnega bloka. Seveda ni prav, da se politika meša v šport in ga izrablja za svoje namene. Če v prihodnje ne bo mogoče zagotoviti polne udeležbe, potem je olimpijsko gibanje v veliki nevarnosti. Prav olimpijske igre, ta največja športna prireditev na svetu, pa so bile velika priložnost za zbliževanje med ljudmi in narodi vsega sveta."

MIRAN ANDOLJŠEK, ključavničar v ribniškem Riku: „Rusi so Američanom vrnili dolg za šport pa je to velika škoda. Tudi športniki iz vzhodnega bloka, ki se zaradi razmer morajo strinjati s politiko, so zaradi tega močno oškodovani. Res bodo imeli nekakšne nadomestne igre, toda vse to je daleč od pravih olimpijskih iger."

BRANKO PAPA, vratar v viniškem Novoteksu: „Ker sem v službi en dan dopoldne, drugi popoldne in potem zvečer, neposrednih prenosov olimpijskih tekmovanj ne morem gledati, poslušam pa olimpijske novice po radiu in berem Olimpijsko Delo. Tudi dela doma zaradi olimpijade ne smem zanemarjati, saj živina zahteva svoje. Kar se pa naših tiče, menim, da 20 medalj, kolikor so napovedovali, ne bodo prinesli domov."

JUŠ MIHELČIČ, vodja gradbene operative v metliški Obrtni zadrugi: „Kolikor se le da, spremljam dogajanja na olimpijskih igrah, še posebej me zanimata košarka in atletika. Gledam tudi neposredne prenose, kajti spim tako in tako samo nekaj ur in mi nočni prenosi ob moji nespečnosti pridejo celo prav. Služba zaradi tega ne trpi."

MARJANA OMERZO, študentka iz Koprivnice: „Olimpijske igre so še posebej za mlade vedno veliko doživetje, vendar je, žal, tudi na letošnje padla senca. Škoda, ker se je šport in lepo idejo vmešala politika. Sicer pa od naših športnikov največ pričakujem od košarkarjev in vaterpolistov pa tudi na obe rokometni reprezentanci ne bi smeli pozabiti."

ANICA ZIDARIČ, agronomka iz Sele: „Olimpijskih iger ne spremljam, ker nimam časa. Več sem pričakovala od Petričev. Ker pa je to njun prvi večji spodrsljaj, ne bi smeli kar naenkrat pozabiti na mnoge njune uspehe. Sicer pa mislim, da to ni več prava olimpiada, saj je ta v ZDA preveč skomercializirana."

BRANKO TERAŽ, prof. telesne vzgoje na sevniški OŠ: „Kot graditelj ne morem spremljati poznih nočnih prenosov, seveda pa redno prebiram časopise. Zaradi športnih dosežkov je res škoda, da ni tam sovjetskih in športnikov ostalih vzhodnih držav, sicer pa bodo oboji še imeli priložnost pokazati, koliko veljajo. Naši so tudi tokrat dajali preveč obetavne napovedi."

JURIJ PICEK, sodnik iz Novega mesta: „Kot nekdanji športnik kajpada z veseljem spremljam dogajanja na olimpijskih igrah, ampak ponoči zaradi tega vseeno ne vstajam. Televizijo gledam po službi in zvečer. Naši me do sedaj niso ne presenetili ne razočarali, da se pa mi Jugoslovani pred velikimi tekmovanji radi precej hvalimo, je pa tudi že dolgo znano."

TEK V STRMINO — Nekaj tekačev novomeškega atletskega kluba je bilo pred kratkim na pripravah pri Gospodični na Gorjancih. Fantje so se pod strokovnim vodstvom vestno in zavzeto pripravljali na pomembna tekmovanja, ki jih še čakajo v tej sezoni. Za take tekaške priprave so prostrani Gorjanci s svojimi razkošnimi košenicami in prijetnimi gozdnimi potmi ko nalašč. Na sliki: Šikonja, Fabjan in Vidmar pri napornem teku v strmino. (Foto: A. Bartelj)

kmetijstvo

KAKO OBVAROVATI KROMPIR

Kljub temu da gre vegetacija krompirja v večjem delu Slovenije že proti koncu, je redna zaščita pred plesnijo zelo pomembna, saj le tako lahko računamo na pridelek zdravih gomoljev, ki bodo sposobni daljšega skladiščenja. V višjih legah in pri poznih sortah pa je krompirjevka zelena tudi še v septembru. Proti koncu vegetacije uspešno ščitimo nasade s klasičnimi pripravki v rednih 10-dnevnih presledkih. Kot zadnji ukrep za preprečevanje okužb gomoljev s plesnijo pa je kemično uničenje cime z desikanti (reglon) kak teden do 10 dni pred nameravanim izkopom. To škropljenje uniči tudi zeleno maso plevela in olajša izkop. Do bere pridelek lahko pričakujemo le v nasadu, ki ima dolgo vegetacijo in lepo razvito listno površino, zato morajo biti vsi ukrepi namenjeni predvsem zaščiti listne površine v čim daljšem obdobju.

Tadej SLUGA, dipl. inž. agr.

Z NOVOMEŠKE TRŽNICE

Tržnico (v ponedeljek, 6. avgusta) lahko pohvalimo z dobro založenostjo. Domače kmetice so imele naprodaj precej jušne zelenjave, solate po 80 din kilogram, krompirja po 50 dinarjev, manj pa je bilo tokrat jajc. Spet je bila dokajšnja ponudba gob, svežih jurčkov, vendar je bilo zanje kar težko dobiti kupce, za kilogram jurčkov so zahtevali 400 dinarjev. Sicer pa so paradižnik na stojnicah prodajali po 80 din, breskve po 100 do 140 din, peso po 80 din, marelice po 160 din, grozdje po 200 din itd.

Sejmišča

NOVO MESTO — Naprodaj je bilo 187 pujskov, od teh jih je 65 zamenjalo lastnika. Rejci so ponujali 60 pujskov, starih 7 do 10 tednov, in 127 pujskov, starih 10 do 12 tednov. Cene mlajših živali so bile 4.000 do 6.000 din, cene starejših so znašale 6.000 do 7.500 din. Rejci so na sejmu ponujali 25 glav goveje živine. Prodali so 15 živali. Cena za vole je bila 120 do 130 din za kilogram, za krave 110 do 120 din za kilogram. Pri mladi živini je bilo treba odšteti 140 do 145 din za kilogram.

BREŽICE — Rejci so od 284 pripeljanih prašičev, starih do tri mesece, prodali 187 živali. Kilogram žive teže je stal 250 din.

Kmetijski nasveti

Poskus z oljno ogrščico?

Ob že tako hudi stiski z devizami uvažamo olje in beljakovinska krmila. Oboje premore oljna ogrščica in logična posledica tega je poziv tovarne olja v Slovenski Bistrici (ter s tem povezana širša družbena akcija), naj bi se spet v večjem obsegu lotili sejanja te pozabljene poljščine, ki je lahko zelo donosna, razen tega pa izjemno ugodno vpliva na rodovitnost zemlje. Spada med tako imenovane rastline ugodilke, ki izboljšujejo strukturo tal in so vse težje pogrešljiva sestavina dobrih kolobarjev.

Prvi so se oprijeli priporočene poljščine v Pomurju, od koder poročajo tudi o dobrih pridelovalnih uspehih. Dosegli so povprečni pridelek nad 26 stotov na hektar, kar je ekonomsko več vredno kot pridelek 50 stotov pšenice. Pridelovanje oljne ogrščice je mogoče tudi povsem mehanizirati, saj so zanjo uporabne žitne sejalnice in običajni kombajni. Omembe vredno je tudi to, da je z ogrščico delo takrat, ko ga z drugimi posevki ni, razen tega pa zapušča njivo tako zgodaj, da so možni v istem letu še različni strniščni dosevki.

● **Za uspeh v pridelovanju, ki bi ga kazalo temeljiteje preizkusiti in vpeljati v večjem obsegu tudi v naših krajih, mora poljedelec primerno obvladati agrotehniko. Strokovnjaki svetujejo sejanje naslednjih sort: jet neuf, korina in elvira. Za en hektar je potrebno 8 do 10 kg semena, globina setve je 2 cm, razmik med vrstami naj bo od 25 do 30 cm. Najboljši čas setve je od 15. do 30. avgusta. Nevarni škodljivci so bolhači, tekmeci v rasti pa širokolistni pleveli. Obojega se s sodobnimi pripravki ni težko ubraniti.**

V naših krajih je dosti zemljišč, ki bi bila primerna za setev oljne ogrščice. Rastlina pač ni izbirčna, obnese se na plitvih propustnih tleh, še bolj pa ji ustrezajo globoka ilovnato—peščena tla, kjer voda ne zastaja. Na zastajajočo vodo je tudi sicer ogrščica zelo občutljiva, delno tudi zaradi večje kislosti, ki je povezana z močvirjenostjo. Apnjenju je zato prav hvaležna, vendar se apno ne sme trositi po njivi s kalečim semonom, marveč pred oranjem.

Inž. M. L.

Nesorazmerje med stroški in ceno

Tozd Živinoreja črnomaljske kmetijske zadruge ima težave v živinskih in perutninskih hlevih ter v klavnici — Nove obdelovalne površine

ČRNOMELJ — Tozd Živinoreja črnomaljske kmetijske zadruge v Lokvah in Dragatušu pita govejo živino, na Krasincu ima perutninsko farmo, s pomočjo klavnice in mesnic pa skrbi za oskrbo občanov z mesom.

Vendar se v živinskih in perutninskih hlevih srečujejo s težavami zaradi visokih proizvodnih stroškov. Tudi klavnica posluje na meji rentabilnosti, a bi bili finančni rezultati boljši, če bi se pri nakupu živine držali dogovorjenih cen, ki so prilagojene prodajnim cenam mesa. Zaradi bližine Hrvaške, kjer so odkupne cene višje, pa morajo tudi v Živinoreji kupovati dražjo živino, sicer bi bil odliv živali čez Kolpo še večji.

Franc Kure, vodja tozda priznava, da tudi reja živine v hlevih ni rentabilna, saj je vstopna cena mlade pitane govedi previsoka, temu pa se pridružijo še visoki proizvodni stroški. Toda hlev v Lokvah, ki je bil pozimi rekonstruiran, kapaciteta v njem pa se je od 120 povečala na 303 stojišča, je poln. Hleva v Dragatušu, v katerih je prostora za 240 glav, pa zaradi pomanjkanja krmne baze nista polna trenutno je v njih 145 živali. Pozimi je namreč pospeševalna služba dala v kooperacijsko pitanje precej telet, in ker jih pozneje kot 200-kilogramskih ni mogla prodati drugim kupcem, jih je moral tozd Živinoreja vzeti v svoje hleve, zato je bila poraba krme večja, kot so predvidevali. Zaradi tega ni slabega vremena, ki zavira rast silažne koruze, že čutijo pomanjkanje voluminozne krme, zato hlev v Dragatušu ni poln.

Krmo, tako seno kot silažo, pridelajo na lastnih površinah, prostorska zmogljivost hleva na Lokvah in trenutno neizkoriščen hlev pa zahtevajo pridobivanje novih kmetijskih površin. Na obeh posestvih je sedaj obdelanih 184 hektarov, izdelali pa so že investicijske elaborate in opravili analize agromelioracijskih posegov na 20 hektarih steljniških površin v Lokvah. V Dragatušu pa je precej površin, na katerih so ostale nedokončane agromelioracije, nekaj plodne zemlje pa bodo na novo pridobili s krčenjem zaraslih zemljišč ob regulaciji Podturnščice. Del sredstev za te posege imajo že zagotovljenih. Kure je prepričan, da bi na vseh teh površinah s kalcifikacijo tal in dodatnim založnim gnojenjem morali pridelati dovolj krme za obe farmi.

Na obratu Blatnik letos že drugo leto pasejo na prostem 196 telic, last tozda in kmetov kooperantov, ki so člani pašne skupnosti. Lani so brigadirji očistili okrog 40 hektarov pašnikov, telice, ki se pasejo tam, pa pridobivajo predvsem na plemenski kvaliteti. Po končani sezoni zadružno govedo prodajo kmetom za obnovo njihovih čred. Med rejci vlada za te telice veliko zanimanja.

Tudi vzreja jarkic na perutninski farmi je na meji rentabilnosti, zlasti zaradi dragih krmil in kurjave. Ker reja ne daje zaželenega dohodka, bodo morali, če bo cena krmi še naprej tako rasla, razmišljati o drugačnem načinu vzreje kokoši, je prepričan Kure.

M. BEZEK

Premika se, a prepočasi

V novomeški občini je letos v načrtu nekaj večjih hidromelioracijskih in agromelioracijskih del, lahko pa bi naredili dosti več

NOVO MESTO — Na območju krajevne skupnosti Orehovica je po večletnih prizadevanjih hidromelioracija na 113 hektarih le znatno bliže, v hinjskem predelu so se že sporazumeli o pašni skupnosti na 35 hektarih, na območju krajevne skupnosti Bela cerkev pa je na 18 hektarih zemljišč oblikovana melioracijska skupnost. Za agromelioracije pa je veliko zanimanja.

Kmetijska zemljiška skupnost letos kar uspešno uresničuje svoj delovni program, največja ovira pa so zasebni lastniki zemljišč, ki se nočejo odločati za hidromelioracijska dela. Čeravno bi z deli na Mokrem polju pridobili 113 hektarov boljših zemljišč, kot so sedanja zamočvirjena, in bi šla vsa dela na račun družbe, nekateri zasebniki vsa leta nasprotujejo. Za nalašč! Celotni program, ki sloni na sporazumevanju, in ne na prisili, pa je zato v zaostanku. Zdaj je vendar doseženo soglasje s kmeti za večji del zemljišč, kar je osnova za nadaljnje postopke pri izvedbi programa.

Že letos pa bodo dela končana na Dobruški gmajni na 34 hektarih zemlje, ki so last novomeške zadruge, in na območju Bele cerkve, kjer gre za hidromelioracijo Maruljščice. Že 24 kmetov je dalo pristanek za dela na 18 hektarih zamočvirjenih zemljišč.

Priprave pa tečejo še za melioracijo doline Radulje na 750 hektarih zemlje, kjer pa za zdaj opravljajo študije in prve priprave za dela na Grobeljski gmajni, kjer bi pridobili 50 hektarov boljše zemlje.

Za vsa hidromelioracijska dela je po dosedanjih izkušnjah zelo težko pridobiti kmetovo soglasje, čeprav je bil družbeni denar na voljo, medtem ko je pri agromelioracijskih delih čedalje več zasebnih interesentov. Odstranjevanje kamenja z njiv je zdajle v zaključni fazi na območju Jelendola pri Škocjanu na 17,5 hektarih zemlje, v teku pa so tudi obsežnejša akcija na območju krajevne skupnosti Dolž, kjer bo sanirano 60 hektarov zemljišč 27 zasebnih kmetov.

Z družbenimi sredstvi je organizirano tudi odstranjevanje kamenja v bližini suhokranjskega Gradenca, kjer se dela izvajajo na 29 hektarih zemlje, ki je last 7 združenih kmetov. Pri tem pomagajo tudi mladinske delovne brigade.

Krčitev gozdov, ki je tudi v programu kmetijske zemljiške skupnosti, pa prav tako kot vse ostale akcije poteka počasi. V prvi polovici leta 1984 je bilo pridobljenih le 4 hektare obdelovalnih površin v bližini Škocjana, opravili pa so jih 4 kooperanti ob znatni pomoči družbenih sredstev in kreditov.

Za nova agromelioracijska dela kažejo velik interes v Birčni vasi, kjer je že v delu projekt za sanacijo 270 hektarov zemljišč, prav verjetno pa bodo akcije za odstranjevanje kamenja še znatno razšili tudi na območju Dolža. Nič koliko truda pa je bilo vloženega s strani pospeševalcev zadruge in zemljiške skupnosti doslej, da so bili sploh doseženi taki rezultati. Nezaupanje kmečkih ljudi je še vedno veliko, saj jim pomoč pri izboljšavai zemlje ponujajo, pa se za akcije odločajo le posamezni napredni kmetje.

R. BAČER

Najhuje je, ker ni krme

BLATO — „Pšenico smo še rešili pred točo, toda otava, krompir in koruza so hudo prizadeti," pripoveduje France Novak iz Blata. „Trave bo samo tretjino sicer običajnega pridelka, silos za silažno koruzo je prazen, vprašanje pa je tudi, ali bomo imeli kaj koruznega zrnja. Tudi krompirju se bo brzkone poznala toča, saj je cima stolčena do tal."

Take so posledice ujme, ki se je izdivjala nad trebanjsko občino 25. julija letos. Komisija trebanjske kmetijske zadruge in predstavniki zavarovalnice Triglav prav te dni obiskujejo vasi in ugotavljajo škodo. Ta pa je toliko večja, ker je pri nas že tako in tako velika zadrega s krmo za živino.

„Krme bom imel precej manj, a za zdaj še ne razmišljam o zmanjšanju črede. Končno je mleko poleg krompirja glavni dohodek kmetije, zato se bo treba do krme dokopati tako ali drugače. Zdaj poskušamo rešiti še tisto malo otave, kjer imamo težave celo z navadno kosilnico, pognojili bomo in počakali, kaj bo. Zamenjal sem tudi dve toni pšenice za otrobe, ki jih bom potem kot krmilni dodatek dodajal voluminozni krmi. Če bi ne bilo toče, potem bi na poldrugem hektarju pridelal dovolj koruze za svojo živino, prav tako pa bi bilo dovolj otave s štirih hektarov travnikov," pravi Novak.

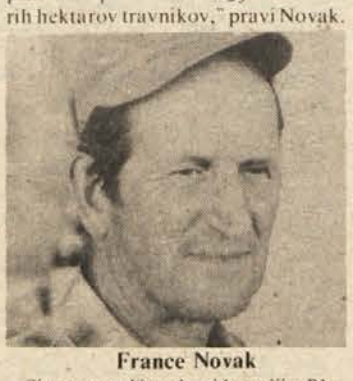

France Novak

Sicer pa na Novakovi kmetiji v Blatu redijo 9 krav mlekaric in oddajo na leto tudi po 15 tisoč litrov mleka. Pridelajo tudi precej krompirja, vsako leto pa ga prodajo Kolinski na Mirni od 15 do 20 ton. To je sicer manj kot pretekla leta, ko so ga pridelali in prodali tudi po 30 ton in več, zato pa je delo nekolikanj lažje, saj je France Novak član strojne skupnosti, v kateri ima pet kmetov sadilnik in pobiralnik. Letos bo po Novakovem mnenju precej manj dela s pobiranjem krompirja.

Največ pšenice za koruzo

Uspešna žetev in dober odkup oziroma zamenjava pšenice za koruzo v metliški občini — Pogodbe že za drugo leto

METLIKA — Že sredi prejšnjega tedna, ko v metliški občini žetev še ni bila končana, saj so še želi podgorjanskem delu občine, je ta belokranjska občina, ena najmanjših v Sloveniji, že izpolnila svojo obvezo — oddajo 350 ton tržnih presežkov pšenice. Strokovnjaki kmetijske zadruge pa računajo, da bodo skupaj oddali okoli 400 ton pšenice.

„Večino pšenice so ljudje zamenjali za koruzo. Ta zamenjava je zelo ugodna, saj dobijo za kilogram pšenice kilogram koruze in še 5,50 dinarja v gotovini," je povedal vodja TZO Kooperacija pri metliški zadrugi inž. Stane Bajuk. Tako so za koruzo zamenjali več kot 300 ton pšenice, vso potrebno koruzo pa je zagotovilo ljubljansko Žito. Tudi sicer sta bila žetev in odkup dobro pripravljena, kombajnov je bilo dovolj, pšenico pa so v skladišče Žita v Ljubljano vozili s tovornjaki naravnost z njiv.

Tisti, ki pšenice ne zamenjajo za koruzo, pa skupaj s premijami dobijo 30,20 din za kilogram pšenice. Ker je pogodba o oddaji pšenica potrebna zaradi davčnih olajšav in izplačil vseh premij, sklepajo pogodbe za prihodnje leto, že pri obračunu pšenice letošnjega letnika.

Uspešen odkup pšenice v metliški občini pripisujejo zlasti ugodni ceni oziroma zamenjavi za koruzo, saj se je pšenica po ceni že skoraj približala grozdju, čeprav je z grozdjem veliko več dela in stroškov. Tudi letina je bila letos zelo dobra, saj znaša povprečni donos okoli 4 tone na hektar, najvišji pa tudi 6 ton na hektar. Letos pšenica ni polegla, sejali so visoko donosne sorte in očitno so kmetje upoštevali vse agrotehnične zahteve. Dobra letina in ugodna cena bosta gotovo pripomogla, da bodo v metliški občini že pri obračunu za to letino s pogodbami zagotovili obveznost občine (če bo taka, kot je bila letos) za prihodnje leto.

A. BARTELJ

OBIRANJE TOBAKA SE JE ZAČELO — V Beli krajini se je letos odločilo za sajenje tobaka okrog 70 interesentov, med njimi že tretjič tudi Trempusovi iz Vinice. Tobak so zasadili na 13 hektarih, pri delu pa pridejo seveda najbolj prav štirje pari otroških rok. Pri nizanju, tem najbolj zamudnem delu, si pomagajo s strojem (na fotografiji), s katerim je priskočila na pomoč ljubljanska Tobačna tovarna. Do jeseni jih čakajo še štiri obiranja, letina pa je letos dobra. (Foto: M. Bezek)

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Poletna nega vinograške zemlje

To je poleg škropljenja najvažnejše delo v vinogradu v tem letnem času.

Trajna ozelenitev

Po mojih izkušnjah in po izkušnjah mnogih drugih vinogradnikov zlasti v severovzhodnem vinorodnem območju Slovenije in redkih vinogradnikov pri nas na Dolenjskem je najbolj idealna nega vinograške zemlje **medvrstna trajna ozelenitev** z nizkimi, trtam koristnimi ali trtam neškodljivimi travami in deteljami s plitvimi koreninami.

Ta ukrep omogoča naše humidno podnebje z razmeroma velikimi količinami padavin.

Trajna ozelenitev vinograške zemlje pa ne pomeni, da pri tej negi vinograške zemlje **ne pomeni nič delati!** Zatravljeno medvrstno površino v vinogradih je neobhodno potrebno **pogosto kositi!** Jaz sem letos do srede julija že štirikrat kosil z majhno rotacijsko (vrtno) kosilnico in sodim, da bom do trgatve moral kositi še najmanj trikrat. Košnjo ponavljamo takoj, ko večina trav doseže višino 10 cm in preden trave začno ustvarjati steblo. Z ustvarjanjem stebla namreč začno trave v večji meri črpati iz zemlje večje količine hranilnih snovi in s tem škodujejo trtam. Do 10 cm višine in s plitvim koreninskim sistemom pa trave v bistvu ne škodujejo trtam. Zaradi zatravljanja pa moramo količine umetnih gnojil v vinogradu povečati za 1/3, ker tudi nizke trave s plitvimi koreninami in pogosto košene le porabijo del hranilnih snovi, ki smo jih dali trtam v zemljo. Sam za 12 arov (800 trt) vinograda porabim letno 3 do 4 vreče NPK z dodatkom 1 do 2 vreči kana konec aprila.

Zatravimo lahko tudi sedaj!

Zemljo med vrstami trt lahko zatravimo v vsakem letnem času od spomladi do jeseni, torej tudi sedaj, saj nam razmeroma pogoste padavine omogočajo, da bo posejana mešanica trav in detelj vzkalila. Za zatravitev je treba zemljo dobro pripraviti in površinsko lepo poravnati, da bomo pozneje travo lahko kosili. Samorašč plevel ne ustreza zatravitvi, ker ima pregloboke korenine, ki so trti močno konkurenčne in sodijo med trtam škodljive rastline. Nasprotno pa nizke trave in detelje ustvarjajo s trto doslej nepoznano, ugodno življenjsko skupnost. Pravilna medvrstna zatravljena površina v vinogradu veča količino organskih snovi (kot hlevski gnoj, ker pokošeno travo pustimo pod trsjem) v zemlji, zboljšuje propustnost zemlje za kisik in vodo in glede tega koristi več kot redna obdelava vinogradov. Zatravitev preprečuje erozijo, to je izpiranje hranilnih snovi iz zemlje, preprečuje odnašanje zemlje po nalivih ter omogoča, da lahko v vinogradih opravljamo druga dela (škropljenje, trgatev itd) takoj po dežju, ne da bi s hojo kvarili strukturo zemlje. Po zatravljanju se življenje v zemlji temeljito spremeni. Koristni mikroorganizmi, ki veliko pripomorejo k humifikaciji zemlje, se v zatravljeni zemlji razmnožijo količinsko in kakovostno, kar velja za vso mikroflloro. Glede tega s pravilno ozelenitvijo vinograške zemlje dosežemo isti učinek kot z gnojenjem s hlevskim gnojem. S pravilno ozelenitvijo medvrstnega pasu med trtami in s pogosto košnjo uničujemo obenem trtam škodljive plevele, in to temeljiteje kot z rednim obdelovanjem vinograda.

TIT DOBERŠEK

Medalje za vino podeljene

Ocenjenih 1365 vzorcev vina za Vino '84 — Mija in Janez Lorenci iz Trebnjega dobila 2 srebrni medalji

LJUBLJANA — Mednarodna komisija 28 ocenjevalcev iz 14 držav je ocenila 1365 vzorcev vina za 30. jubilejni mednarodni sejem vinogradništva in vinarstva Vino, '84, ki bo od 27. avgusta do 1. septembra letos na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Potem ko je 30 vzorcev izločila, je podelila 155 velikih zlatih, 341 zlatih in 587 srebrnih medalj, 6 vzorcem pa naziv šampion 84'.

Od teh odlikovanj je 260 vzorcev jugoslovanskih vin prejelo 29 velikih zlatih, 79 zlatih in 151 srebrnih medalj, 1 vzorec — zlata radgonska ranina — pa je prejel naziv šampion 84'.

31 jugoslovanskih zasebnih vinogradnikov je v ocenjevanje poslalo 64 vzorcev vina. Prejeli so 45 medalj, to je 14 velikih zlatih, 15 zlatih in 16 srebrnih.

Veliko častno diplomo z veliko zlato medaljo so dobili: Ivo Trstenjak (Stročja vas) za sauvignon; Rizman—Kuhar (Svetinje—Jeruzalem) za laški rizling; Marija in Ivan Borko (Gor. Radgona) za muškatni silvanec in renski rizling; Jože Malik (Slap—Vipava) za beli pinot; Antonija in Jurij Hlupič (Maribor) za laški rizling; Branko Mrmolja (Selo—Črniče) za sauvignon; Anica in Emil Štampar (Brebrovnik) za laški rizling; Jože Šiker (Pernica) za laški rizling; Stanko Čurin (Kog) za laški rizling; Avgust Žižek (Ptuj) za laški rizling; Jože Kupljen (Veličane—Jeruzalem) za renski rizling in beli burgundec.

Zlate in srebrne medalje so prejeli: M. in Iv. Borko 1 zl.; J. Maiik 1 zl., 1 sr.; Boris Lisjak (Dutovlje) 1 zl.; Milan Peršurić (Peršurići) 1 zl., 1 sr.; A. in J. Hlupič 2 zl., 2.; Mija in Janez Lorenci Trebnje) 2 sr.; Tone Dečko (Maribor) 1 zl., 1 sr.; Ivan Žabot (Ljutomer) 1 sr.; Franc Martinčič (Šmalja vas) 1 sr.; S. Čurin 6 zl.; Franc Lovenjak (Polana) 1 zl.; Jože Baša (Zalošče) 1 sr.; Milan Lisjak (Zalošče) 2 sr.; Franc Anderlič (Maribor) 1 sr.; dr. Leo Šuštaršič (Pernica) 1 sr.; Ivan Abramič (Volčja Draga) 1 sr.; B. Mrmolja 1 zl., 1 sr.; Anica in Ivan Kovač (G. Radgona) 1 zl.; Ivan Batič (Šempas) 1 zl., 1 sr. Opazna je slaba udeležba vinogradnikov iz Dolenjske, Bele krajine, Bizeljskega in Primorske.

Jugoslovanskih zasebnih vinogradnikov je na mednarodnem vinogradniško—vinarskem sejmu vsako leto več, število v ocenjevanje poslanih vzorcev vsako leto narašča, narašča pa tudi število odličij za kakovost. Tudi letos so, četrto leto zapored, sorazmerno s prejetimi medaljami za kakovost posekali vina iz kleti družbenega sektorja.

ŠTEFAN KUHAR

DOLENJSKI TRAKTORISTI SE BODO POMERILI

SLOVENSKA VAS — V Slovenski vasi pri Mirni bo to soboto, 11. avgusta, traktorsko tekmovanje Dolenjske. Kmetijska zadruga Trebnje, ki je letos prirediteljica tega tekmovanja, vabi vse dolenjske traktoriste, da se na ta dan zglasijo v Slovenski vasi. Tekmovanje se bo pričelo ob 9. uri dopoldne, hkrati pa bodo v okviru tekmovanja pripravili prikaz delovanja kmetijskih priključkov za traktorje.

Letos jih ne bo zeblo

V osnovni šoli Žužemberk napeljujejo centralno ogrevanje s sredstvi iz samoprispevka

ŽUŽEMBERK — 1. julija so delavci domačega Gradbenika v šoli odprli delovišče za prizidek, v katerem bo kotlovnica za nujno centralno peč, nad njo pa sanitarije in garderobe. Gre za predvidena dela iz občinskega šolskega programa, za katerega so občani spomladi izglasovali samoprispevek.

Prizidek z 220 m2 površine do začetka šolskega leta ne bo povsem končan, ker so dela preobsežna, pač pa bo do prvega šolskega dne opravljena napeljava centralnega ogrevanja v starem delu šole s potrebnimi vzdrževalnimi deli. Prizidek bo predvidoma končan do konca septembra da bo v oktobru v šoli nared novo ogrevanje.

S tem se možnosti za delo na tej osemletki bistveno izboljšujejo, saj so doslej pozimi otroci z učitelji vred v učilnicah v plaščih zmrzovali pri pouku. V učilnicah marsikdaj ni bilo kljub razgretim starim pečem več kot 10 Celzija.

Centralno ogrevanje pa napeljujejo tudi na podružnični šoli Dvor, vendar ne iz sredstev samoprispevka, ampak iz amortizacije. Ta šola bo razen sodobnega gretja pridobila še preurejeno mlečno kuhinjo, da bodo delovni pogoji v njej sanitarno neoporečni. Z manjšimi preureditvenimi deli pa bodo na dvorski šoli pridobili še prostor za en oddelek celoletne male šole.

Za manj razviti suhokranjski predel pomenita obe izboljšavi na šolah velik napredek, ki ga vsi občani težko pričakujejo. Hkrati pa jim je v dokaz, da pri zadnjem samoprispevku niso bili izigrani kot že dvakrat poprej.

R. B.

Cesta je sčistila vodo

Asfaltirali so 1,2 km dolg odsek ceste skozi Preloko

PRELOKA — Na Preloki so pred kratkim končali asfaltiranje 1.200 m dolge republiške in krajevne ceste skozi vas, za 1000 m² asfaltiranih dvorišč pa so jih krajani prispevali sami.

Vsako gospodinjstvo je poleg prostovoljnega dela namenilo za modernizacijo ceste 50 tisoč dinarjev, tako da so zbrali 1,3 milijona dinarjev, celotna investicija pa je veljala okrog 3 milijone dinarjev. Razliko sta krili krajevna skupnost Vinica in skupščina občine Črnomelj.

Asfaltirana cesta je za Preloko pomembna zlasti zato, ker se zdaj prah z makadamskih poti ne bo usedal na strehe, dež pa ga spiral v vodnjake s pitno vodo. Skozi vas pelje tudi 450 m republiške ceste, ki je sedaj široka 4 m in ima dve obračališči za avtobus.

Na Preloki menijo, da bi novomeško cestno podjetje moralo pomagati pri financiranju modernizacije republiške ceste, a so krajani pri njem naleteli na težave, saj so po projektu zahtevali 5,5 metra široko cesto (z jarki 6 metrov), za to pa so poslali predračun za okrog 6 milijonov dinarjev, rušiti pa bi morali tudi hiše. S težavo so dobili dovoljenje za 4 metre široko cesto, zaradi zakasnelega dovoljenja pa so jih dela veljala 150 tisoč dinarjev več. Kljub temu da je Cestno podjetje sporočilo, da del ne bo opravljalo, so Preločani zaprosili za denarno pomoč, a odgovora še ni.

B. M.

Po mostu petdesetkrat krajša pot

Žuniški kmetje končno dočakali vez s hrvaškimi njivami

ŽUNIČI — Čeprav ima Peter Žunič, čisti kmet iz Žuničev, 4 do 5 hektarov obdelovalne zemlje in prav toliko gozda oziroma steljnikov, mu to gotovo ne bi zadostovalo za življenje, če ne bi onkraj Kolpe, na hrvaški strani, obdeloval še 4 hektarov njiv. Prav pot, kako priti do teh njiv, je v zadnjih nekaj letih, ko je bil most pri njihovi vasi neprevozen, pozneje pa podrt, predstavljala zanj trd orch.

Žunič se v glavnem ukvarja z živinorejo, svet, ki ga ima na slovenski strani, je pretežno kraški, kamnit, primeren le za košnjo in pašo. Zemlja na hrvaški strani pa je plodna, ravninski svet ob Kolpi idealen za obdelavo. „Vendar je bilo zadnja leta težko. Po mostu bi imel do njiv na oni strani reke 500 metrov, a sem moral voziti skozi Vinicò, kjer je samo v eno stran 25 kilometrov. Z boni so mi šli v kmetijski zadrugi sicer na roko, le stroški so bili veliki," pove Žunič.

„Težko smo dočakali novi most. Štirje iz naše vasi imamo njive onkrat reke, skoraj pa ni hiše v Žuničih, ki ne bi na Hrvaškem kupila košnje, saj je zaradi izseljevanja ljudi tam zelo poceni," pravi. In vsi so se posluževali dolge poti po viniškem mostu, dokler se ni gladina reke poleti tako znižala, da so jo s traktorjem in nakladalko mahnili kar po vodi. Večkrat je Žunič pustil traktor na oni strani, se s čolnom pripeljal domov prenočeval, prihodnji dan pa nadaljeval delo.

B. M.

PIONIRJEVI KOMUNISTI O ORGANIZIRANOSTI

NOVO MESTO — Komunisti SGP Pionir so se zbrali na drugi akcijski konferenci, na kateri so analizirali delo konference osnovnih organizacij v preteklem obdobju, poročilo o poslovanju delovne organizacije ter usmeritve za naslednje srednjeročno obdobje. Največ poudarka v široki in plodni razpravi so dali predlogu o organiziranju skupnosti temeljnih organizacij. Ugotavljajo namreč, da jim sedanja organiziranost povzroča precej problemov pri izvajanju večjih investicijskih del. Zato bodo poskusili s to obliko samoupravnega združevanja, da bi tudi v teh za gradbenike neugodnih časih dosegali boljše rezultate in se s tem usposobili za učinkovitejši nastop doma in v tujini. Poleg so opozorili na nezadovoljstvo delavcev zaradi nizkih osebnih dohodkov, ki jih imajo delavci v gradbeništvu in še posebej pri Pionirju.

GR

BRIGADA NA KOPAONIK

NOVO MESTO — Četrtega avgusta je odpotovala iz Novega mesta mladinska delovna brigada občinske konference ZSMS Novo mesto. Brigada „Katja Rupena", ki šteje trinajstrideset članov, se udeležuje tretje izmene zvezne mladinske delovne akcije Kopaonik.

BDIJO NAD KAKOVOSTJO VIN — V metliški Vinski kleti imajo sedem vrst vin in vsako od njih najmanj enkrat na mesec pride na vrsto za degustacijo, na kateri interna komisija kletarskih delavcev in enologov ugotavlja, kako določena vrsta vina napreduje. Kajti vino je živa stvar, pravijo, ki se spreminja, in če se na slabše, je treba to kar se da hitro in učinkovito popraviti. Na sliki: pri ugotavljanju kakovosti metliške črnine.

ČETRTKOV INTERVJU

Ne upajo si prevzeti

Revitalizacija kmetijskih zemljišč v novomeški občini ne napreduje kot pri nekaterih sosedih

NOVO MESTO — Medtem ko v novomeški zadrugi večino družbenih in proizvodnih nalog dobro uresničujejo, so neuspešni v akcijah za izboljšavo rodovitnosti zemljišč. Ni zadovoljivih rezultatov pri ponovni usposobitvi zaraščenih zemljišč za pridelavo. To problematiko je osvetlil inž. Jože Starič, vodja tehničnega sektorja v KZ Krka Novo mesto:

„Priznati moramo, da smo pozno ustanovili pospeševalno službo. Pri nas dela šele dobra tri leta, medtem ko so imeli drugi v Sloveniji pospeševalno službo razvito nekaj let poprej. Za združevanje zemlje na našem območju ni nobenih tradicij, potrebno bi bilo skupinsko delo s kmeti. V teamu bi morali biti sociolog, agronoma in pravnik, a teh pri nas ni. Rezultati tudi niso zadovoljivi, ker poslovodna in samoupravna struktura ne postavlja v ospredje te naloge, marveč le doseganje rezultatov na že urejenih zemljiščih.

Inž. Jože Starič

Vrh vsega tudi družbena klima za take akcije ni zagreta, ampak je po moji oceni mlačna. Omejujejo se bolj na kritiko, namesto da bi jih več tvorno sodelovalo. Res pa je, da je prepričevalno delo z ljudmi zoprno in se ga vsakdo rad otrese. Imamo namreč to smolo, da je prav na našem območju v preteklosti kmet doživljal najbolj krute oblike arondacije zemlje, zato tudi v sedanjih, zanj ugodnih akcijah, vidi skrite oblike odtujevanja zemlje in je očitno, da nezaupanje še ni premagano."

V občini je ugotovljenih 775 hektarov neobdelanih ali slabo obdelanih zemljišč. Je na tem področju prišlo kaj dlje od ugotovitev?

„V dveletni akciji smo do te ugotovitve prek kmetijske zemljiške skupnosti prišli. Evidentiranih je 276 lastnikov zemlje, ki slabo ali sploh ne obdelujejo zemljišč, proti njim pa niso bili izvedeni ukrepi, kakršne predvideva zakon. Samo v 10 primerih smo za desetino zaraščene zemlje dobili nove obdelovalce."

— Kakšne ukrepe predvideva zakon in zakaj jih ne uresničujemo?

„Lastniki neobdelanih ali slabo obdelanih zemljišč so najprej opozorjeni, leto dni jih strokovna služba opazuje, če so začeli delati. Če niso, naj bi tako slabo obdelano zemljo za pet let prevzel kdo drug, ki jo je pripravljen obdelovati, potem jo dobi lastnik nazaj, če se medtem izkaže za sposobnega zemljo obdelovati. Ker pa med kmeti prevladuje solidarnost (zares v narekovaju), take zemlje nihče noče, če bi mu bila dodeljena z odločbo. Pa so primeri, ko neobdelana zemlja meji na usmerjeno kmetijo, kjer obdelovalnih površin primanjkuje, ampak nočejo prevzeti. Ponekod prihaja tudi do groženj s strani lastnikov zanemarjene zemlje. Tudi take primere poznamo, posebno v Suhi krajini."

R. BAČER

Šmihelčanom je ustreženo

Samopostrežna trgovina je že začela delati

NOVO MESTO — **Šmihel je z Regerčo vasjo vred postal mestni predel, kjer živi nekaj tisoč prebivalcev, na voljo pa jim je bila vse do letošnjega julija ena sama majhna trgovina.**

Krajani so bili v prizadevanjih za večjo trgovino zelo aktivni, lani pa se je pokazala tudi realna možnost v sodelovanju z Emono—Dolenjko. Ta je odkupila nekdanjo stavbo mehaničnih delavnic in jo preuredila v sodoben trgovski lokal z 280 m² površine. Adaptacija je veljala 1,5 milijona dinarjev, da pa je bila trgovina potrebna, kažejo prve izkušnje prodajalk. Albinca Kerme, namestnica poslovodje, je povedala:

„Imamo živila, sveže meso in mesne izdelke, zelenjavo in sadje pa potrebščine za dom in gospodinjstvo kakor v ostalih mestnih samopostrežnih trgovinah. Ker še ne poznamo navad tukajšnjih krajanov, se z izbiro še lovimo. Zgodilo se nam je, da je zmanjkalo kruha ali mleka, kar vse spada k začetnim težavam. Upam, da nam bodo stranke to z razumevanjem oprostile. Prometa imamo kar precej, saj ima krajevna skupnost še znatno zaledje po vaseh. Tem občanom zdaj ni več potrebno nakupovati v mestu. Strankam lahko zagotovim, da bomo nabavljali blago po njihovih željah, samo privaditi se moramo drug drugemu."

R. B.

Novoteks se širi

V viniškem tozdu Novoteksa začeli graditi proizvodno dvorano in skladišča

VINICA — **Zaradi premajhnih proizvodnih kapacitet so se v Novoteksovem tozdu Konfekcija v Vinici odločili za gradnjo proizvodne dvorane za 80 do 90 delavk, skladiščnih prostorov za osnovni in pomožni material ter nakladalno-razkladalne rampe. Gradnjo oziroma izkop so začeli v začetku julija, čeprav bi morala gradbena dela steči že spomladi.**

Zakasnitve so zaradi dolge poti pri pridobivanju potrebnih dovoljenj. Izvajalec del je črnomaljski Gok, investicija v zidove in opremo pa bo veljala okrog 120 milijonov dinarjev. V Novoteksu imajo tudi že dovoljenja za nakup opreme, ki bo v glavnem uvožena, zagotovljena pa so tudi že sredstva, in sicer lastna in krediti. Predvidevajo, da bo proizvodnja v okrog 580 m² veliki dvorani stekla ob novem letu, če seveda ne bo zastojev z nabavo strojev.

Do takrat bodo izučili tudi šivilje. Zaradi pomanjkanja prostora bodo priučevali v dveh skupinah. Za kadre se ne boje, saj prijave prihajajo že sedaj, čeprav še ni bilo razpisa, poleg tega je v domačih krajih in na Hrvaškem še dovolj delovne sile, ki se želi zaposliti.

Sicer pa imajo v Vinici dovolj dela, saj je njihova proizvodnja razprodana do novega leta in še čez. Vsi izdelki, narejeni avgusta, bodo šli v izvoz. Prvič doslej bodo kot klasični izvoz prodali na Madžarsko hlače, sicer pa kot lohn posel v ZRN hlače in krila.

Počitnice pri pobratenih

Deset otrok iz Metlike je dva tedna preživelo pri vrstnikih v pobrateni občini Wagna v Avstriji

METLIKA — Ena od prijetnih prijateljskih vezi med pobratenimi občinami Metliko, avstrijsko Wagno in italijanskimi Ronkami je tudi vsakoletno letovanje otrok v enem od pobratenih mest. Letos so otroci iz Metlike in Ronk preživeli 14 dni pri svojih vrstnikih v Wagni.

„Naših otrok je bilo deset, iz Ronk pa jih je prišlo devet in skupaj z avstrijskimi vrstniki so preživeli prijetna in koristna dva tedna svojih počitnic," je povedala Marina Janjac, sekretarka občinskega odbora Rdečega križa in Zveze prijateljev mladine v Metliki, ki je bila z metliškimi otroki. „Kot je navada, so gostujoči otroci bivali pri avstrijskih vrstnikih, gostitelji pa so nam pripravili zelo bogat program, zagotovili pa so tudi dve prevajalki, za slovenščino in italijanščino. Naši otroci so se zelo dobro razumeli s svojimi avstrijskimi prijatelji in še posebej z vrstniki iz Ronk, med katerimi je bilo tudi nekaj zamejskih Slovencev."

Ker jim je slabo vreme preprečilo kopanje, so jih gostitelji več vozili na izlete. „Občina nam je dala na voljo dva kombija, tako da smo videli res veliko krajev in zanimivosti, ogledali smo si Gradec, bili v živalskem vrtu, peljali so nas v muzej, mavzolej, podzemno jamo, videli smo več gradov in še marsikaj. Otroci, največ jih je bilo med 10. in 13. letom starosti, so bili res zadovoljni, domotožja niso imeli in tudi zdravi so bili vsi. Hkrati pa so take počitnice koristne, saj otrokom širijo obzorje, tisti, ki se v šoli učijo nemščino, pa so tudi na tem področju pridobili," pravi Marija Janjac, ki je bila letos prvič z metliškimi otroki na takem letovanju. Prihodnje leto bodo otroci iz Metlike in Wagne preživeli del počitnic v Ronkah, leto zatem pa bodo mladi prebivalci pobratenih Wagne in Ronk spet prišli k svojim vrstnikom v Metliko.

A. B.

Betino jutro kaže na lep dan

Poslovanje največje delovne organizacije v Beli krajini v prvem polletju v okviru načrtovanega, vendar v Beti nočejo hvaliti dneva pred večerom

METLIKA — Glede poslovanja največje delovne organizacije v Beli krajini, metliške Beti, v prvem polletju prevladuje v tem kolektivu nekakšna zadržana zadovoljnost.

Na splošno so s poslovanjem v tem obdobju zadovoljni, saj je potekalo v okviru plana, v nekaterih postavkah pa so plan celo presegli, vendar se hkrati zavedajo, da je pred njimi še skoraj polovica leta in da časi nikakor niso taki, da bi se lahko vdajali samozadovoljstvu in že na podlagi prvega polletja napovedovali vsaj take rezultate tudi za naprej. Čeprav je res, da se po jutru dan pozna.

Razmere, v katerih je Beti delala v prvem polletju, so bile brez dvoma težke, zlasti pri zagotavljanju surovin in reprodukcijskega materiala, res pa je, da zaradi tega proizvodnja ni nikoli obstala, čeprav je treba vse glavne surovine, ki jih Beti potrebuje, neposredno ali posredno uvoziti: prejo, barvila, kemikalije itd.

Konfekcijske zmogljivosti Beti — konfekcija pa je poglavitna dejavnost Beti, saj je od sedmih proizvodnih tozdov pet konfekcijskih — so bile v prvem polletju povsem zasedene in več kot polovico zmogljivosti je delalo za izvoz. Tudi s prodajo na domačem trgu niso imeli težav, zlasti gredo dobro v prodajo ženske in moške kopalke, perilo in športna oblačila, vendar se v Beti zavedajo, da se bo v drugem polletju padanje kupne moči verjetno poznalo tudi pri povpraševanju po njihovih izdelkih.

V tem obdobju je Beti ustvarila 2,96 milijarde dinarjev celotnega prihodka, dohodek znaša 810 milijonov dinarjev, čisti dohodek 570, ostanka dohodka je 378 milijonov dinarjev, povprečni osebni dohodek pa je v prvem polletju znašal 19.450 din, kar je 47 odst. več kot v enakem lanskem obdobju, izvoz je celo malo nad načrtovanim za prvo polletje, uvoz pa je manjši od planiranega.

Za nemoteno poslovanje v prvem polletju gre brez dvoma zasluga tudi inozemskim blagovnim kreditom, ki jih je Beti v tem času dobila blizu milijon dolarjev. Povedati je še treba, da je bilo v prvem polletju zadovoljivo tudi finančno poslovanje, saj Beti sproti poravnava vse svoje obveznosti in z likvidnostjo nima težav.

A. BARTELJ

ZBORI KRAJANOV

METLIKA — Konec julija so bili po krajevnih skupnostih metliške občine občni zbori, na katerih so krajani obravnavali smernice razvoja občine do leta 2.000, prostorski del družbenega plana, informacijo o obdavčevanju kmetov, občani pa so se seznanili tudi z načinom žetve in pogoji odkupa pšenice ter ostalo kmetijsko problematiko. Zbori so bili, razen v nekaterih krajevnih skupnostih, dobro obiskani.

Novomeška kronika

NEURADNA IMENA — Kot ima več novomeških naselij domača imena, ki jih krajani uporabljajo v vsakdanjem pogovoru, tako so hudomušneži krstili tudi več gostinskih lokalov. Mercatorjev bife pod arkadami na Glavnem trgu je znan kot „Ekran", zunanja strežba v tem lokalu je „Bangladeš", zadružni bife na Cesti komandanta Staneta nazivajo „Pri treh pendrekih", vrt hotela Kandija je „Teksas" itd. Kdo ve, koliko jih je še, pa niso splošno znana!

NAJ ZAMENJAJO STANOVANJE — Za tiste, ki so krivi smradu iz ločenske čistilne naprave, prizadeti krajani Ločne, dela Ceste herojev in Mačkovca predlagajo nevsakdanjo kazen: da bi vsaj čez poletne mesece zamenjali stanovanje z najbolj prizadetimi družinami. Kljub temu da imajo v mnogih stanovanjih in hišah smrdečega predela razne osvežujoče in dišeče pripomočke, se zaradi neprestanih „vonjav" po gnilih jajcih nekaterim občutljivim že dvigujejo želodci. To pa ni več šala...

Ena gospa je rekla, da se časi naglo spreminjajo. Še lani ta čas so Novomeščani po trgovinah spraševali predvsem, kdaj bo kava. Letos jih zanimajo samo še datumi razprodaj...

Sprehod po Metliki

NIČ NE BI BILO ČUDNEGA, če bi Metličani množično zamujali službe. Vsaj tisti, ki se morajo buditi s pomočjo budilke. Budilke namreč po metliških trgovinah lahko iščete zastonj. „Nimamo, nimamo," odgovarjajo trgovci ter vas vljudno napotijo v Mercatorjevo prodajalno pri bencinski črpalki, ki je bojda dolžna prodajati budilke. Tam pa samo nasmeh in prazna polica...

ČEPRAV JE TURISTIČNA SEZONA NA vrhuncu, sta ob ponedeljkih zaprti kar dve gostilni: Badovinčeva pri Niku in Rajmerjeva na Partizanskem trgu. Potujoči skozi Metliko dobe kaj za pod zob v Hotelu Bela krajina in v gostišču Na dragah. — V slednjih prostorih poremorejo vampe in golaž, v hotelu pa jedi po izbiri. Žal ni mogoče izbirati tudi postrežbe, nad katero gostje niso tako navdušeni, da bi se metali na trepalnice.

GOTOVO OPOZORILNE TABLE NISO najdražje na tem svetu, a kažejo, da na tem koncu lepe naše domovine le so. Premalo je znakov, ki bi opozarjali tujce na kopališče, Belokranjski muzej, gostinske lokale in tako naprej. Še cestne označbe so pomankljive in obiskovalci tavajo, namesto da bi brezjeze in omahovanja zavili, kamor so namenjeni.

Črnomaljski drobir

KONČNO MUZIKA — Nastop zabavnega orkestra, ki sestavljajo bivši in sedanji učenci črnomaljske glasbene šole, vodi pa, kdo drug kot Silvi Mihelčič, prejšnji petek na vrtu hotela Lahinja, je bil v tem poletnem črnomaljskem mrtvilu prava poživitev in doživetje. Veseli zvoki swinga so privabili številne poslušalce, ki pa seveda niso samo buljili v glasbenike, ampak tudi kaj popili. Se bodo gostinci tudi v tem koščku naše dežele končno kaj naučili ali bo še naprej obveljala miselnost, da bodo gostje drli v lokale, kjer bodo lahko naročili špricer ali pivo.

ŠPRICER ALI PIVO — To pa je izbira, ki jo premore bife na kopališču v Podzemlju, ki ga Črnomaljci v teh pasjih dneh najbolj oblegajo. Za preskromno ponudbo tega poletnega bifeja pa gotovo ni kriv prizadeven in redoljuben natakar, delavec in še vse, kar spada zraven, v eni osebi. Črnomaljsko vodstvo bi pač lahko poskrbelo, da bi bili v teh poletnih dneh na kopališču na voljo vsaj sendviči ali kakšen drug prigrizek.

Drobne iz Kočevja

ČEČKAJO PO NAGROBNIKIH — Objestnežem ne zadostuje več, da uničujejo cvetje v betonskih cvetličnjakih na asfaltirani peš poti proti mestnemu pokopališču. Zdaj na pokopališču s kredo čečkajo po črnih nagrobnih ploščah. Vse kaže, da imajo nekateri prav čudne užitke.

VEČNAMENSKE ZELENICE — Zelenice po mestnih parkih so močno neurejene. Občani na njih kosijo travo za zajce. Kosijo seveda samo najlepšo. Zelenice so oškrnjene na vseh koncih. Travo, ki ostaja „koscem", pohodijo otroci, ki sredi mesta zelo radi igrajo nogomet.

ŽOGE MED KOZARCI — Obiskovalci kavarniškega vrta vedo povedati, da se tam po mizah občasno kotalijo žoge. To seveda ni del gostinske ponudbe, ampak „pozdrav" bližnjih žogobrcarjev. Očitno je športni park za mnoge predaleč.

Ribniški zobotrebci

ŽIDOVI EAŽEJO — Delovna organizacija ITPP ima dokaj skromne poslovne prostore, kar v naši deželi niti ni običaj. Nikakor pa ne gre po židovih, ki se sicer luščijo in sploh kažejo žalostno lice, soditi poslovne uspešnosti tega delovnega kolektiva. Viharjem na tržišču namreč kar dobro kljubuje.

BREZ OMAKE — Nemalo so se čudili Ribničanje prejšnji teden občanoma, ki sta po razgretem asfaltu pobirala v zaboček — živalska jetrca. Kaj drugega jima tudi ni preostalo, saj je ta vrsta hrane na asfaltu neuporabna. Omake ni bilo, ker so bila jetrca surova.

ZA BRIGADIRJE — Delovno organizacijo Riko so brigadirji pohvalili, ker ne nasprotuje odhodu svojih delavcev na mladinske delovne akcije. V vseh delovnih okoljih pri nas menda ni tako, pravijo.

Trebanjske iveri

EN ANSAMBEL ZA DVE OPRAVILI — Kadar vodstvo osnovne organizacije ZSMS v Veliki Loki prireja veselico, najame tudi zabavnoglasbeni ansambel. Seveda zadevo opravijo mimogrede. V tem ansamblu namreč igrajo člani vodstva osnovne organizacije ZSMS. Stvar seveda ne bi bila čisto nič sporna, če vodstvo ne bi svoji osnovni organizaciji zaračunalo tudi po 30 tisoč dinarjev za igranje na eni sami veselici.

MOKRONAJZARJI SE SLADKO SMEJEJO — Čarovniki, ki so se julija zbrali v Mokronogu, sicer niso našli recepta zoper gospodarske težave v trebanjski občini, zato pa so zelo uspešno odvrnili točo, ki je sicer precej prizadela Trebanjce. Če bodo čarodeji še naprej tako bedeli nad vinsko trto, ki je seveda stokrat pomembnejša od industrije in podobnih zadev, bodo lahko še gostovali v Mokronogu.

Sevniški paberki

ŽELI ZA IZVOZ — Ob gradnji obmirenske ceste je marsikje ostalo, „kot bi padla bomba". Skale, zemljo in pesek je bujno prerasla vsakovrstna zel. Nekatere trdožive vrste pravkar bujno cvetejo pod žago. Če v kratkem z njo kdo ne bo kaj korenitega ukrenil in bodo semena poletela, jih bo dovolj za vse vrtove.

TUJCI V DOMOVINI? — Druge skrbi pa je imela zdomka, ki se je vrnila iz Trsta, da bi postorila vse potrebno ob smrti svoje mame. Na občini so jo na vse kriplje, tudi za višjo ceno, skušali prepričati naj proda sadovnjak za potrebe nekakšnega urbanizma, češ da so drugi že podpisali. Morda bi imela večje razumevanje za te apetite, če ji pred leti ne bi tako salamensko branili postaviti montažno hišo. Prav taka je zatem smela zrasti v soseščini...

NE MISLIJO DOBESEDNO? — Na Telčah so pred časom imeli lepo slovesnost, h kateri je takrat še kar sodil velik napis: „Dobrodošli, gosti!" Le-ti so seveda zadovoljni odšli, napis, ki še kar vihra nad vrati, pa zaradi pokopališča vzbuja kar neokusne občutke. Še tembolj, ker so ležanje tam pred nedavnim podražili.

Krške novice

ŽELJE IN STABILIZACIJA — Tudi kmetje v krški občini se že nekaj časa dobro zavedajo, da je bolj donosno pridelovanje zelja kot marsikatere vrtnine, zlasti kumaric. So pač izračunali, da z zeljem lahko približno toliko zaslužijo kot s kumaricami, le da je treba za zelje precej manj pridnih rok. Po drugi plati pa drži, da je slovenski trg že zasičen z zeljem, ker so ga trgovci nakupili v sosednji republiki ob napovedih, da bo slovenski pridelek slab.

ŠE NISO NA ZELENI VEJI — Čeprav je enota novomeškega temeljne sodišča v Krškem ostala le s tremi sodniki, je bilo njeno delo še boljše, bolj tekoče. Gre za lansko leto, a tudi letos je stanje, kar zadeva število rešenih zadev, zelo ugodno, čeprav seveda še niso na zeleni veji. Po pripadu zadev bi morali imeti zaposlenih skoraj pet sodnikov. Zaenkrat si Krčani, zlasti pri zemljiški knjigi, kjer so bili v največjem zaostanku, pomagajo s sodelavci iz novomeške, trebanjske in sevniške enote.

Novo v Brežicah

NAJ SI SOBO PRESTAVI? — Na Jesenicah na Dolenjskem imajo ključavničarja, ki ima prijavljeno obrt v zaprtem prostoru, zdaj pa opravlja delo zunaj prostora in zelo moti bolehnega soseda, ki živi tam že več kot 20 let. Republiški inšpektor je zadevo prepustil medobčinski inšpekciji. Zdaj pa menda možakarju, ki ga ves trušč moti, svetujejo, naj si uredi sobo drugje ali pa se preseli. To smo slišali na zadnjem občinskem zboru krajevnih skupnosti. Gre le za skrhane sosedske odnose zaradi nevoščljivosti ali pa bi moral nekdo že zdavnaj spraviti to vprašanje z dnevnega reda?

RAZLASTITEV — Za bivšo Kramarjevo mesnico je v zadnjih letih zraslo najmanj dvajset novih hiš. Ker je tam, nasproti Agroservisa, že pravcato naselje, potrebuje tudi pravo kanalizacijo. Lastnika zemljišča s Pešpoti 38 sta se upirala položitvi kanalizacije in vodovodne cevi, a bo to zdaj brežiški KOP lahko le storil, saj so delegati občinske skupščine sprejeli ustrezen sklep o razlastitvi.

IZ NAŠIH OBČIN IZ NAŠIH OBČIN

Debelo zrnje na izboljšanih tleh

Pred točo so na melioracijskem območju Lokavca poželi celo po 6 ton pšenice na hektar, Agrokombinat Krško doslej odkupil že 800 ton

KRŠKO — Kljub temu da je neugodno vreme, predvsem toča, zmanjšalo pridelek pšenice v krški občini, je Agrokombinat Krško doslej odkupil že okrog 800 ton pšenice, kar daje slutiti, da bo načrt odkupa 1.000 ton pšenice vendarle uresničen.

Pred točo so bili pridelki na melioracijskem območju Lokavec tudi 6 ton na hektar, toča pa je zmanjšala donos za 20 do 30 odst. Tam, kjer so bili prej travniki (Sela, Ardro in Zaloke), so bili pridelki najboljši, na gozdnih tleh pa malo manjši. Z gnojenjem z organskimi gnojili se bo sčasoma izboljšala tudi kakovost teh površin, kjer je še nedavno rasel gozd. Na izboljšanih tleh okoli Lokavca, kamor spadata ob že omenjenih krajih še Rimš in Straža, je bilo to šele tretje proizvodno leto po melioraciji. Razveseljivo je, da je po dobrih pridelkih koruze prvi dve leti zdaj tudi pšenično zrnje bogato obrodilo.

Jože Žabkar: „Kmetje uporabljajo precej več gnojil in zaščitnih sredstev, zlasti se je pokazala učinkovitost stabilana proti poleganju pšenice."

„Najlepše sta se obnesli sorti novosadska rana II in mačvanka, pa tudi super zlatna. Ker je to prvo melioracijsko območje, kjer je po koruzi pokazala dobre rezultate tudi pšenica, pričakujemo velik pridelek tudi na drugih območjih. Sicer pa smo sklenili 432 pogodb za 310 hektarov površin, večjim pridelovalcem, ki so oddali vsaj 5 ton pšenice, smo organizirali prevoz s polj na naše stroške," pravi dipl. inž. Jože Žabkar, poljedelski tehnolog pri temeljni organizaciji kooperantov Agrokombinata. Odkupne postaje so sicer v Brestanici, Žadovniku in Kostanjevici. Med največjimi pridelovalci pšenice so se letos izkazali Ivan Šoln iz Sele, Jože Grozina iz Zalok in Franc Strgar iz Leskovca, saj je vsak od teh oddal okrog 11 ton zrnja. Čeprav je pšenica slabo prezimila, je zrnje debelo, klas pa lep.

● Že po 15. avgustu bodo pri TOK Kmetijstvo, trgovina storitve krškega Agrokombinata pričeli sklepati pogodbe za jesensko setev pšenice. Računajo, da bodo pogodbe sklenili z okoli 500 pridelovalci, ki naj bi zasejali pšenico na okrog 400 hektarih površin.

V letošnjo žetev je vključenih 27 kombajnov, nekaj tudi novih.

P. PERC

GOSPODARNA UPORABA SREDSTEV

KOČEVJE — Na svoji seji 20. julija je komisija za vodenje priprav in gradnjo nadzidave garažnih objektov pri gasilskem domu v Kočevju sprejela sklep o začasni odložitvi te gradnje. Gre namreč za negospodarsko naložbo, takšne naložbe pa so trenutno neupravičene oziroma ustavljene. Člani komisije so predlagali, naj že zbrana sredstva namenijo za prenovo poslopja gasilskega doma. Obenem so predlagali, naj bi v bodoče s tem poslopjem upravljala Samoupravna interesna stanovanjska skupnost občine Kočevje. V razpravi o gospodarjenju z objekti gasilcev so ugotovili tudi, da so nekateri organi nudili premajhno podporo in pokazali premalo interesa za to problematiko, čeprav nikomur ne bi smelo biti vseeno, kakšna je požarna varnost v občinskem središču.

VD

Tesnila so iz Velike Loke

Tesnila Trebnje sledijo vedno večjemu povpraševanju po domačih tesnilih z večjo proizvodnjo

VELIKA LOKA — Tesnila Trebnje se razvijajo v enega izmed največjih proizvajalcev tesnil v Jugoslaviji. Poleg motornih tesnil so namreč začeli izdelovati tudi tako imenovana industrijska tesnila, pričenjajo z uporabo novih materialov, kot so elastometal, teflon in podobno. Skratka, za razvoj in proizvodne programe je poskrbljeno.

Tudi s prodajo nimajo težav. Z omejevanjem uvoza je povpraševanje po domačih tesnilih vse večje. Vendar Tesnila svojih proizvodov ne prodajajo samo na domačem trgu, vse bolj se namreč uveljavljajo tudi na tujih trgih, kjer prevzemajo naročila za Škodo, Zetor in druge firme na Češkoslovaškem; podoben prodor so naredili v Romunijo, interes za njihova tesnila obstaja tudi v zahodni Evropi in drugod.

Temu primerni so poslovni rezultati, kjer sicer zaradi naših domačih zagat, med katerimi so na prvem mestu težave z neliknidnostjo, niso tako dobri, kot so načrtovali. Predvsem je nekaj manjši prihodek, čemur botrujejo zaostala plačila v višini 106 milijonov dinarjev. Drugi kazalci poslovne uspešnosti pa so veliko bolj ugodni. Kljub ambiciozno zastavljenim proizvodnim načrtom in dolgoletni dinamiki, kjer je večja proizvodnja v drugi polovici leta, so v prvem polletju za 5 odst. povečali fizični obseg proizvodnje. Povečali so tudi dohodek in čisti dohodek ter izvoz, precej denarja je ostalo še za sklade.

Ti rezultati so toliko bolj presenetljivi, ker so se tudi Tesnila srečevala s pomanjkanjem domačih materialov in s počasnimi uvoznimi procedurami. Toda zaradi precejšnjih zalog materjala so lahko v celoti izpolnjevali svoje proizvodne in poslovne načrte. Seveda so zaloge tudi dvorezen meč. Z njimi namreč vežejo velika in še kako dragocena obratna sredstva.

J. S.

Od ribeza le šibje

Od toče je opustošen nasad pri Metelkovih

PEČJE — Odpravljanje posledic toče in nalivov v sevniški občini bo še dolgo tema pogovorov in tudi razglabljanj strokovnjakov. Republiški predstavniki so si razdejanje ogledali med drugim tudi na kmetiji Jerneja Metelka v vasici Pečje nad Sevnico.

Pri Metelkovih so pred petimi leti večino zemlje okrog domačije zasadili z ribezom. Gospodar Jernej je invalid, pri hoji si mora pomagati z berglo. Vestno vsa leta spremlja navodila strokovnjakov za res vzorno nego nasada. Večino dela v nasadu opravijo žena in mladi. Metelkov ribezov nasad je bilo v polni rodnosti veselje pogledati.

Pa je prišel tisti strašni večer 22. julija. „Od bujnih grmov — pred enim tednom smo jih na srečo obrali — so ostale le šibe," skrušeno ogleduje kmet Metelko svoj nasad in se sprašuje, kako se bo sedaj ta prizadeti les lahko sploh obrasel.

Jernej Metelko: „Dober hektar je tega ribeza, večinoma črnega, vmes je tudi nekaj rdečega. Zaradi dobre oskrbovanosti imam upanje, da bo iz tega opustošenega nasada še kaj, če se bo les omladil."

Še skorja na starejšem lesu je namreč na mnogih mestih oguljena. „Obstaja bojazen, da se v teh ranah razmnoži steklokrilka in sadna pršica," izkušeno govori o novi nevarnosti.

Ni bojazni, da Metelkovi ne bodo storili vsega, da bi rešili ta res lep nasad. Karkoli pa že bodo storili, da škoda ne bo še večja, posledice bodo občutne kakaj let.

A. Ž.

Kam so zašli vprašalniki?

V občinskem sindikalnem svetu hočejo podatke o nagrajevanju — Malomarnost zadržala vprašalnike?

SEVNICA — Nagrajevanja delavcev je tudi v zaostrenih razmerah gospodarjenja nadvse pomembno vprašanje. Plačilo za res dobro opravljeno delo naj bi bila spodbuda, ne pa da se taki napori izničijo v povprečnosti, slabi storilnosti.

Tako se je občinski sindikalni svet navkljub dopustom odločil za obiske delovnih organizacij, še prej pa za posebno anketo. Iz vprašalnikov bi radi razbrali, kam smo po tolikih letih prišli s sistemom nagrajevanja, kako ga dopolnjujemo. Zanima jih, kako so nagrajeni proizvodni delavci, v proizvodni režiji in režiji nasploh. Letos je bilo v republiki veliko aktivnosti okrog sestave skupnih osnov za delitev OD po dejavnostih, o čemer so sklenjeni tudi posebni samoupravni sporazumi. Sedaj bi sevniški sindikati radi preverili, kako je s tem pri njih. Zavedajo se, da je navajanje zgolj povprečnih prejemkov varljiva stvar.

Človek bi pričakoval, da bo ta vprašalnik povsod naletel na ustrezno zanimanje in obravnavo. Ker jih iz nekaterih kolektivov, kljub temu da je rok potekel, noče in noče biti nazaj, so iz občinskega sindikalnega sveta začeli spraševati po njih. Ponekod so jih kar izgubili, čeprav so prejeli po dva izvoza.

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta je tudi proučilo, če utegne kakšen kolektiv v tem mesecu imeti težave pri izplačilu OD zaradi zakonov, ki omejujejo izplačila izgubarjem in tistim, ki niso zmožni poravnavati svojih obveznosti. Ugotovili so, da teh težav razen v Rudniku nekovin Blanca v ustanavljanju, kjer pa je le malo zaposlenih, ne bo.

A. ŽELEZNIK

Ne bodo samo veslali

18. avgusta veslaški maraton na Krki

KRŠKA VAS — Čeprav pripravljajo marljivi organizatorji kajak kanu kluba Lipa iz Krške vasi 18. avgusta šele prvi veslaški maraton na Krki, pričakujejo okoli sto čolnov iz skoraj vseh slovenskih klubov. Odkod tak optimizem krajanov ene manjših krajevnih skupnosti v brežiški občini?

Bistvena razlika med to in podobnimi prireditvami je v tem, da drugod le veslajo, tu pa bodo tekmovalci morali pokazati precej večim, ki so pomembne za obrambne priprave. Kanuiste in kajakaše bo najbrž malce presenetil „suhi" start, potem bodo veslali mimo otoka, pokazali bodo svojo spretnost pri slalomu med stebri mostu in premagovanju vseh treh jezov. Samega veslanja do Boršta bo za približno poldrugi kilometer, vmes pa bo najbolj pestro dogajanje na otoku, kjer bodo tekmovalci metali bombo v okrogli cilj, skakali v daljavo z vrvi v vodo in tudi z mesta, a tokrat na kopno. Zanimivo bo tudi streljanje s tekmovalnim lokom in po cilju še streljanje z zračno pistolo in puško.

P. P.

IZ ČLANARINE ZA KNJIGE

SEVNICA — V časih draginje si marsikdo pomaga tudi tako, da najprej črta denar za kulturo, predvsem knjige. Pri predsedstvu občinskega sindikalnega sveta so razpravljali tudi o tem vprašanju. Menili so, da kaže slediti podobni akciji v drugih občinah, da namreč namenijo več denarja po kolektivih in tudi v občini za nakup knjig. Pri sestavi finančnega načrta občinskega sindikalnega sveta kaže za prihodnje leto nameniti nekaj denarja iz sindikalne članarine kot pomoč občinski knjižnici za nakup knjig.

Več suhih polj

Boljša zemlja na petih kmetijah — Slovo od brigadirjev

TRNOVEC — Minuli petek je bilo veselo v tej kozjanski vasici sevniške občine. Od domačinov so se poslovili brigadirji z delovne akcije „Kozjansko 84", ki so pomagali izsuševati zamočvirjene travnike.

Delali so na domačijah Alojza Pajka, Vlada Kobala, Vinka Jazbeca, Antona Žuliča in Alojza Pavliča. S tem posegom sta tok sevniškega Kmetijskega kombinata in zemljiška skupnost zaokrožila melioracije in skupno izboljšala 50 hektarov zemlje. Posege sicer imenujejo „male sanacije", za posamezne kmete pa pomenijo mnogo več kot to. Začeli so v Stržišču pred tremi leti.

V Trnovcu so delale brigade „Stane Žagar ml." iz Kranja in „Isa Jovanović" iz Vršca, pomagali pa sta jima še MDB Edi Davičo iz Beograda ter Todorja Pónča iz Gračanice.

Pripravnik v KK Tine Zupančič, ki je med deli z brigadirji sodeloval po strokovni plati, pravi, da so brigadirji v celoti izkopali nad tri kilometre melioracijskega jarka.

A. Ž.

„Ni dovolj živo"

MDB Titovi štipendisti iz Srbije na MDA Suha krajina 84

STARI LOG — Na zvezni mladinski delovni akciji „Suha krajina 84" je od osmega julija do četrtega avgusta delala tudi mladinska delovna brigada „Titovi štipendisti" iz Srbije.

Štiriinštirideset dijakov in študentov, ki so sestavljali brigado, kaže, da bo kar res, kar je rekel Branislav Vučenović, komandant brigade, ob našem obisku na njihovem delovišču. Študent četrtega letnika gradbene fakultete v Beogradu namreč ni potožil o težavah, ampak je menil, da pri njih praktično ni občutiti krize mladinskega prostovoljnega dela.

Naš prihod brigadirjev omenjene brigade očitno ni zmotil. Razen „intendantov" so kopali vsi. Vodi, ki naj bi stekla po ceveh tudi okrog Starega Loga, je pač treba narediti zanesljivo pot, in to kar se da hitro. To je treba storiti prej, preden bodo odšli tisti, ki naj bi jo uporabljali. To najbrž čutijo brigadirji, zato delajo hitro. „Norme dosegamo zmeraj. Tudi presegli smo jo že nekajkrat več kot za polovico. V prvi dekadi je bila naša brigada udarna," je povedal komandant brigade „Titovi štipendisti".

Branislav Vučenović: „Brigadirjev je še dovolj."

Rekel je, da so njegovi brigadirji in on sam v Sloveniji zadovoljni. Trasa je kamnita, vendar, kdo bi se jezil na skale? Pač pa se da jeziti na avtobus, če ga ni pravi čas. Baje so ga morali večkrat dolgo čakati, da jih je odpeljal nazaj v naselje v Žužemberku. Tam pa menda ni bilo vselej pravega razpoloženja „V naselju ni dovolj živo," je rekel komandant Vučenović.

Najbrž že ima nekaj izkušenj kot brigadir, saj se mu je zdelo v Sloveniji „malo nenavadno". V štabu je malo ljudi. Včasih se zdi, kot da vse skupaj ni dovolj organizirano," je razlagal svoje vtise o „Suhi krajini 84" Branislav Vučenović.

M. LUZAR

Razvedrilo po željah brigadirjev

V Bistrici je bil drugi mladinski delovni tabor

BISTRICA OB SOTLI — Pred kratkim se je končal drugi mladinski delovni tabor, ki ga prireja republiška konferenca ZSMS na spominskem območju Trebče. Komandant tabora, letos prvič z mednarodno udeležbo (Avstrija, Finska, Francija, ZRN), je bil tokrat Tone Petrovič, predsednik občinske konference ZSM Krško.

— V čem je bistvo mladinskega delovnega tabora in kakšna je razlika v primerjavi z mladinskimi delovnimi akcijami?

„Predvsem skušamo graditi na pobudi vsakega posameznika. Zanimivo je, da je bil letos najstarejši brigadir star 55 let, najmajši pa 9. Lahko sodelujejo tudi družine, vsak brigadir pa mora ostati v taboru najmanj teden dni. Kot komandant sem bil kvečjemu prvi med enakimi, saj je bila naloga ‚štabovcev', da smo čimbolj prisluhnili željam brigadirjev po opravljeni 6-urni delovni obveznosti vsak dan."

Tone Petrovič

— Kaj bi lahko pohvalil in kaj grajal?

„Brigadirjem smo omogočili več interesnih dejavnosti, ki so jih sami usmerjali. Če so se dogovorili, da bodo šli na izlet, v kino, na športno prireditev, smo jim morali zagotoviti prevoz, vstopnice. Precej je bilo spontanih pobud, ki smo jih skušali uresničiti. Tisti, ki niso šli na izlete in podobno, so se zabavali na športnih igriščih ali kako drugače. V bodoče bi nekatere omejitve morale veljati, saj brigadir, ki ponočuje do štirih zjutraj, ni sposoben za delo na trasi."

— In kakšni so učinki letošnjega delovnega tabora, kaj ste delali na deloviščih?

„S številkami še ne morem postreči, zaenkrat pa velja ocena, da je bilo delo opravljeno povsem zadovoljivo. Delali smo na gradu Podsreda, na območju spominskega parka Trebče smo pomagali pri odkrivanju temeljev hiše Titove tete (na teh temeljih naj bi zgradili enako spominsko hišo!), nadgradili smo strugo potoka. Dela ne bo zmanjkalo niti, za prihodnje leto."

P. PERC

Pod novo streho

Sodraški vrtec še letos v nove prostore

Sodraški vrtec naj bi predvidoma konec leta začel delati v novih prostorih, ker stari niso več primerni za bivanje. To izkazujeta odlok sanitarne inšpekcije, da se mora stari vrtec izprazniti, in samo dejstvo, da v zdajšnje prostore vdira voda iz tal in skozi streho.

Novi objekt so načrtovali več let, vendar so se šele pred kratkim odprle dejanske možnosti za pričetek gradnje. Celoten objekt, ki bo obsegal poleg kuhinje, jedilnice in štirih prostorov, namenjenih delu z otroki, še večnamenski prostor za otroške prireditve, naj bi brez opreme stal štiri stare milijarde. Trenutno imajo najeti dve posojili, v „Gradišču" Cerknica in v ribniškem RIKU. Kot zatrjujejo v gradbenem odboru, bodo stroške gradnje novega vrtca krili s sredstvi iz samoprispevka.

V novem objektu, kjer naj bi bila kuhinja tudi za osnovno šolo, bo prostora za približno osemdeset otrok. V načrtu je, naj bi si prostor delila vrtec in mala šola. Slednja bo imela na razpolago okrog dvajset prostih mest.

Novi vrtec v začetku najbrž ne bo polno zaseden, v starih prostorih zdaj varujejo do petindvajset malčkov. Pomanjkanja vzgojiteljskega kadra se ob povečanih zmogljivostih vzgojnovarstvene ustanove ne bojijo.

L. M.

pisma in odmevi

Še enkrat: Bo z „Zdrahami" bolje?

Nekaj pojasnil tajnice ZKO Novo mesto o prireditvi na Glavnem trgu

Nimam namena razpravljati o tem, ali je ali ni in v kolikšni meri je „prireditev" na Glavnem trgu v petek, 20. julija zvečer, uspela. Vendar mislim da je članku, objavljenemu v Dolenjskem listu 26. julija na zadnji strani, le treba dodati nekaj pojasnil.

predvsem o tem, kako smo si to „prireditev" vsi, ki smo jo pripravili, zamislili.

Nismo imeli namena pripraviti klasičen „nastop" dveh skupin. Dolenjskega okteta in članov Literarnega klubà Dragotin Kette. Dogovorili smo se, da se zberemo ob 20.30 na Glavnem trgu, se usedemo pred Gostiščem na trgu in pripravimo obiskovalcem večer zapetih in povedanih pesmi. Res je, ugotovili smo, da slišnost ni najboljša in da je potrebno nekoliko pozornosti za poslušanje pesmi, ki jih je prepeval Dolenjski oktet. Zato smo se dogovorili, da tokrat literati svoji pesmi ne bodo pripovedovali, ker bi jih obiskovalci ne slišali, in da bodo prihodnjič potrebovali mikrofon in ozvočenje. Ker pa nismo imeli namena pripraviti „prireditev", ampak popestriti miren in prijeten poletni večer s pesmijo, ne bi rekla, da nam to ni uspelo, saj je Dolenjski oktet več kot eno uro prepeval in zapel kar dvajset pesmi.

Morda bi vsaj za letošnje poletje le ne ocenjevali vseh pomanjkljivosti prestrogo, ampak z malo razumevanja in potrpljenja. Do prihodnjega poletja pa vsi, ki lahko kakorkoli pomagamo in prispevamo, da bo poletnih kulturnih dogodkov čimveč in da bodo čim bolje pripravljeni ter da bo prireditvena dejavnost v našem mestu tudi sicer organizacijsko, tehnično in kadrovsko sposobna pripraviti kvalitetne in zanimive kulturne dogodke, čimveč storimo, predvsem z dejanji.

STAŠA VOVK

Še: Mamila v cvetličnih...

Ugovor pisca „Prispevka h kritiki Dolenjskega lista"

Pred tedni je Dolenjski list objavil odgovor Bojana Budje na moj članek iz zadnje številke Valja. Brškone bi bilo lepše in bolj prav — ker si pač DL ne more privoščiti ponatisa mojega „Prispevka..." — da bi se to zgodilo v samem Valju, kajti potem bi bile vsakršno dodatno pisanje nepotrebno bralcem bi bila vsa „gola dejstva, ki so hkrati neizpodbitni dokazi", na razpolago. Da je tov. Budja dobro vedel da večina ogromne množice bralcev DL mojega članka ne bo brala, in da je na tem zvitem vedenju zgradil svoje konstrukcijo, se lepo kaže iz vsebine. Tem ljudem (pa tudi tistim, ki so moj članek brali, pa se strinjajo z razmišljanji tov. Budje) so namenjene naslednje opombe.

Presenetljiv je cinizem, s katerim tov. Budja opravi z v bistvu temeljno postavko mojega članka, namreč, „da je vse življenje mladih zvedel (zdreduciral) na zabavne večere na Loki, ob tem pa spregledal, da ti ljudje živijo tudi (in predvsem) v družinah, da hodijo v šolo ali v službo in se ukvarjajo še z marsičim drugim, kar jih določa mnogo bolj kot pa zabavanje na Loki (ki je — vsaj posredno — določeno s temi bistvenejšimi faktorji)."

Med vsem tem na vidi nikakršne povezave, to so zanj nepomembne, obravnavanemu problemu vnanje stvari. Uljet je v svet „golih dejstev", izoliranih in abstrahiranih druga od drugih, ki so združljiva le s „prilepljanjem". Družba zanj ni organizem, kjer je vsak posameznik strukturno določen in njene celote neizvzemljiv, pač pa je množica (povečini pokvarjenih) Robinzonov. Kaj še, on da bi v svojem „prispevku o uživanju mamil prilepil opise idiličnega družinskega življenja mladih, poročil o šolskih uspehih in produktivnosti v službah"!

Iz kakšne družinske idilike izraščajo narkomani, kje korenini ta „idilika," kakšni so v službi, so sploh zaposleni, zakaj je tako??? Morje vprašanj, ki pa zanj ne obstajajo, zgolj: „v bolnico so pripeljali dve dekleti, ki sta se zastrupili s prekomernim uživanjem alkohola in tablet," in komentar: ukiniti zabavne prireditve in pozapreti narkomane.

Najprej malo golih dejstev, nato vzroki in krivci (idilična sveta družina in „mi" je seveda izvzeto) in eksekucija, to je vse, kar nam ima ponuditi.

O resnih problemih teče beseda in neusmiljeno se poraja vprašanje, kako morejo biti ob vsem tem cinizmu in takšnih „družbenih prizadevanjih" OK SZDL (vseh devet), če že ne drugače, pa vsaj kot ustanoviteljice DL, tako neprizadete! Seveda nihče ne pričakuje od tov. Budje in DL, da bosta pisala (objavljala) znanstvene razprave, toda kdor na neki pojav ne le kaže, temveč ga tudi komentira, mora imeti v glavi še vse kaj drugega kot gola dejstva, oziroma mora poskušati (z)vedeti, kaj in zakaj je s to neposred(ova)no prikazujočo se goloto zakrito, zamaskirano.

Smešno (a zaradi preračunanosti tudi žalostno) je opletanje tov. Budje z očitki neargumentiranosti, moraliziranja, solidariziranja z gojilci indijske konoplje in celo zavzemanjem za njeno večjo produkcijo, ali pa, da Valj gleda na probleme mladih le skozi podcenjevalen odnos do njegovih izdelkov (Valja očitno ne bere ali pa je hotel izraziti svoje nezadovoljstvo nad deficitarnostjo golih dejstev v njem — npr. v intervjuju s prof. dr. Trstenjakom v predzadnji številki). Ti očitki se v svoji temeljni neutemeljenosti obračajo proti njemu samemu (in vsem na njegov način mislečim), ki vsa njegovemu (njihovim) različna mišljenja kar mimogrede (vendar argumentirano in vpeto v družbena prizadevanja!?) in brez (samo)premisleka označijo) za netehtna, neumna...

Bodi dovolj o vsem tem, čeprav bi se dalo še in še pisati. Vendar postaja vse skupaj s ponavljanjem, ki ne kaže nobenih učinkov, grenko in žalostno.

GREGOR GOLOBIČ
Novo mesto

Zares vedno lepo

Iz Fazana nam je pisala četrta izmena otrok

Pisali so nam otroci iz Novega mesta in Dolenjskih Toplic, ki so letovali od 26. julija do 6. avgusta kot četrta izmena v koloniji OO RK Novo mesto v Fazanu pri Portorožu.

Otroci pravijo, da je tam „zares vedno lepo". Spoznavali so nove prijatelje, veliko so se kopali in potapljali, se učili plavati. Hrana jim je dobro tekla. Čeprav so imeli otroci zadosti opravil, jim je ostalo vedno dovolj časa, da so se veliko pogovarjali s svojimi vzgojitelji. O njih pravijo, da so jih razumeli in tudi upoštevali otroške želje. Prepričani so, da so v Fazanu boljši tovariši in tovarišice kot v šoli. Nekateri mladi dopustniki so bili še posebej veseli, ker jim na počitnicah v Fazanu ni bilo treba okopavati koruze, pa tudi spali so lahko dolgo. Doma na kmetiji da je povsem drugače.

Otroke so seveda ves čas spremljali vzgojitelji, svojim varovancem so posvečali veliko pozornosti. O vzgojiteljih je menda upravnik letališča rekel: „Občudujem njihovo vztrajnost in ljubezen do otrok."

Niso pozabljeni

Uspelo srečanje trebanjskih upokojencev

Člani Društva upokojencev Trebnje so praznovali dan upokojencev 29. julija v Trebnjem. Društvo je pripravilo kulturno-zabavni program in skromen prigrizek. Na tem družabnem srečanju je bil tudi srečelov, za katerega so dobitke prispevali občani. Vsem tem se društvo zahvaljuje. Program je vse udeležence tega srečanja dodobra ogrel, saj je bilo dovolj glasbe, pa tudi katera šaljiva je padla vmes.

To srečanje dokazuje, da upokojenec ni pozabljen, da upokojensko društvo ni samo zato, da bi pobiralo letno članarino. Za marsikaterega upokojenca se je začelo kulturno življenje šele z upokojitvijo, saj prej ni bilo možnosti in ne časa. Z ustanovitvijo društva so se vezi med ljudmi močno okrepile. Želja vseh upokojencev je, da bi se prihodnje leto spet srečali.

FANIKA MALIŠIĆ
članica Društva upokojencev
Trebnje

Navratilovci navdušili

20. julija je 55 članov MPS „Ivan Navratil" iz Metlike odpotovalo v italijansko mesto Loreto, kjer je od 20. do 22. julija potekal 7. mednarodni festival folklore. Takoj ob prihodu v Loreto so se začele težave. Gostitelji so nas pričakovali precej manj. Stvari so se uredile in lahko smo se posvetili folklori.

Zvečer smo si ogledali nastopa Italijanov in Poljakov. V nedeljo zjutraj smo se oblekli v narodne noše. Skupaj s skupinami iz Italije, Poljske, Grčije, Francije, Portugalske smo v sprevodu med petjem igranjem in plesom preplavili mestne ulice.

Glavni nastop nas je čakal zvečer. Nastopili smo zadnji v okviru festivala, za Francozi. Že prej so nam gostitelji namignili, da od nas veliko pričakujejo, saj so bile jugoslovanske skupine na tem festivalu vedno med najprivlačnejšimi. Začeli smo z metliškim obredjem in bleščeča belina noš, obsijanih z močnimi reflektorji, je ustvarila še posebno slavnostno vzdušje. V programu, ki ga je povezoval napovedovalec z italijanske televizije, smo predstavili najznačilnejše belokranjske plese in pesmi. Enourni nastop smo zaključili s spletom Zeleni Jurij, vrhunec pa je bil dosežen s petelinjim bojem in turnom ter našo metliško himno Bodimo veseli. Posebno burno so gledalci pozdravili potezo naših plesalcev, ki so na koncu v belokanjsko kolo povabili tudi gledalce. Z eno besedo: nastop je uspel. Jugoslavijo smo dostojno zastopali.

Gostovanje skupine na 7. mednarodnem festivalu folklore je pomenilo vrhunec sezone in tudi nagrado vsem navratilovcem za popolnoma amatersko delo. Ta nastop je poplačal celoletni trud in utrdil zavest, da s svojim delom ne širimo le glasu o domačem kraju, ampak spletamo tudi prijateljske vezi.

TONE BEZENŠEK
Metlika

Še: Ni vse tako, kot je...

Nekaj pripomb in dopolnitev k prispevku J. Arha

Zaradi popolnejše informiranosti bralcev želim podati nekaj pripomb in dopolnitev k prispevku Jožeta Arha iz Leskovca pri Krškem, ki je bil objavljen v 30. št. Dolenjskega lista.

Najprej dopolnitev seznama sevniških igralcev, ki so nastopali za Krško. Arh je pozabil na igralca Ljuba Žumra, ki je pred leti tudi igral za Krško. O domačih in „tujih" igralcih pa to: Ločiti moramo igralce, ki prihajajo v nov klub zaradi različnih ambicij in interesov, in igralce, ki menjajo okolja zaradi reševanja svojih življenjskih in osebnih vprašanj. Mislim, da teh zadnjih ne moremo obravnavati drugače kot domače igralce. Ob naštevanju imen igralcev iz drugih okolij, ki so igraliv v Sevnici in jih omenja Arh, pa gre predvsem za take.

Šile se je preselil v Sevnico, ker je tu že živela in bila zaposlena njegova žena, sedaj priznana specialistka športne medicine dr. Tatjana Šile. Jurešič je prišel iz Brežic, ker se je poročil v Sevnici in ima tu svoj dom. Doblekar je v sevniški Jutranjki dobil zaposlitev, Bučar se je tudi poročil v Sevnici, enako Starc in Avsenak, ki ga Arh sploh ne omenja.

Papež iz Krmelja je prebivalec sevniške občine in je razumljivo, da je kot kvaliteten igralec želel igrati v moštvu, ki nastopa v kvalitetnem tekmovanju, kar pri njem ni vplivalo na nobeno spremembo ne pri študiju ne pozneje v službi in tudi ne glede vsega drugega. V takih primerih torej sploh ne more biti govor o „tujih" igralcih, za razliko od tistih, ki jim prehod v drugi klub pomeni predvsem materializacijo določenih interesov, kar na relaciji Sevnica—Krško ni bilo tako redko.

Arh poudarja, da je Sevnica dosegla največje uspehe, ko so pri njej igrali tuji igralci, ki jih tudi pomensko našteva, a se z njim nikakor ne strinjam. K največjim uspehom Sevnice je od takih igralcev prispeval le Šule iz Krškega in nihče drug.

Prvaki ljubljanske cone 1970/71 so bili: Debelak, Sirk, Avsenak, Možic, Valant, Perc, Filej, Svažič, Koprivnik, Štojs, Trbovc, Lovrek, Šile in Simončič — sami Sevničani! Prvaki SRS 1972: Sirk, Možic, Perc, Filej, Svažič, Koprivnik, Štojs, Trbovc, Brežan, Simončič, Šile, Bizjak, Šule — razen slednjega sami Sevničani! Obstanek v II. zvezni ligi — zahod v sezoni 1972/73 pa so zagotovili: Možic, Sirk, Simončič, Papež, Jurišič, Bizjak, Svažič, Koprivnik, Štojs, Šile in Trbovc — spet sami Sevničani. To so tudi največji uspehi sevniškega rokometa, ki je delo le domačih igralcev, z majhno izjemo Šulca v sezoni 1971/72.

Z igralci, ki jih omenja Arh in ki naj bi Sevnica dosegla z njimi največje uspehe, to sta predvsem Kersnič in Radič, pa je Sevnica izpadla iz II. zvezne lige, kar vsekakor ne more biti „velik uspeh". Ganc in Mlakar pa sta zaigrala v moštvu, ko o kakšnih velikih uspehih sevniških rokometašev ne moremo več govoriti.

Ne glede na pripombe in pojasnila pa tudi jaz podpiran arhovo idejo o prijateljskem in sosedskem sodelovanju na osnovi dogovora, vendar z dodatkom „enakopravnega in čistega", kar reševanje Trbovčeve vrnitve v Sevnico ni, ker bolezen tajnika ne more biti vzrok za večmesečno zavlačevanje in je ta problem reševala Rokometna zveza Slovenije.

JOŽE MAURER
Sevnica

Še: V ceno vračunan tudi smrad?

Odgovor gostilničarke Tončke Žlajpah na zapis v 29. številki DL

Z razočaranjem in bolečino sem 19. julija prebrala v Dolenjskem listu sramotilni članek o razmerah v moji gostilni, v kateri delam zadnjih 30 let. Že naslov članka „V ceno vračunan tudi smrad?" govori z zlobo in s podtikanjem. Takoj naj pojasnim: z zapisnikom Uprave inšpekcijskih služb iz Novega mesta z dne 11. 7. 1984 se v glavnem strinjam, z objavljenim člankom pa ne. Če bi bil članek napisan pošteno, me ne bi prizadel. Napake se dogajajo marsikje in sama priznam tudi pomanjkljivosti, o katerih piše zapisnik medobčinske inšpekcije. Zato moram nekaj stvari pojasniti, saj terja to že ugled naše hiše in odnos do gostov, ki prihajajo k nam.

Pred 7 leti smo lokal dočela obnovili. V kuhinji je vsa oprema iz nerjavečega jekla, nemški stroj za pranje posode, v katerem se vsa posoda sterilno prekuha. Pred enim mesecem smo razen shrambe prepleskali vse gostinske prostore in generalno počistili vso opremo. S stranišči pa so resnično težave: čeprav so v stoletni hiši, so obložena s ploščicami, ki jih sproti čistimo. Dostop do stranišč pa je iz odprtega dvorišča in imajo dostop tudi drugi ljudje (s ceste). Odnos posameznikov do higiene pa je žal kot drugje ni najboljši. Straniščа so res dotrajala, novo opremo za prenovo pa imam že več mesecev in prav zdaj med letnim dopustom sem se odločila, da bomo vse obnovili, kar sem inšpekciji tudi povedala.

Ni res, da bi „le nekaj stran od stranišča sedela skupina turistov". Ta skupina gostov je sedela v zaprtem lokalu (blizu inšpekcije), straniščа pa so izven stavbe na dvorišču. Glede cen moram pripomniti, da so uradno potrjene in veljavne in inšpekcija glede njih, ki so razobešene na vidnem mestu, ni imela pripomb. Čemu torej pisanje o „nenavadno visokih cenah"? Glede izplačevanja osebnih dohodkov dvema uslužbenkama povem le to: vedno sem jih izplačevala, čeprav res kakšen dan kasneje. Glede regresa sem izplačevala najprej akontacijo, po izidu pojasnila v „Obrtniku" z dne 7. 7. 1984 pa še razliko.

In zdaj še osrednje vprašanje: Dolenjski list je poročal, da so inšpektorji „zaradi umazanije, smradu in še nekaterih pomanjkljivosti" zaprli našo gostilno. V njihovem zapisn[illegible] od 11. 7. 1984 piše, da „se prepove nadaljnja uporaba poslovnih prostorov, dokler se ne odpravijo sanitarno—higienske pomanjkljivosti". Ker sem res pozabila na pravočasno podaljšanje veljavnosti živilskega pregleda, ki je obvezen za vse gostinske delavce, smo ga vse tri delavke naše gostilne opravile že 12. 7. 1984 v novomeškem zdravstvenem domu. Od tam smo še isto popoldne telefonsko sporočile, da smo zdrave, in v petek, 13. julija, sem po avtobusu popoldne dobila vsa ustrezna potrdila. Tako je bila moja gostilna zaprta samo dva dni: od 11. 7. do 13. 7. popoldne. V tem kratkem času je bilo torej mogoče odstraniti ugotovljene napake, na katere me je opozorila inšpekcija, medtem ko bomo straniščа v celoti obnovili med rednim dopustom, s katerim smo že začeli.

Od kod potemtakem grobi in skrajno nevljudni odnos pisca članka, ki niti ne pozna naše gostilne? Mar se mu ni zdelo čudno, da bi občina Trebnje, KS Mokronog in vsi občani že zdavnaj zahtevali red, snago in pošten odnos do gostov, če bi bilo res vse tako, kot je napisal pisec.

Naj ponovim: brez prenehanja je v naši hiši gostilna že 103 leta. Tudi razne inšpekcije so nas obiskale, pa tudi opozorile na to ali ono pomanjkljivost. Hiša nosi zgodovinsko spominsko obeležje in z družino vred se vseskozi trudim, da njegovega ugleda in tradicije ne bi zapravila.

TONČKA ŽLAJPAH
Mokronog

Gasilsko društvo Kapele

vabi

na tradicionalno avgustovsko prireditev z nastopom ansambla Lojzeta Slaka in fanti iz Praprotnega, ki bo v nedeljo 12. avgusta 1984 s pričetkom ob 16.00 uri.
Za dobro kapljico, jedi na žaru in domače pecivo je poskrbel organizator prireditve.
Pridite na tradicionalno avgustovsko prireditev v Kapele in se razveselite ob zvokih in petju priljubljenih fantov ansambla LOJZETA SLAKA.
Organizator vas pričakuje!

544/32-84

trgovsko podjetje
NOVOTEHNA
68001 novo mesto, glavni trg 11

PRODAJA VOZIL
Partizanska 12
telefon: (068) 25—088

OBVESTILO

Cenjene kupce obveščamo, da sprejemamo vplačila za osebna in dostavna vozila iz programa

ZASTAVA

OSEBNA VOZILA	ROK DOBAVE
750 LE	4 mesece
850	3 mesece
JUGO 45 L	6 mesecev
JUGO 55 L	4 mesece
101 GT	4 mesece
101 GTL	5 mesecev
128/1100	6 mesecev
LADA 1200 KARAVAN	3 mesece
LADA 1200 S	4 mesece
LADA 1300 S	5 mesecev
LADA NIVA	4 mesece
FIAT—ovi modeli	4 mesece
125 P	takoj
POLONEZ 1500	takoj
DOSTAVNA VOZILA	
850 AK	3 mesece
850 AP podaljšana kabina	3 mesece
850 AK/PK	3 mesece
TOVORNI PROGRAM	

Zastava garantira cene in rok dobave za vozila, ki bodo vplačana DO 31. AVGUSTA 1984.

Osnovna šola
29. oktober, Šmarjeta

razpisuje
prosta dela in naloge

— Ravnatelja

Kandidat mora izpolnjevati pogoje iz 511. člena Zakona o združenem delu in pogoje iz Zakona o osnovni šoli in
— imeti najmanj 5 let vzgojnoizobraževalne prakse
— ter biti sposoben, da s svojo poklicno in samoupravno dejavnostjo uveljavlja humane medčloveške odnose in socialistično samoupravljanje.

Kandidat bo izbran za 4 leta.
Prijave pošljite v 15 dneh po objavi razpisa.
Začetek dela takoj po zasedbi.
Kandidati bodo obveščeni v 15 dneh po opravljeni izbiri.

Delegacija delavcev sveta šole „Baza 20", Dolenjske Toplice,

razpisuje prosta dela in naloge:

1. **šolskega svetovalnega delavca,**
2. **KV kuharice,**
3. **snažilke.**

Pogoji za zasedbo delovnih mest:
Pod 1:
— kandidat mora imeti končano filozofsko fakulteto, smer pedagog — psiholog, z 2 letoma delovnih izkušenj
— prosta dela in naloge razpisujemo za nedoločen čas, začetek dela 1. 9. 1984
Pod 2:
— — KV kuharica, eno leto delovnih izkušenj
— nastop dela 1. 9. 1984, za določen čas (nadomeščanje), s polno delovno obveznostjo
Pod 3:
— osnovna šola
— nastop dela 1. 9. 1984 za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo.

Prijave z dokazili o izpoljevanju pogojev pošljite v 15 dneh po razpisu na naslov: Osnovna šola „Baza 20", Dolenjske Toplice.
Prijavljene kandidate bomo obvestili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

NA OLIMPIJSKIH IGRAH LETA 2028

V času, ko so oči športnega sveta upre v Jaljni Los Angeles, kjer mladina vsega sveta pod okriljem petih olimpijskih krogov tekmuje v športnih arenah, smo se tam spomnili na neznanega pisca, ki je v slovenski tedenski reviji „Življenje in svet" leta 1927 modroval, kako bo na olimpijskih igrah leta 2028. Gre za utopistično razmišljanje, ki pa je postalo resnična stvarnost dosti prej, kot si je kdorkoli lahko mislil.

Pisec razmišlja nekako takole. Tudi na področju športa v enem stoletju pričakujemo velik napredek. Če bodo 34. letne olimpijske igre v Pekingu (upajmo, da se bo duh olimpizma do tedaj obdržal, bo športni poročevalec, udobno zleknjen v mehkem naslanjaču opazoval naravnost iz uredništva različne tekme v olimpijskem borilišču. Aparat za gledanje na daljavo (televizija, op. pisca) mu bo vse natančno pokazal. Športno poročilo utegne čez sto let imeti približno takšno vsebino:

„Vse hiše in javna poslopja, da o stadionu in drugih športnih objektih v Pekingu ne govorimo, so svečano okrašeni. Po ulicah vrvi nepregledna množica radoznalih ljudi. Posebno živahno je v zračnem pristanišču, kjer je sedlo na tla na tisoče malih in velikih letal. Vsako uro se na pekinško letališče spusti sto in več zračnih ladij, ki dovažajo potnike iz vseh koncev sveta. Vse hiti v kitajsko prestolnico, da si ogleda na lastne oči največji športni dogodek letošnjega leta.

Začetek olimpijskih iger je napovedan za 9. uro zjutraj. V slavnostni lozi nacionalnega stadiona se pojavi predsednik NR Kitajske v spremstvu pekinškega župana in najvišjih funkcionarjev mednarodnega olimpijskega komiteja. Na do zadnjega kotička napolnjenem stadionu, ki ima 300.000 mest, vidimo impozantno sliko. Veličasten je pogled na več kot 10.000 športnikov, ki defilirajo pred temperamentnimi gledalci. V prvih vrstah korakajo športnice, potem jim sledijo športniki. Težko je presoditi, kateri državi gre prvenstvo, ker daje vsaka skupina najboljši vtis. Najmočnejša zastopstva so prišla iz Severne Amerike, sledijo jim športniki gostitelja, dalje Sovjetske zveze, Japonske, Nemčije itd. Severnoevropske dežele, kakor Švedska, Finska in Norveška, so poslale maloštevilno, zato pa izbrano zastopstvo.

Točno ob 10. uri da starter znak za start 54 vitkih letal, ki bodo izvršila maratonski polet okoli Zemlje. Vsako letalo je okrašeno z nacionalnimi zastavicami. Konstrukcija teh kot puščica hitrih letal je čudovito preprosta. Mali in močni motorji omogočajo polet okoli Zemlje brez vmesnega postanka. Sodijo, da bo zmagovalec v tej konkurenci porabil za približno 40.000 kilometrov dolgo pot kakih 40 ur.

Za pilote teh letal je najbolje poskrbljeno. Hrano uživajo v obliki pilul in tablet: najmodernejše skonstruirani aparati skrbijo za zbijanje utrujenosti, tako da tekmovalci lahko vzdržijo dolgo in naporno zračno pot in da jih ne premagata spanec in utrujenost.

Popoldne ob 14. uri so se pričela predtekmovanja v atletiki. Največ gledalcev se je zbralo na tistem delu stadiona, kjer poteka skok ob palici. Pet atletov preskoči višino petih metrov (danes je svetovni rekord že blizu šestih metrov), kar je velik uspeh, če pomislimo, da je pred sto leti imel svetovni rekord Norvežan Charles Hoff s preskočenimi 4,22 m. Najboljši skok dneva doseže štiridesetletni Američan Bob Adams, ki je brez težav preskočil 5.25 m. Pri ženskah se v enaki disciplini najbolje izkaže sedemnajstletna Nemka Katica Diener, ki je dosegla prvo mesto s skokom 3.50 m.

V metu diska je petinštiridesetletni ruski velikan Kobelkov zalučal orodje 65 metrov daleč, tako da je postavil nov svetovni rekord (danes je svetovni rekord že presegel mejo 80 metrov). Velike rezultate so dosegli tudi v metu kopja, (pred dnevi je bila posamezna meja 100 metrov) kjer je Sved Bergstrem vrgel orodje 81 m daleč, dalje v skoku v višino, kjer je Angolec King preskočil 2.35 m, ter v daljavo, kjer je domačin Sun Yu s preskočenimi 890 cm (takšen je tudi danes svetovni rekord Američana Bemmona) navdušil in dvignil na noge ves stadion. Omeniti moramo tudi Pera Vukmanovica iz Bosne, v njegovi domovini že stoletja vadijo met kamna z ramena, ki je kroglo vrgel 19 metrov daleč. V predteku na 5000 m je zmagal Finec Nike Nurmi s časom 12:50.0, medtem ko je njegov praded Pavao Nurmi, ki ga je njegova domovina posebno počastila — ovekovečen je s spomenikom — potreboval za enako progo 14.28.2.

Ob 17. uri sta nastopili izbrani vrsti Amerike in Japonske v zračni borbi, zanimivi kombinaciji nogometa, rugbyja in leta po zraku. Dokler se žoga giblje po tleh, so Američani boljši, medtem ko kažejo Japonci v zraku neverjetno spretnost in domiselnost. Boj je bil neizprosen. Vodil ga je 90-letni škotski sodnik Sliem. Tekma se je končala brez odločitve. Ko je sodnik zaključil tekmo, so ponesli mogočni megafoni gromovito ploskanje približno dveh milijonov Američanov, ki so s svojimi dalnoglednimi aparati z velikim zanimanjem spremljali potek zračnega boja.

Zvečer je bila v posebni glasbeni dvorani mogočna slavnostna prireditev, ki jo je spremljalo prek 10.000 obiskovalcev. S tem je bil tudi izčrpan program prvega dne olimpijskih iger na azijski celini.

Tako nekako je razmišljal stari pisec. Priznati moramo, da ga domišljija ni zanesla predaleč, saj je večina njegovih predvidevanj uresničena že leta 1984.

SLAVKO DOKL

V neobvezen premislek

DAN DELA ZA KOŠARICO JAGOD

Statistiki so izračunali, da je mogoče s povprečnim jugoslovanskim dnevnim zaslužkom kupiti kilogram jagod, prav toliko paradižnika in tri kilograme krompirja. Gospodinje prihajajo na tržnice s košarami denarja, kupljeno pa odnašajo v žepih. Včasih je bilo obratno, denar je bil v žepu, zelenjava v košari. Poznavalci trdijo, da se inflacija in draginja najprej in najbolj pokažeta na tržnicah. Letošnja zelena sezona se je zgovorno začela s paradižnikom iz makedonskih toplih gred, katerega umetna rdečica je dosegla ceno 400 din za kilogram, kar je polovica dnevnega zaslužka povprečnega Jugoslovana. V razvitih državah mora delavec za enako drag in rdeč paradižnik delati 15 minut. Sicer pa se sploh ne bi smeli pritoževati, kajti pred dvema letoma, ko je bila življenjska raven še bolj pri sebi, je stal kilogram prvega paradižnika, preračunano, kar 4 dolarje, kar je skoraj dvakrat več, kot smo zanj odštevali letošnjo pomlad. Res pa je tudi, da je takrat dolar na dinar gledal še precej manj zviška, da smo torej za prgišče dinarjev dobili precej večji kos zelenega bankovca kot danes.

Izdatki za prehrano povprečne jugoslovanske družine so se od lanskega do letošnjega aprila povečali za 46 odst., pri čemer je zelenjava dražja za 50, sadje pa za 49 odst. Aprilska zelena košarica — v njej sta sadje in zelenjava za štiričlansko družino — je stala 3.500 din, majska pa zaradi svežega sadja že najmanj 5.000 din. In v tej statistični zeleni košarici ni nobenih eksotičnih vitaminov in klorofila, gre za 8 kg krompirja, poldrugi kilogram fižola in čebule, 2 kg redkvice, pese, špinače in graha, 4 kg stročjega fižola, paprike in kumarica, 6 kg paradižnika in zelja, na vrhu pa je od 2 do 6 kg sezonskega sadja.

Strahotno je dejstvo, da prenekateri Jugoslovan (vsaj na statističnem papirju) zapravi za vsakdanje vitamine polovico plače, orjaški pa je ta izdatek tudi za dohodek povprečne jugoslovanske družine, katere štirje člani morajo živeti ali ne s 32.000 dinarji na mesec, čeprav statistika kaže, da za najbolj osnovne reči potrebujejo vsaj 47.000 din. In čisto jugoslovanska uganka je, od kod pokrijejo manjkajočo razliko in koliko časa jo bodo še lahko.

MARJAN BAUER

od 13. do 25. avgusta

sezonska razprodaja spomladansko-poletne garderobe in opreme za kampiranje

Do 40% ceneje boste lahko kupili:

- otroško, žensko in moško konfekcijo
- otroške, ženske in moške pletenine
- moške srajce in majice
- ženske bluze in kopalke
- čevlje za vso družino
- izdelke usnjene galanterije
- opremo za kampiranje

TRGOVSKA DELOVNA ORGANIZACIJA nama LJUBLJANA

v Ljubljani Veleblagovnica pri pošti, Blagovnica pri ruskem carju, Prodajalna Elita na Copovi ulici
Veleblagovnice: Škofja Loka, Kočevje, Titovo Velenje, Slovenj gradec, Ravne na Koroškem, Zalec.
Blagovnica Cerkno
Prodajni center Levec

TA TEDEN

Dragi potrošniki! Te dni smo vam v kočevski Nami pripravili ugoden nakup posode tretje kakovosti proizvajalca Emo iz Celja. Posodo prodajamo na kilograme, in sicer: lonce, kozice in ponve različnih velikosti in oblik. Za emajlirano posodo boste odšteli 383,57 din za kilogram, za univerzal posodo z debelejšim dnom pa 522,34 din za kilogram.

nama

»Dolenjski list« v vsako družino

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto kot investitor družbeno usmerjene stanovanjske gradnje v stanovanjskem naselju Irča vas — Brod

objavlja prosta dela in naloge

Kurjača centralnega ogrevanja v stanovanjski soseski Irča vas — Brod za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Izbrana oseba bo poleg kurjenja centralnega ogrevanja morala opravljati še vzdrževalna dela na ogrevalnih in vodovodnih napravah, zato se pričakuje, da bodo interesenti imeli končano poklicno šolo strojne ali elektro smeri ali da imajo kvalifikacijo iz vodovodne, toplovodne, ključavničarske, električarske ali kakšne druge podobne stroke.

Interesenti morajo imeti tudi:
— opravljen izpit iz varstva pri delu
opravljen izpit za kurjenje toplovodnih kotlov
— delovne izkušnje pri kurjenju toplovodnih kotlov s trdimi gorivi.

V drugi polovici leta 1985 bo v naselju vseljivo 2-sobno stanovanje, namenjeno za kurjača.
Interesenti naj pisne prijave z dokazili o izpoljevanju zahtevanih pogojev pošljejo na naslov: Samoupravna stanovanjska skupnost občine Novo mesto, Novi trg 6, v 10 dneh po objavi. O izbiri bodo kandidati obveščeni najkasneje v 30 dneh po končanem sprejemanju prijav. Dodatne informacije se lahko dobe na tel. št. 21-040, int. 266.

534/32-84

VOJAŠKI KOTIČEK

LOPATICA VSESTRANSKO ORODJE

Lopatica spada med drobno inženirsko orodje. Imeti jo morajo vojaki v vseh enotah, s seboj jo nosijo kot orožje. Vpeljana je bila leta 1870, najprej v danski vojski, nato pa so jo sprejele tudi druge armade, srbska deset let pozneje. Lopatico je izumil danski oficir Lineman. Prvotna lopatica se je razlikovala od zdajšnje. En rob, zobčast, je bil za žaganje, drugi za sekanje. Tako lopatico žagico — kramp — sekirico so uporabljali pol stoletja. Po prvi svetovni vojni je izgubila zobe in obenem vlogo žagice. Z lopatico je bil opremljen tako rekoč vsak vojak v vseh armadah.

Lopatico, kot jo poznamo danes, sestavljajo list, ročaj in tok. S tem da je vdelala sklop in prstan med listom in vsadilom, je nemška vojska lopatico priredila tako, da je bilo mogoče postaviti in utrditi list lopatice v tri položaje: zloženi, stegnjeni in v obliki motike. Tako je nastala tako imenovana zložljiva lopatica, ki je uporabna kot lopata in kot motika. S tako prilagojeno lopatico lahko vojak izkoplje v normalnih razmerah (na srednje trdih tleh, ob ugodnih meteoroloških razmerah itd.) zaklon za ležeči položaj v 25 minutah, za klečečega v 40—50 minutah in za stoječega v 60—70 minutah. Z lopatico je mogoče kopati ne le strelne zaklone, temveč tudi puškomitralješke, mitralješke, zaklone za ročne minomete, za netrzajni top, tako rekoč za vso pehotno oborožitev.

Če izrabimo naravne možnosti zemljišča (jarke, kotline, votline, vrtače in podobno) in umetne objekte (nasipe, vseke, zidove, tunele, zgradbe iz trdega materiala itd.), pospešimo kopanje in izdelavo zaklonov.

Značilnost sodobnega bojnega dejstvovanja so gibljivost in nagle spremembe položajev, to pa pomeni, da si je treba narediti utrdbo v čim krajšem času. Z uvedbo lopatice je bil mogoč razvoj tako imenovane hitre fortifikacije, množično so začeli uporabljati utrdbe namesto nepretrganih globokih jarkov, v katerih so se bojne enote zadrževale včasih tudi po nekaj mesecev. Lopatica je bila sicer pol manj učinkovita kot lopata, vendar se je takratni pehotni bataljon z lopaticami lahko vkopal v dveh do petih urah, saj so imeli lopatice vsi vojaki.

Veliki doseg sodobnih bojnih sredstev in njihova rušilna moč narekujeta, da se morajo utrjevati sočasno vse enote v vsej globini razporeditve, v vsakršnih okoliščinah in na vseh zemljiščih. Tega ne morejo zagotoviti inženirske enote in ne mehanizacija. Največkrat dosežemo to z uporabo lopatice in tako, da sodeluje pri utrjevanju vse vojaštvo.

Še več je bilo mogoče doseči z zložljivo lopatico. Njena večnamenska uporaba je omogočala vojakom, da so delali leže, kleče in stoje. Ta lopatica je posebno primerna zato, ker se vojak lahko vkopava tudi v ležečem položaju, zlasti v napadu in pod ognjem. V takih položajih je nenadomestljiva, ker si vojak lahko z njo naredi v nekaj minutah tudi manjši zaklon, v katerem je varnejši in lahko tudi bolj natančno strelja. Ravno takrat pa se izkaže v pravem pomenu besede pregovor, da je borcu najboljši zaklon njegova puška.

Lopatico uporabljamo za maskiranje, za graditev manjših zavetišč in kolib, nenadomestljiva je tudi pri delu v tesnih prostorih.

V splošnih določbah Pravilnika o utrjevanju piše: „Vojake je treba med usposabljanjem navaditi, da se ukopavajo vedno, kadar se ne bojujejo.". Ali res tako tudi ravnajo? Na to vprašanje ni mogoče natančno odgovoriti, iz prakse vemo, da vojaki iz različnih enot povečini ne ravnajo tako.

Podobno je bilo s partizanskimi borci. Čeprav je bilo mogoče lopatice najti v vsaki bojni akciji, so bile zadnji plen, ki bi ga kak borec vzel. Nič ali skoraj nič niso pomagali tudi posebni ukrepi za nošenje lopatice. Izjema so bili pomočniki puškomitraljezcev, ki so se dobro zavedali, kaj pomeni dobro izkopan zaklon. V današnji JLA ima lopatica seveda mesto, ki ga zasluži in ki ji tudi pripada.

ANTON JAKŠE
MILAN MARKELJ

PO ARTERIJAH EVROPE

Nemška preciznost in doslednost se izkaže zlasti na avtocesti. Dokler poteka promet brez zastojev, samo telefoni ob cestišču opozarjajo, da je pomoč blizu, ko pa se pojavi najmanjši problem, je tudi že takoj na mestu nesreče. Včasih pa je tudi vsa ta učinkovitost zaman. Narava zahteva svoje....

Vse je bilo zaman... Zdravnik je prenehal masirati srce, zložil instrumente v torbico in se vrnil v ambulantni avtomobil. Za njim sta obotavljaje se stopila tudi bolničarja. Pri truplu v travi je ostal le še miličnik, sklonjen na mrtvi straži. Mimo pa je po avtocesti z nezmanjšano močjo hrumela pločevinasta reka in vozniki, ki so švigali mimo, niso niti slutili tragedije, ki se je pravkar odigrala. Ugasnilo je človeško življenje. Smrt je stegnila svojo koščeno roko in iz pločevinastih škatlic v tej reki izbrala svojo žrtev. Bil je eden izmed njih. Morda se je peljal na obisk k sorodnikom, morda na toliko pričakovan oddih... Kdo ve? Srečanja na tej neskončni žili so tako bliskovita in bežna.

Dogodek se je odvijal pred najinimi očmi, ko sva se prebudila iz popoldanskega počitka ob avtocesti in se ozrla okoli sebe. Najino pozornost je pritegnil avtomobil, ki je čisto počasi zapeljal na parkirišče in negotovo pristal ob robu. Iz njega je bolj padel kot izstopil možak srednjih let, takoj za njim pa je izstopila vznemirjena ženska. Možak se je z rokami tiščal v prsi in se opotekel kakih deset metrov v visoko travo, kjer je omahnil. Žena je razburjeno nekaj razlagala bližnjim voznikom in eden je stekel k telefonu. Že čez deset minut je z zavijajočo sireno pripeljal rešilec, za njim pa policijski avtomobil. Medtem so poskušali možaku v travi pomagati, vendar ga niso mogli spraviti k sebi. Očitno izurjena ekipa prve pomoči se je dela lotila spretno in hitro. Mimogrede so dali možaku, ki ga je najbrž zadela srčna kap, infuzijo, pri tem je policaj izmenjaje z bolničarjem ustrežljivo držal stekleničko, zdravnik in še en bolničar pa sta se menjala pri naporni masaži srca. Ekipa je bila urna in spretna, ambulantni avtomobil pa je bil opremljen kot kakšna manjša bolnišnica. Človek bi lahko trdil, da je nesrečni možakar dobil vse, kar je mogoče v takih razmerah nuditi.

Zdravniška ekipa ni prenehala z oživljanjem, čeprav po četrturni masaži srca kljub injekcijam in električnim šokom mož ni dajal več nobenih znakov življenja. Še kakih deset minut so se trudili okoli njega, potem pa so molče priznali poraz pred svojo večno tekmico in sovražnico smrtjo. Prekrili so truplo in odšli v rešilni avto, s seboj pa so vzeli spremljevalko umrlega, ki je bila tudi potrebna zdravniške pomoči, saj je ob nenadni tragediji doživela živčni zlom. Na parkirišču je ostal le policijski avto s prižganimi utripajočimi modrimi lučmi, ob truplu, zakritem v visoki travi, pa policaj.

Pretresena ob tem dogodku sva nadaljevala pot in se vključila v pločevinasto reko, ki se je zlivala po šestih pasovih. Ko je avtodom spet požiral kilometer za kilometrom avtocesto in so mimo švigali gozdovi, mesta, polja in na videz prijazne nemške kmetije s pasočimi se kravami in konji v ogradah, se nama je zazdelo, da veva, zakaj je nesrečni potnik umrl v travah. Ni hotel ostati v avtomobilu, v smrtni stiski si je zaželel ven iz pločevine, stran od nečloveškega divjanja, stran od širokih asfaltnih pasov ceste. Morda je začutil vso izumetničenost takšnega življenja, pa se je opotekel k zemlji po tolažbo in zdravilo. Tako je, če se del življenja prenese na ceste, potem se tudi umira na neskončnih asfaltnih trakovih, v tujih krajih, med tujimi ljudmi.

NAJIN SLEPI POTNIK

To se je dogodilo že prvi dan najine poti. Za seboj sva imela nekaj sto kilometrov, saj sva neprekinjeno vozila vse do Muenchna. Za nama je ostala nočna Ljubljana, pogreznjena v mir, za nama so bile tudi pasti ozke gorenjske ceste, ki komaj komaj še zmore promet, pod katerim jemlje oči ten konec. Tudi vijugasti ljubeljski klanci so ostali onkraj naravne meje, Alp. Pozabila sva že tudi na utrujenega in zaspanega carinskega uslužbenca, ki je bolj iz radovednosti, da bi videl, kakšen je avtodom, kot pa iz poklicne dolžnosti pogledal v najin domek na kolesih in naju spustil naprej brez zapetljajev. Sicer pa tako nisva imela kaj prida prijaviti, saj sva tovorila s seboj le najnujnejšo opremo in orodje, med opremo pa sva štela tudi liter domače slivovke, ki jo je lansko jesen zvaril naš fotoreporter Janez. Fotografsko kramo pa sva seveda prijavila, da bi ob vrnitvi ne bilo težav.

Avtodoma sva se že privadila. Za njegovim volanom ni tako enostavno sedeti, saj je precej velika stvar in po razsežnostih bolj podoben tovornjaku kot osebnemu avtomobilu, pa vendar je poslušen, udoben in hiter.

Kaj kmalu sva ugotovila, da je avtodom precej žejen. Po žeji je kazal, od kod je doma: iz vinorodne Dolenjske. Vsakih 250 kilometrov sva morala ustaviti pred bencinsko črpalko in ga napojiti, poln rezervoar je hitro šel ob poprečni porabi 19 litrov na 100 kilometrov.

TURSKA AVTOCESTA — Tako imenujejo moderno avtocesto, ki povezuje Avstrijo z Zahodno Nemčijo, in ko bo dograjena, tudi z ostalo srednjo Evropo ter Italijo. Za nas Jugoslovane je cesta še kako pomembna, saj je v načrtu, da se bomo priključili nanjo, nakar bo predstavljala zares mogočno prometno žilo, ki bo povezala z Evropo tudi Balkan in Bližnji vzhod. Seveda moramo najprej premostiti veliko naravno oviro, Karavanke. Kako bo s karavanškim predorom, ki predstavlja zvezo s sodobnim evropskim cestnim omrežjem, pa ta čas še ne vemo, saj bi bilo treba zagotoviti 21 milijard dinarjev skupnih investicijskih sredstev.

Ob tem nerazveseljivem spoznanju — zbala sva se velikih stroškov za gorivo in zaskrbelo naju je, kako bova prevozila severne predele, kjer črpalke niso pogosto posejane, razdalje pa so velike — sva odkrila tudi nekaj prijaznega. V levih vratih vozniške kabine se je od časa do časa oglasil „criček", nekaj je prav lepo po domače pelo in cvrčalo, kadar sva malo bolj pritisnila na plin. Tega najinega „slepega potnika" sva krstila za murenčka Lukca, konstruktorju avtodoma v čast. In čeprav sva vedela, da gre za glasove, ki jih ob določenih hitrostih povzroča drgnjenje delov karoserije, sva se počutila, kot da naju spremlja na daljni sever pravi dolenjski murenček oziroma criček iz domačih vinogradov. Slabše ko so bile ceste, pogosteje se je oglašal in naju prijazno spominjal na milo Dolenjsko. Na gladkih in širokih avtocestah je molčal in začela sva ga kar pogrešati. „Menda ni utihnil za zmeraj?" sva se spraševala. No, kasneje se je na slabših cestah zopet oglasil, kot bi naju hotel pomiriti: „Še sem tu! Kar pogumno naprej!".

ARTERIJE EVROPE

Vse od Celovca naprej sva namreč vozila po avtocesti, tisti pravi, ki jo je pri nas mogoče videti le v odlomkih proti Vrhniki. Tu pa se je vila skoz Avstrijo in Nemčijo vse do Baltika na stotine kilometrov daleč. Vsa sicer res še ni zgrajena in mestoma jo nadomeščajo stare, nekoliko ožje avtoceste z manj voznimi pasovi, kjer pa so jo dogradili do konca, je res lepotica. Po nji se vsako leto, kot zatrjujejo Avstrijci, prepelje več kot 3 milijone turističnih avtomobilov na jug k Jadranskemu morju. Pred našo mejo se konča, medtem ko ena veja tega modernega evropskega ožilja že sega do Rima, drugo, proti Benetkam in Trstu, pa bodo dokončali leta 1986.

Skoz Avstrijo teče skoraj le po viaduktih in skozi predore, ki so razsvetljeni, zračeni, s telefoni, z zakloniščci za ljudi v primeru nesreče, pa dolgi tudi po 5 in več kilometrov. V Nemčiji pa se razveji v pravo mrežo, ki je najgostejša v Porurju.

Avtoceste so glavne žile nemškega gospodarstva. Noč in dan se po njih pretakaj avtomobili, osebni in tovornjaki, avtobusi, vojaška vozila, skoraj nepretrgana reka. Vendar pa niso samo ceste urejene. Poskrbljeno je tudi za voznike. Na gosto so ob avtocestah posejane bencinske črpalke, ki nudijo poleg goriva vse potrebno za osebne potrebe voznikov. So kot majhne oaze, med njimi pa je običajno še nekaj parkirišč s tekočo vodo in stranišči, kjer se voznik lahko oddahne in osveži. Ob vsaki črpalki je trgovina, samopostrežna restavracija in največkrat tudi motel. V trgovini dobiš vse, od avtokarte do avtomobilskih pnevmatik, a na nobeni nama ni uspelo dobiti navadne poštne znamke in tudi za poštnimi nabiralniki sva se zaman ozirala. Najbrž Nemci s potovanj ne pišejo več razglednic ali pa je nemška natančnost tu malce pogrešila.

NEMŠKA LEKCIJA

Za nas Jugoslovane so posebna presenečenja stranišča. Kljub stalni uporabi to nikakor niso po urinu in po dreku smrdeče luknje ali pa „zasebna last" črpalkarja, kot to, žal, vse prevečkrat doživimo pri nas. Stranišča ob nemških avtocestah so čista, dobro prezračena, oskrbljena z vodo, hladno in toplo, z avtomati za toaletni papir, robčki in podobno robo za osebno higieno. Metodični Nemci jih niso razdelili samo na

PRVI GRADITELJI — Najboljši in pravzaprav prvi graditelji cest, ki zaslužijo to ime, so bili v starem veku Rimljani, ki so samo v obdobju vladavine Julija Cezarja zgradili 80.000 kilometrov cest. Rimske ceste so bile široke tudi do 6 metrov, kar pomeni, da so bile za takratne razmere nekaj takega, kot so danes velike avtoceste.

običajna moška in ženska, temveč so v sanitarnih prostorih uredili tudi stranišča za invalide, s posebej pripravljenim dovozom za njihove vozičke, in pa prostorček, kjer mati lahko očedi in previje dojenčka.

Čeprav ni mogoče v nekaj dnevih spoznati dežele in njenih ljudi, toliko manj, če te pot vodi le po glavnih prometnih žilah, je pa le verjetno, da si popotnik tudi na njih nabere toliko vtisov, da si o deželi napravi svojo sliko. Ne gre, da bi Nemce po dolgem in počez hvalili, neumno pa bi bilo, če bi jim ne priznali, kar so dobrega naredili in česa bi se od njih lahko naučili. Kdor potuje, tako kot sva midva, skozi Nemčijo za kratek čas in po glavnih prometnicah, bo o Nemcih in Nemčiji sodil pač po tistem, kar je na tej poti videl, slišal in doživel. In če je skoraj povsod naletel na red, čistočo in korektnost, potem bo pač menil, da so prebivalci te dežele takšni. Ne bo šel gledat v njihove domove, ali so res tako urejeni ali ne.

To je vsekakor kaj bridka lekcija za naše ljudi, ki se radi bahajo z urejenostjo novopozidanih hiš, z razkošno opremljenimi kopalnicami, z vikendi in še s čim zasebnim, toda tam, kjer se naša dežela najpogosteje srečuje s tujci, to pa so javni prostori in javne službe, si ustvarjamo prej slab kot dober sloves.

(Se nadaljuje)

Parkirni prostori ob nemških in skandinavskih cestah nudijo potnikom udoben počitek in vse, kar potrebuje za osvežitev in razvedrilo na dolgi vožnji.

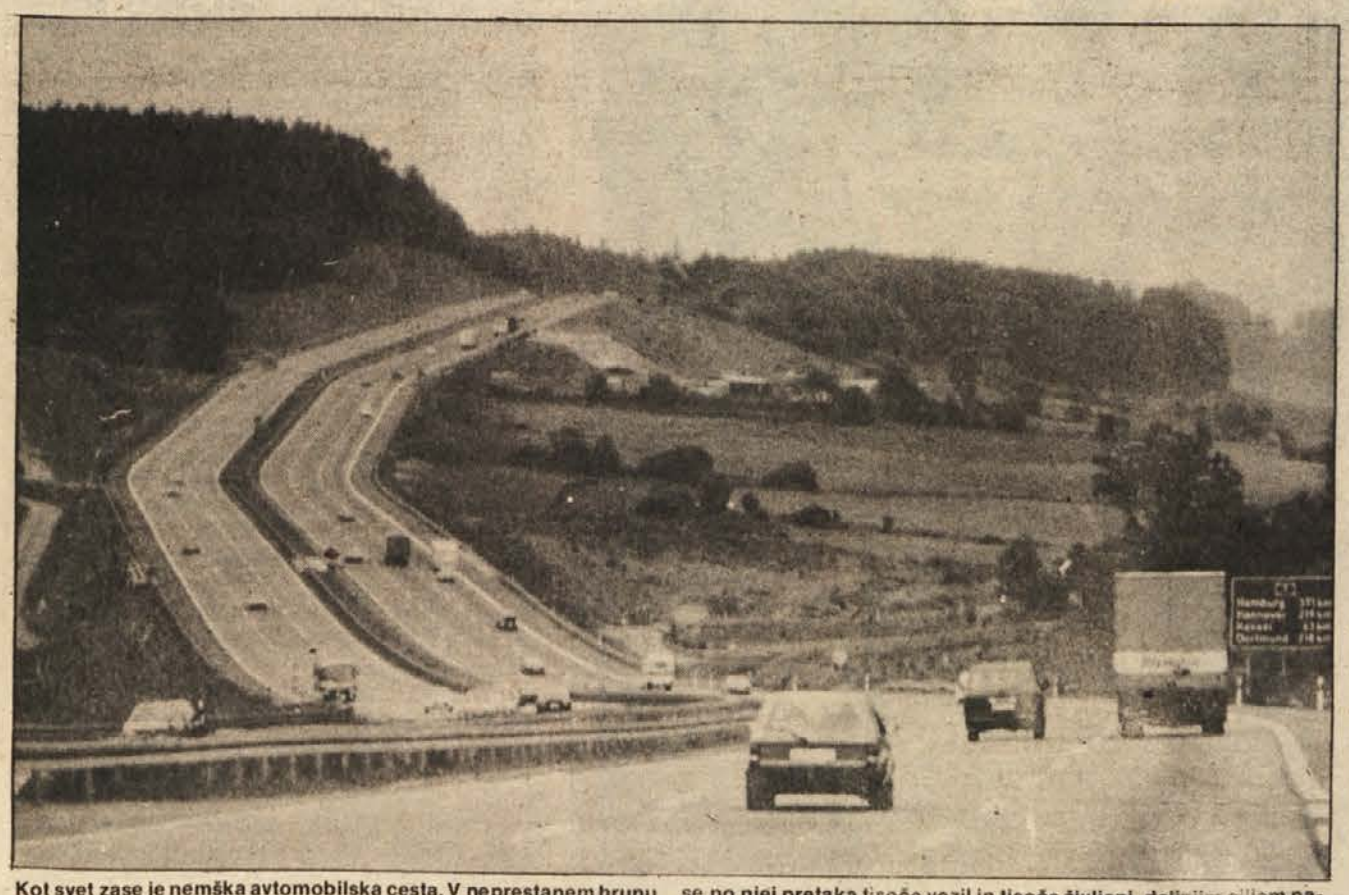

Kot svet zase je nemška avtomobilska cesta. V neprestanem hrupu se po njej pretaka tisoče vozil in tisoče življenj, daljnjim ciljem naproti. Le redkokdaj se prekine njen enakomerni utrip, in kadar se, je njen molk zlovešč.

Človek v travi ob avtocesti je le samo človek. Hitra in strokovna zdravniška pomoč in vsa potrebna tehnika bi mu lahko rešila življenje. Vrniti mu ga ne more.

RES ŠIBKEJŠI SPOL?

V Angliji se je v 19. stoletju pojavilo gibanje sufražetk, ki so se borile za žensko volilno pravico. Od tedaj vprašanje enakopravnosti med spoloma v večji ali manjši meri buri duhove in sproža različne razprave, v katerih pa pogosto namesto razumskih argumentov prevladujejo čustva tako z ene kot druge strani.

Prizadevanja žensk za enakopravnost z moškimi poznamo predvsem pod nazivom feminizem. Izraz pa je pogosto podcenjevalno in posmehljivo obarvan, prav tako ima tudi izraz feministka neredko žaljiv prizvok. Zakaj? Velik del krivde za takšno razumevanje pojma feminizem nosijo ženske, ki se v svoji radikalnosti prizadevajo za nadvlado, ne pa za enakopravnost žensk. To bi pomenilo zgolj zrcalno sliko sedanjega stanja in takšna prizadevanja razumljivo vzbujajo odpor med moškimi in tudi med ženskami. Enakopravnost spolov moramo razumeti drugače, razumeti jo moramo kot enakost v različnosti. Razlike med spoloma so in bodo vedno obstajale. Sprejetje tega dejstva je nujen pogoj za nadaljnja razmišljanja. Toda različnost ne more biti opravičilo za podrejenost. Če je nekdo drugačen od nas, to še ne pomeni, da je tudi slabši. Splošno razumevanje in sprejetje tega dejstva je nujen pogoj za odpravo kakršnekoli oblike podrejenosti.

O ženskem spolu vlada mnenje, da je šibkejši. Koliko resnice je v tem? Človeški organizem dela z mišicami. Povprečna ženska ima manj mišic kot moški in zaradi tega manj moči. Pri nekaterih evropskih narodnih imajo ženske mišice, ki so samo pol toliko močne kot moške. Ta razlika je v veliki meri posledica pomanjkanja telesnega treninga. V mnogih skupnostih se dečki in deklice igrajo različne igre in se ukvarjajo z različnimi športi. Ko odrastejo, si izberejo zaposlitev tako, da moški uporablja mišice v vseh starostnih dobah, ženska pa izkorišča spretnosti, ki ne zahtevajo toliko mišičnih vaj. Za fizično delovno sposobnost je pomemben tudi krvni obtok, ki prinaša hranilne snovi in kisik mišicam, ki opravljajo neko delo. Zaradi manjšega telesa in manjšega števila rdečih krvnih telesc na prostorninsko enoto v krvi imajo ženske manjšo aerobično moč oziroma manjši največji možni vdih kisika kot moški. Pri enaki delovni obremenitvi mora žensko srce zato hitreje biti. Je pa prednost žensk v tem, da se počasneje starajo, in ker aerobična moč s starostjo upada, ženske dalj časa obdržijo svoje zmogljivosti kot moški.

BOLJ ČUSTVENE IN MANJ INTELEKTUALNE

Glede na številne raziskave je ženska v resnici manj sposobna za fizične napore, ki zahtevajo močne mišice, veliko energije in „aerobično moč". V resničnem življenju so takšne situacije dejansko redke. Moderna industrija je iznašla priprave, ki nadomeščajo fizično moč. Zdaj je vrsta bolj na psihologih kot fiziologih, če želimo primerjati moške in ženske pri delu. Raziskave so pokazale, da so glede splošne inteligence moški in ženske enaki. Ženske imajo v povprečju malo boljše verbalne in jezikovne sposobnosti, boljše so v spretnosti pisanja, v spretnosti prstov in si prej zapomnijo stvari. Moški pa so pogosteje spretnejši pri predočanju, pri logični izpeljavi, numerični sposobnosti ob različnih matematičnih problemih in v tehničnih spretnostih.

Glede značaja se spola komaj kaj bolj razlikujeta kot po strukturi spretnosti. Povprečna ženska je bolj nagnjena k skrbi za druge in tudi sama potrebuje več pozornosti. Ima močnejše socialne asociacije in je bolj dovzetna za živčno napetost. Povprečen moški je na drugi strani bolj odločen, zadošča sam sebi, bolj je ambiciozen in kritičen. Na splošno je žensko mišljenje in vedenje bolj čustveno in manj intelektualno. Ženske so bolj občutljive, manj napadalne in niso tako pripravljene na tekmovanje, kot je povprečen moški. Vendar za omenjene razlike v sposobnostih in psihološkem značaju med spoloma ni čisto jasno, ali so primarne naravę. Največkrat jih namreč lahko pojasnimo z vplivom različnih kulturnih in družbenih vzorcev. Spola prevzemata vloge, ki jih vsiljuje okolje s svojo vzgojo in tradicijo.

Spola sta si dopolnjujoča, ker nista enaka. Neenakost pa je pomenila in pomeni pretvezo za neenakopravnost. Moški je svojo premoč ideološko obarval z dokazovanjem o naravno dani manjvrednosti žensk. Življenjska pasivnost, nesamostojnost, želja po nastopitvi, večja čustvenost in bistveno manjša razumskost ter podobne lastnosti žensk naj bi bile normalen naravni repertoar spolnih razlik. Prikrito pa ostaja dejstvo, da so te lastnosti posledica tisočletnih patriarhalnih pritiskov in zatiranja v posebnih vzorcih vzgoje za deklice.

Raziskave najrazličnejših kultur, v katerih žive še plemenska ljudstva v Afriki in Aziji, so pokazale, da so človekove osebnostne poteze in lastnosti izredno plastične. Iste lastnosti so v eni kulturi družbeno priznane, v drugi pa izrazito nezaželene. Tudi lastnosti spolov se v različnih kulturah in družinskih ureditvah zelo spreminjajo. V nekaterih družbah se na primer moški ličijo, odločanje pa prepuščajo ženskam, lahko pa bi našteli tudi druge primere. To dokazuje, da vzorci obnašanja, ki se naslednjim rodovom prenašajo z vzgojo, ohranjajo obstoječa razmerja med spoloma. Kljub omenjenim primerom pa lahko ugotovimo, da je prednost ponavadi na strani moškega.

PRAVICE MOČNEJŠEGA

Človeška domiselnost je neverjetno široka, kadar je potrebno določiti metode dominacije. Predvsem imajo moški težave, ker je vloga žensk pri reprodukciji človeške vrste bistveno večja. Ta očitnost pa ni v skladu z družbenim razvojem, ki gre v smeri podrejenosti žensk. V takšnih okoliščinah se uveljavlja dvojna morala: ena za moške in druga za ženske. Ženska je omejena v zadovoljevanju svojih spolnih potreb, kar je vezano s predstavami o ženski nestanovitnosti, zaradi katere mora biti pod stalnim nadzorstvom. Njihova vzgoja temelji na pripravi za objekt moškega uživanja. V mnogih kulturah se je uveljavilo mnenje, da so ženske nevarne za moškega, saj s svojo spolno zahtevnostjo moškim jemljejo moč in vitalnost. Zaradi tega je potrebno, da moški prevzame vso skrb in nadzor nad žensko, ki tako postaja njegova lastnina. Odvzeta ji je njena lastna identiteta, postaja zgolj objekt, sredstvo za zadovoljevanje in instrument za biološko reprodukcijo. Postaja blago na ženitovanjskem trgu, merilo za čim višjo ceno pa je največkrat njena nedolžnost. Prav okoli himena (deviške kožice) se spletajo najrazličnejši miti, tabuji in navade. Vsi so povezani z domnevno skrbjo za „žensko čast" in so v nekaterih družbah povezani z neverjetno okrutnostjo. Tu mislimo predvsem na obrezovanje žensk, ki je še vedno zelo razširjeno v Afriki in Aziji, namenjeno pa je onemogočanju kakršne koli spolne zadovoljitve ženske, ki je možno tudi brez moškega. Spolni užitek daje ženski neko svobodo, za dominacijo moškega pa to pomeni potencialno nevarnost. V „civiliziranih" družbah metode zatiranja niso tako okrutne, mehanizmi razmišljanja in argumenti pa so pogosto zelo podobni. Opazimo jih lahko v razmišljanjih o masturbaciji deklet, kontracepciji in prekinitvah nosečnosti. Moški se boji, da bi ženska lahko sama odločala o svojem telesu—prokreacijskem instrumentu.

Pri ustvarjanju odnosov podrejenosti in nadrejenosti med spoloma je pomembno vlogo odigrala vera s svojimi določili. Krščanstvo je uveljavilo parolo „žensko—prekleto", za vse skrbi tega sveta je kriva ženska. Ni ustvarjena kot bitje po božji podobi, zato je nujno, da je podložna moškemu, ki je edini sposoben obvladati nevarnost in zlo. V tradicionalnem strogo patriarhalnem islamskem okolju ženske nimajo druge izbire, kot da se kar najbolj prilagodijo moškemu. Svojih nazorov ne smejo imeti, so samo sredstvo za zadovoljitev moškega. Islam v celoti temelji na načelu, da je Alah povzdignil moškega nad žensko in da so dobre žene poslušne in pokorne, moškemu na razpolago. Verske dogme nudijo torej številna opravičila in utemeljitve za neenakopravnost med spoloma.

ŽENSKA KOT OBJEKT

Prostitucija je pojavna oblika in praksa ženske neenakopravnosti. (Moška prostitucija je bolj fenomen kot razširjen pojav.) Pri prostituciji gre za prodajanje telesa za spolno občevanje. Žensko telo je blago, tako, kot je blago vse, kar se prodaja in kupuje. Razmišljanje o prostituciji in reševanje tega problema je ozko povezano s položajem ženske v družbi. Za javnim obsojanjem in preganjanjem tega pojava se dejansko skriva neaktivnost in tolerantnost. Življenje se deli na javno in privatno sfero, ob čemer se uveljavlja napačna predpostavka, da je ukvarjanje s prostitucijo stvar osebnega izbora. Možnost izbire pa ima samo svoboden človek. Zgodovina nam dokazuje, da svoboda posameznika ni bila nikoli dosežena niti za moškega niti za žensko. Samo sprememba celotnega družbenega položaja žensk lahko opraviči prostitucijo kot poklic, za katerega se ženske same odločajo. Dokler je „izbira" zgodovinsko, družbeno, ekonomsko in kulturno pogojena, toliko časa ne moremo govoriti o drugem kot o lažji poti do zaslužka. V kulturi, kjer je denar najvišja vrednota, je tudi to eden od načinov.

Reklama je eden najbolj zahrbtnih načinov prikazovanja žensk v sredstvih javnega obveščanja. Ženske so navadno prikazane, kot da ne znajo misliti same zase in da morajo moški vedno sprejemati odločitve. Ženskam reklame dodelijo predvsem dve vlogi: lepe, očarljive, a pasivne, morda celo neumne, in gospodinje, ki skrbi za dom in otroke. Oba tipa sta odvisna od moškega in svojo identiteto iščeta le preko moža, ne pa preko samih sebe. V zadnjem času se uveljavlja tudi podoba uspešne poslovne ženske, kar pa še ne pomeni, da se ji s tem pripisuje enakopravnost z moškimi kolegi.

Reklama je tipičen primer prikazovanja izkrivljene podobe žensk kot spolnih simbolov in nižjega razreda človeških bitij. Prikazovanje golih lepotic ni rezultat težnje po prikazu nečesa estetskega, ampak je izraz družbeno uveljavljenega pojmovanja spolov. Ženska je prikazana kot samica z izraženo seksualnostjo, vedno pripravljena na predajo moškemu, kar je še toliko bolj izrazito v pornografskih prikazih. Ženska anatomija se obenem uporablja v obliki predmetov za večanje prodaje.

S tem da množična občila prikazujejo spolno odvisnost in stereotipna pojmovanja o lepoti in družbeni aktivnosti, povzročajo družbeno nespremenljivost. Ker stare klišeje ponavljajo v nedogled, postanejo ti taki, da jim ljudje verjamejo. Ljudje igrajo družbeno predpisane vloge, pri tem pa začno verjeti, da sledijo svoji prirojeni naravi.

Posilstvo je eno najbolj grobih oblik izkoriščanja ženske kot spolnega objekta za moško zadovoljitev. Je vrhunec grobega fizičnega izkoriščanja objekta, imenovanega ženska. Gre za podrejanje, uporabo ženske kot predmeta za osebno uporabo. To je zgodovinska dediščina in funkcionalni element kulture, da se ženska obdrži v odvisnosti.

Ko moški začuti potrebo po spolnosti, takrat mora dobiti žensko, pa čeprav s silo. Gre skoraj za višjo silo in priznanje te moške potrebe je že skoraj družbeno dejstvo. Od nasilnika do heroja je zelo majhen korak. Heroji so bili vedno pravzaprav nasilniki, ki so ugrabljali, si prisvajali ali zavrgli ženske, vse to ob njihovi slepi vdanosti. Osvajanje in nasilje sta si tu skoraj identična pojma, in kot vemo, je nasilje priznano za znak moškosti.

V času osamosvajanja žensk, ki se izobražujejo in zaposlujejo, ne more obstati predpostavka o nasilju in dominaciji moških kot o naravnem stanju stvari. Opravičilo za nekontroliran moški nagon nudi psihoanaliza s predpostavko o ženski „prirojeni" pasivnosti in podzavestni mazohistični želji, da bo posiljena. Po tej razlagi so ženske krive ali vsaj sumljive pri posilstvu. Posebej velja to za patriarhalne družbe, kjer je posilstvo izredna sramota za žensko. Dejstvo sramotilnega pečata in zelo mučeń postopek pri prijavi in dokazovanju posilstva pogojujeta bistveno manjše število prijavljenih posilstev, kot jih je v resnici. Strokovnjaki menijo, da je potrebno število prijavljenih posilstev pomnožiti s 3,5 ali celo z 20, da bi prišli do realne številke!

Raziskave so pokazale, da posiljevalci niso vedno neuravnotežene osebe. Obenem raziskave tudi dokazujejo, da je velik odstotek posilstev načrtovan, kar nasprotuje tezi o iznenadni moški potrebi. Tako pridemo do agresivnega moškega, ki si izbere nasilje nad ženskami in je zanj v veliki meri sam odgovoren (ne pa nagon), in do posilstva bolj kot izraza nasilja in agresivnosti kot pa samo seksualnega zločina.

Borba za odpravo posilstva kot odnosa spolov vključuje odkrivanje „ideologije posilstva" v vsakodnevnem življenju, javno označitev posilstva kot problema, priznanje enakopravnosti žensk ne samo v besedah, ampak tudi v stvarnosti, predvsem pa razvijanje drugačne, svobodnejše zavesti žensk in moških o sebi kot osebnostih.

KAKO DO ENAKOPRAVNOSTI?

Potrebno je poudariti: neenakopravnost spolov ni univerzalen pojav! Vlogo spolov določajo vnaprej izoblikovane splošne kulturne norme, te pa nikakor niso nespremenljive. Toda ostaja dejstvo, da je ena od značilnosti naše civilizacije razlikovanje vlog po spolu, pogosto temelječe na neenakopravnosti in v škodo ženske. Kaj storiti? Popravljanje obstoječe stvarnosti brez upoštevanja temeljnih vzrokov na nobenem področju ne zagotavlja uspeha. Posebno pozornost zasluži problem vzgoje. Socializacija žensk poteka v prepričanju, da je prednost na strani moškega. S tem je ženski avtomatično določena pasivnost na področju dela, politike, se pravi širše družbene stvarnosti, kot tudi v osebnih odnosih med spoloma. V skladu s tem mora emancipacija žensk potekati na dveh področjih življenja: imeti morajo možnost vstopa v sfero dela in odločanja o delitvi rezultatov dela, osamosvojitev pa je potrebno doseči tudi v sferi družinskega življenja, in sicer prek osvobajanja od „hišnega suženjstva". V zvezi s prvim področjem je najpomembneje, da imajo ženske možnost enakopravnega dostopa do informacij in znanja. Neznanje in omejevanje je namreč temelj vsakršnega podrejanja in dominacije. Glede drugega področja pa je zanimivo mnenje pisateljice in feministke Germaine Greer, da se ženska sploh ne bi smela poročiti, če hoče obdržati svojo svobodo in razviti svojo osebnost.

Še ena pisateljica in feministka, Erica Jong, opozarja na tri temeljne konflikte feminizma: 1) konflikt med čutnostjo in varnostjo zakonske zveze, 2) konflikt med rojevanjem in kariero in 3) konflikt med „biti žena" in „biti umetnica" (umetnost v tem smislu pomeni osebno ustvarjalnost in kreativnost v življenju). S temi konflikti se v vsakdanjem življenju srečuje precej žensk, odvisno seveda od tega, ali ji značilnosti družbenega okolja sploh dopuščajo, da spozna možne alternative.

Kdo lahko spremeni obstoječe stanje? Ženske so pravzaprav zatirane, ker so razpršene in nimajo skupinske identitete, čeprav predstavljajo polovico svetovne populacije. Združevanje v nekem globalnem, sindikalnem smislu, ki je edina možnost podrejenih, da dosežejo svoje pravice, za ženske ne pride v poštev. Bo ženskam z medsebojno solidarnostjo vseeno uspelo uresničiti svoja prizadevanja? Bodo spremenili obstoječe odnose moški sami in jim bo ženska postala zanimiva tudi kot osebnost, ne pa zgolj kot oseba drugega spola s svojo seksualno funkcijo?

SIMONA FURLAN

NEPRETRGANA VRSTA ZMAG EDWINA MOSESA

Edwin Moses si je v začetku osemdesetih let pridobil sloves največjega tekača na 400 m z ovirami v atletski zgodovini. Od takrat je svoj svetovni rekord še dvakrat izboljšal za skoraj 7 desetink sekunde, bil je izbran za najboljšega atleta leta 1980, zaradi ameriškega bojkota olimpijskih iger je izgubil zlato medaljo, lani pa je postal zmagovalec teka na 400 m z ovirami na prvem svetovnem atletskem prvenstvu.

Kljub laskavim naslovom in dejstvu, da je bil vseh sedem let, ko je resno nastopal v svoji disciplini, prvi na svetovni lestvici, ga še bolj poznamo kot lastnika dolge vrste zmag v svoji disciplini. Pred začetkom letošnje sezone je bila ta številka že 87 in po njej ga poznajo celo ljudje, ki se za atletiko posebej ne zanimajo.

Mosesova vrsta zmag, ki je eden največjih podvigov moderne atletike, je posledica njegove izjemne premoči. Doslej so šele štirje tekači prebili mejo 48,00 s v teku na 400 m z ovirami. Le eden je to zmogel dvakrat, Moses pa kar 25-krat!

V intervjuju za revijo Track and Field News je povedal nekaj zanimivih misli o teku na 400 m z ovirami in o današnji atletiki nasploh.

TFN: Kaj mislite o svoji disciplini danes?

M: Tudi če sebe odmislim, je disciplina zelo napredovala. Boljša je kot kdaj prej, doživela je popolno preobrazbo. Vsi jo jemljejo zelo resno, nič manj kot jaz sam.

TFN: Ali hočete reči, da so bile atletske sposobnosti tekačev na 400 m z ovirami pred vami manjše, da je bilo v tej disciplini manj sposobnih tekačev kot v drugih?

M: Ne, mislim pa, da ni bilo pravega izziva, enako kot npr. v teku na 1 miljo. Kar precej časa je vladalo zatišje. Potem pa je naenkrat nekdo pošteno zboljšal rekord in cela vrsta tekmecev mu je začela slediti: toda zasledovalci so se utrudili in rekord je postavil nekdo, na katerega niso računali. To je zgodovina zadnjih desetih let v teku na 400 m z ovirami. In prav ta je močno spodbudila tekmovalnost.

TFN: Kakšne so bile pred desetimi leti vaše skrajne atletske želje in kako ste se jim do danes približali?

M: Takrat sem bil razpoložen strogo akademsko. Nisem si mislil, da bom športnik. Seveda pa tedaj športna kariera kot poklic ni bila niti približno na ravni, kjer je danes. Zdaj sem povsem drugje kot sem pred desetimi leti mislil, da bom. Zelo verjetno bi študiral medicino, morda pa bi se odločil za strojništvo.

TFN: Kaj vam je dal počitek v sezoni 1982?

M: To je bila priložnost, da sem ponovno napolnil svoje baterije. Preprosto samo to.

TFN: Ko ste na stezi, ste natančni kot stroj, vse se zdi tako zelo dobro načrtovano. S čim pa dokažujete, da le niste stroj?

M: Imam srce in možgane... Ne vem, morda je to le zaznava, ki se je nisem nikoli domislil. Seveda mislim, da nisem enostavno stroj, ki proizvaja rezultate. Pred kratkim sem se z nekom pogovarjal o računalnikih in o tehnologiji in ugotovil sem, da tega, kar počnem jaz, ne bi mogel početi noben stroj. Lahko pa najdete nekoga, ki natančno izpolnjuje navodila: vzhodnonemške sprinterke so dober primer. V tem smislu so zelo mehanične, zdi pa se mi, da se nikakor ne bi mogel primerjati z njimi.

TFN: Koliko je še do dna vašega izvira svetovnih rekordov?

M: Ne vem, o tem niti ne mislim. Prizadevam si, da se ne bi izmeril. Če verjameš, da si zmožen priti le do neke meje, boš tudi v resnici prišel samo do tja. Kajti ko se je dotakneš, že tudi odstopaš. Prav to je najbrž razlog, da je toliko altetov s kratkimi karierami. Morda so bili prepričani, da je tisto, kar so dosegli, že tudi njihov skrajni domet.

TFN: Kako bi radi, da se vas ljudje spominjajo?

M: Na to niti ne želim odgovoriti. Od ljudi je odvisno, naj si me zapomnijo, kakor jim je najbolj všeč. Moj rekord pa bo govoril zase.

TFN: Si želite, da bi bil vaš zadnji rekord tako daleč pred ostalimi dosežki, da bi bil skoraj nedosegljiv?

M: Seveda, mislim, da si vsak rekorder želi, da bi bil njegov dosežek neulovljiv. To je jasno. Nihče ne želi, da bi presegali njegove rekorde.

TFN: Lahko torej svoj rekord potisnete tako daleč?

M: Ne vem. Res ne vem, kako hitro lahko tečem. Ne vem pa tudi, česa so zmožni drugi. Morda je že zdajšnji rezultat tudi moj končni.

TFN: Mislite, da bo tek na 400 m z ovirami nazadoval, ko boste vi zapustili atletiko? Nekako tako je bilo s skokom v daljino po Beamonu.

M: Če mislite nazadoval v smislu, da nekdo drug ne bo kmalu presegel mojega rekorda, no, ne vem. Mislim pa, da je to res edino merilo. Toda zavedajte se, da so nekateri atleti tekli že zelo hitro: Harald Schmid na primer. Ne glede na to, kaj bom storil jaz, sem prepričan, da naša disciplina ne bo zastala. Mislim, da bo tekmovalnost v njej enako napeta kot v katerikoli drugi.

TFN: Ali gledate na svoj rekord kot na čist rekord v primerjavi z nekaterimi v tekih na srednje proge, kjer so za tempo skrbeli „zajci"?

M: Absolutno! Če že tako poudarjamo „prednost", ki jo nekaterim atletskim disciplinam daje večja nadmorska višina, bi veljalo prav tako objektivno oceniti vse dirke z zajci oziroma narekovalci tempa in tudi te rekorde označiti z zvezdico!

Kdo lahko trdi, da je večja nadmorska višina kaj večja prednost, kot so zajci v tekih na srednje proge? To ni pravo tekmovanje. Sprinter v teku na 100 m nima nikogar, ki bi ga „vlekel" Če pa je v dirki nekdo, ki se ne bori za zmago, to potem ni več prava atletika. Prepričan sem, da tekmovalci, ki so na stezi le zato, da skrbijo za ustrezen tempo, pomagajo bistveno bolj kot nadomorska višina, in mislim, da je to za srednje proge nepoštena prednost!

TFN: Ste kdaj razmišljali, da bi tekmovali na nadmorski višini, ki bi vam lahko pomagala?

M: Pravzaprav ne.

TFN: Kako bi se počutili, če bi se lani udeležili športnega festivala v Colorado Springsu, kjer sta Calvin Smith in Ashfordova postavila svetovna rekorda v teku na 100 m, in bi tekli 46,90 s?

M: Rezultat bi občutil kot svetovni rekord, in to nič manj veljaven od kateregakoli drugega. Sicer pa je z rekordi na višini tako, da jih presegajo pač spet na višini, in v bistvu smo spet tam, kjer smo bili.

TFN: Bi se vam zdelo, da morate potem loviti rekord, ki mu je po svoje pripomogla večja nadmorska višina, medtem ko ste 95% svojih tekov tekli v normalnih okoliščinah?

M: Sploh ne. Če mednarodna amaterska zveza tako tekmo prizna, so tudi rezultati v njej veljavni. Saj so bila pravila o zajcih tudi stroga, zdaj pa na ta način doseženi rekordi veljajo. Pravilo je sicer še vedno zapisano, a ga vsi brez izjeme spregledujejo. Zato po moje marsikateri svetovni rekord na srednjih progah ne velja. Toda o dosežkih na večji nadmorski višini ni nikjer nobenega omejujočega pravila.

TFN: Kaj pa menite o problematiki steroidov, ki ste jo osvetlili tudi vi?

M: Gre za izredno resno vprašanje, ki pa se mu noče nihče posvetiti. Nekako tako je s tem, kot je bilo včasih z denarjem pod mizo. Prepričan sem, da sem v podrejenem položaju, ker moram teči proti tekmecem, ki jemljejo steroide ali karkoli že. V našem športu in izven so bili in so ljudje, ki že dolga leta opozarjajo na to, toda nihče se še ni resno zdrznil.

TFN: Kako pogosto, recimo, zlorabljajo steroide v vaši disciplini?

M: Kako naj vem? Prav zato sem odločno za testiranje. Vsi vemo, da se dogajajo zlorabe. Seveda pa ni moj posel, da govorim, kdo jemlje steroide in kdo jih ne. Ničesar ne bom trdil, da ne bom zbudil sovraštva. Toda problem je tu in vsi to vemo. Zakaj bi zatiskali oči pred resnico? Mnogi športniki so povsem obsedeni od zmagovanja in pridobivanja denarja, ne pa tudi od tega, da bi se pri tem obnašali v okviru veljavnih pravil.

TFN: Bi vam steroidi pomagali?

M: O tem niti ne razmišljam. Ne želim biti boljši, kot sem, če je cena za to nepoštenje.

TFN: Kaj si ljudje, ki jih atletika sicer ne zanima, mislijo, ko zaslišijo ime Edwin Moses?

M: Celo ljudje, ki atletiki ne sledijo posebno pozorno, vedo, da sem velikokrat zmagal. To in moja zmaga na olimpijskih igrah v Montrealu sta prvi misli, ki se vsakomur utrneta v zvezi z mojim imenom.

TFN: Kaj pa dolga vrsta neprekinjenih zmag pomeni vam?

M: Pomeni le, da so te tekme že preteklost in da treniram zato, da bom še zmagoval. Z atletskega stališča je vse to preteklost. Nobene zveze nima s stvarmi, ki se bodo zgodile letos, v olimpijskem letu. Zelo previden sem, da se moja nepremagljivost ne bi zapletla v moj trening in da ne bi začel nasprotnikov jemati preveč zlahka.

TFN: Je dolga vrsta zmag sama po sebi cilj ali je le vzporednica resničnim ciljem?

M: Mislim, da je bolj kot kaj drugega le stranski produkt. Moji glavni cilji so zdaj zlata olimpijska medalja, novi svetovni rekordi in — zdravje. O teh treh stvareh največ razmišljam. Najpomembnejše je, da si zdrav in da pravilno treniraš. Vse ostalo pride samo po sebi.

TFN: Ali je mogoče, da ciljev kdaj tudi ne boste uresničili?

M: Da, toda cilji, ki si jih zastavljam, so res zelo konkretni. Vsakodnevni trening je že cilj, ki ga moram vedno sproti dosegati. Predvsem pa se športnik ne sme po nepotrebnem vznemirjati. Doseganje svetovnih rekordov me, na primer, nič ne skrbi. Večina napovedi v zvezi s svetovnimi rekordi se nikoli ne uresniči. Mislim, da v igro nisem ujet do take mere, da bi nekega dne lahko rekel, da bom svetovni rekord dosegel samo zaradi televizije.

TFN: Pričakujete, da boste kdaj v težavah pri zastavljanju ciljev?

M: Upam, da nikoli. Ko bom končal z atletiko, bo življenje še vedno zahtevalo, da si bom ustvaril cilje ne glede na to, kakšni bodo. Če si zmožen neki cilj doseči, to ne pomeni, da si ne moreš zastaviti novega in ga spet uresničiti.

Priredil: J. PENCA

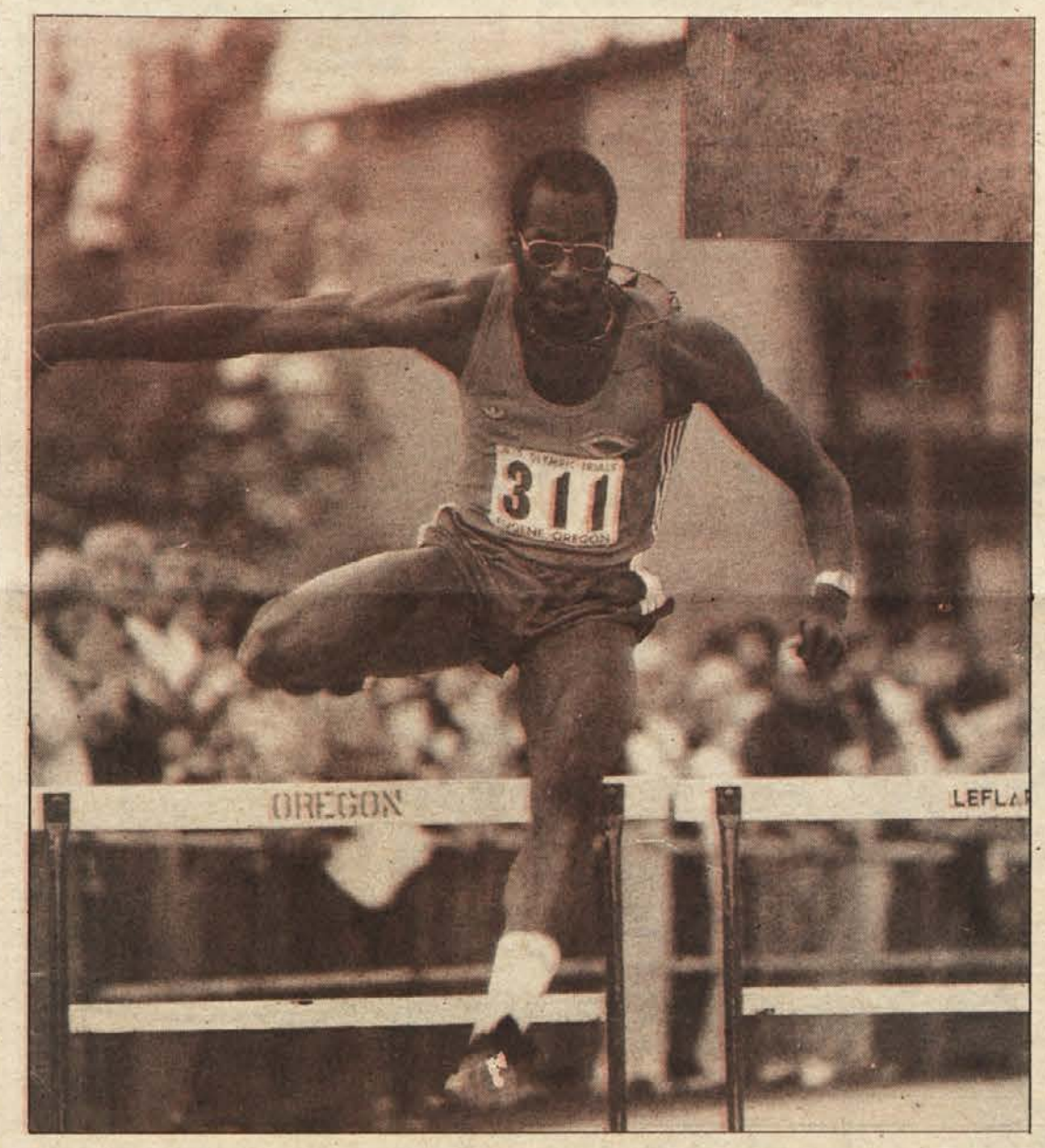

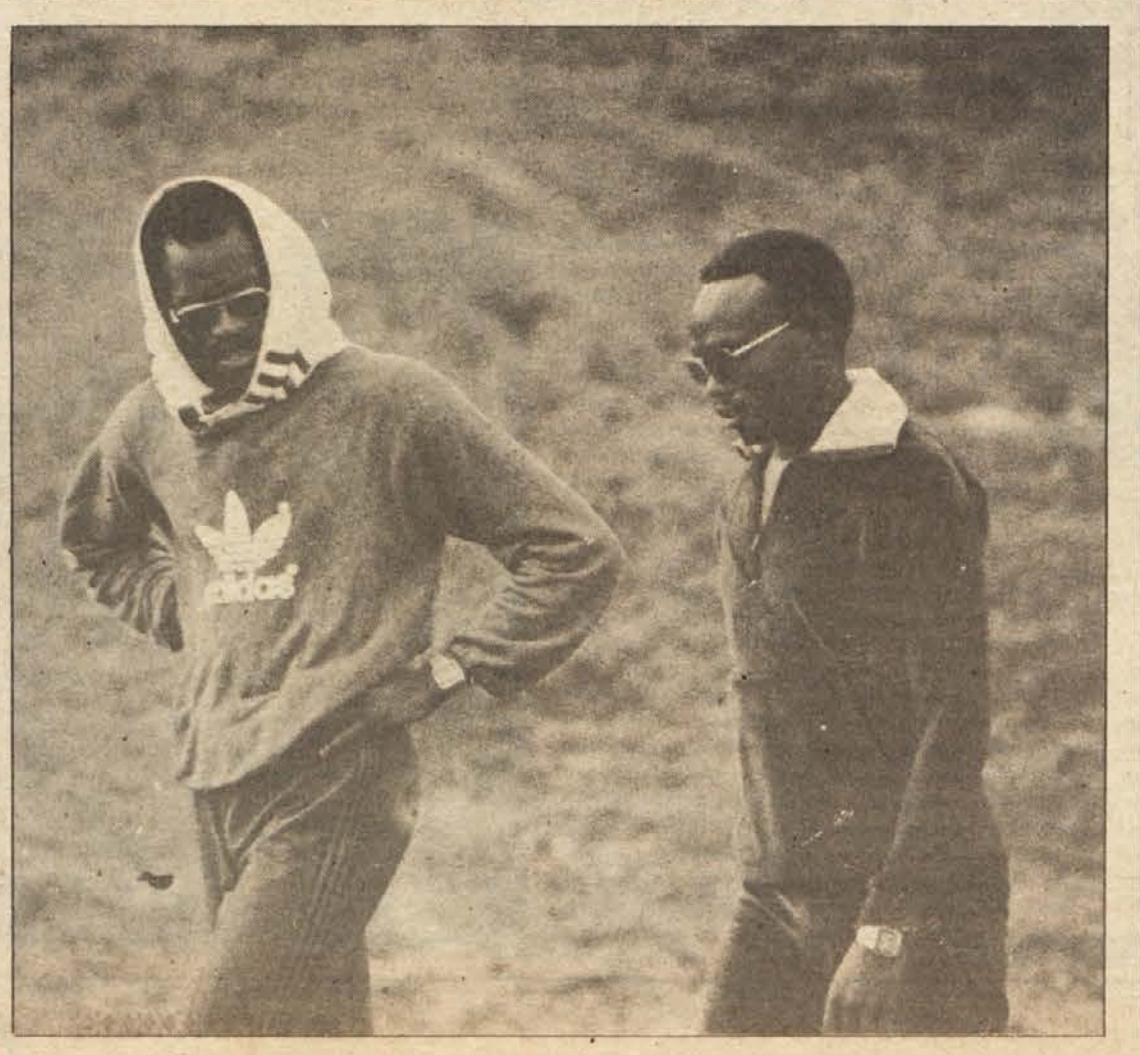

OB ZGORNJI KRKI SKOZI ČAS

„Med gradom in vasjo Krko izvira izpod hriba Krka. Njen izvir tvori globok in neizmeren, a z ribami, zlasti s postrvmi, bogat kotel. Spočetka jo utesnjujeta bregova kakor potok, dokler se ji ne pridruži voda, ki plane v obilju tik pod gradom na dveh krajih iz žive skale na dan. Nato se polagoma razširja v precej veliko reko, ki žene mline in žage. Daje postrvi od dveh do pet in šest funtov. Te velike postrvi imajo med Marijinim vnebovzetjem in Marijinim rojstvom v tej reki čisto rdeče meso kakor glavatice, sicer pa niso rdeče. Ko je pretekla osem milj, se vrže pri Čatežu Savi v naročje. Čez to veliko in globoko vodo je v mnogih krajih navada voziti se na dveh skupaj postavljenih ladjah, ki nanju polože deske ali pod, tako da ostane med njima še precej prostora. Ta reka žene mnoge mline in žage in dela pri Otočcu precejšen otok, na njem stoji grad Otočec, ki je dokaj velik, in povrh še obsežen vrt. Isto je pri Kostanjevici, kjer zajema otok vse mesto z gradom." — Tako je zapisal pred tristo leti častivredni kranjski baron Janez Vajkard Valvasor v svoji Slavi vojvodine Kranjske, prevedel pa Mirko Rupel.

Popotovanje po dolini zgornje Krke od njenega izvira do Novomeške kotline, je za vsakogar prijetno doživetje. Srečanje s to reko, ki je pojem in neločljivi del Dolenjske, pomeni spoznati življenje in podobo reke, ki si je utrla svojo pot skozi pokrajino, ležečo na meji dveh zemljepisnih območij: predalpskega in kraško—dinarskega. Od izvira pri vasi Krka do Straže pri Novem mestu ima Krka globoko zarezano strugo s strmimi bregovi in značaj kraške reke. Od Straže dalje pa postane ravninska reka nizkih bregov, njen tok se umiri in razširi, občasno pa tudi nevarno poplavlja. Bistra in hitro tekoča se v svojem zgornjem toku šumeče preliva v značilnih brzicah čez pragove lehnjaka in umetne jezove, še do nedavna je poganjala številna mlinska kolesa in žage, napaja živino in razveseljuje ribičevo srce. Pogosto pa mora Krka odžejati tudi prebivalce širšega zaledja, področja, ki nosi značilno ime Suha krajina. Tako z reko in od nje ne živi samo njena ozka dolina, temveč širše zaledje obakraj njenih bregov.

Od davnine je bila dolina Krke glavna prometna povezava v smeri vzhod — zahod, ki je od prazgodovinskih časov naprej igrala pomembno vlogo v tedanjih selitvah in pri posredovanju civilizacijskih dosežkov ter kulturnih dobrin na jugovzhodnem predalpskem prostoru. Po tej dolini so se usmerjali naselitveni tokovi različnih ljudstev od bronaste dobe do slovenske naselitve v zgodnjem srednjem veku. Vse do izgradnje dolenjske železnice od Ljubljane do Novega mesta in avtoceste med Ljubljano in Zagrebom je bila dolina Krke najprimernejša pot, ki je povezovala ravninske predele Spodnjega Posavja od „brežiških vrat" ob sotočju Krke in Save do hribov v zahodni Dolenjski in prek njih z Notranjsko in Ljubljansko kotlino. V naslednjem prikazu bomo skušali prav na kratko orisati dogodke, kraje in dediščino iz najstarejše zgodovine ob zgornji Krki, preden so se tod naselili slovenski rodovi s pojočo dolenjsko govorico.

DRAGOCENE KAMNITE SEKIRE

Najstarejši sledovi človekovega bivanja in dela v dolini Krke so lepo zglajene kamnite sekire in kladiva, ki so jih odkrili po naključju pri raznih zemeljskih delih. Tako kamnito orodje so našli v Drašči vasi, Šmihelu pri Žužemberku, Jami pri Dvoru in Romitovki pri Rumanji vasi. Ugotoviti starost teh posamičnih kamnitih sekir ni lahko, ker so bile zelo dolgo v uporabi. Tako izdelano orodje so uporabljali ljudje v mlajši kameni dobi in še kasneje v bronasti dobi, saj je bila kovina sprva še precejšnja redkost in velika dragocenost, ki ni bila dosegljiva vsakomur. O zelo zgodnji človekovi naselitvi v teh krajih pričajo tudi črepinje glinastih posod, ki so jih našli v Krški jami nad izvirom Krke. Te črepinje, ki po obliki in okrasu sodijo v čas iztekajoče se mlajše kamene dobe (eneolitik), so dokaz, da so ljudje vsaj občasno uporabljali Krško jamo kot bivališče že pred skoraj 4000 leti.

Časovno bolj natančno opredeljive so najdbe iz bronaste dobe, ki je okvirno trajala skozi vse 2. tisočletje pred našim štetjem. Takrat so v naše kraje tovorili od vzhoda prihajajoči trgovci orodje, orožje in nakit, narejen iz bleščečega, ulitega brona. Ti izdelki so bili zelo dragoceni in iskani pri ljudeh, ki kovin še niso znali pridobivati in predelovati v različne izdelke. Iz bronaste dobe poznamo ob zgornji Krki dve tako imenovani depojski ali založni najdbi. S tem izrazom poimenujemo večjo množino različnih bronastih predmetov, kot na primer: srpe, sekire, ovratnice, nože, meče, sulice itd., katere so lastniki — najbrž potujoči trgovci — v hudi nevarnosti in življenjski stiski kot svoj dragoceni tovor zakopali v zemljo. Lastnik je zbežal in se skril na varnem kraju v upanju, da se bo po prestani nevarnosti spet vrnil in izkopal svoje dragocenosti. Nekatere izmed njih je prej doletela smrt in tako včasih slučajno odkrijemo takšne skrivne zaloge bronastih izdelkov. Takšni depojski najdbi iz bronaste dobe so odkrili pri Velikem Korinju in v Rumanji vasi.

HALŠTATSKA CIVILIZACIJA

Po izteku bronaste dobe, ki se je zaključila z obdobjem kulture žarnih grobišč, se začenja nova doba, ki jo imenujemo starejša železna ali halštatska doba, ta traja pri nas približno med leti 750 in 300 pred n. št. To obdobje je za celotno Dolenjsko prelomno in izjemno pomembno. V 8. stoletju pred našim štetjem so se na Dolenjsko naselili prvi rodovi prazgodovinskih Ilirov in Panoncev. K nam so prišli od jugovzhoda, iz centralnega Balkana in južnopanonskega prostora. Poudariti velja, da so ti priseljenci naselili Dolenjsko zelo na gosto in trajno. Ležišča železove rude ob zgornji Krki so gotovo bila tudi eden važnih razlogov za naselitev v teh krajih. Svoja prebivališča so si Iliri zgradili na naravnih vzpetinah, ki so jih z zidovi in nasipi dobro utrdili in zavarovali. Tako so nastale na Dolenjskem desetine teh prazgodovinskih višinskih naselbin-gradišč, ki so tako značilna za našo pokrajino. Že čez nekaj generacij po ilirski naselitvi so potomci razvili na Dolenjskem tisto visoko civilizacijo in kulturo, ki jo imenujemo halštatska, po kateri slovi naša arheološka dediščina. Svoje mrtve so prazgodovinski Iliri pokopavali pod velikimi zemljenimi gomilami, ki so prav tako krajinska značilnost naše dežele. Preveč bi bilo imen, če bi hoteli našteti vse kraje ob zgornji Krki, kjer so že odkrili halštatske ostaline. Zato bomo omenili samo najpomembnejše med njimi: Valična vas, okolica Dobrniča (Dobrava, Korita, Reva), Vinkov vrh nad Dvorom, Dolenjske Toplice. V vseh teh krajih so znana in dobro vidna halštatska gradišča — domačini jim pravijo „cvinger" — in njim pripadajoča gomilna grobišča. Medtem ko ta gradišča še niso raziskana, pa so večji del gomil že pred mnogimi desetletji prekopali in najdbe poslali v muzeje v Ljubljano in na Dunaj. Imenitne grobne najdbe iz teh krajev, kot: raznovrsten nakit iz brona, jantarja in raznobarvne steklene paste, lepo oblikovane lončene posode in broneno orožje, so danes znane tudi izven meja naše domovine.

Bogato halštatsko kulturo, ki je dosegla svoj največji razcvet v 6. in 5. stoletju pred našim štetjem, je v 3. stoletju prekinil vdor bojevitih Keltov na Dolenjsko, ki so uveljavili nove tehnološke dosežke in staroselcem vsilili drug način pokopavanja, namreč sežiganje umrlih in drugačne verske predstave. Čas keltske politične nadvlade in njihove civilizacije in kulture imenujemo mlajša železna ali latenska doba, ki zajema čas od 3. stoletja do prihoda Rimljanov v naše kraje po letu 35 pred našim štetjem. Keltska zapuščina v dolini Krke še zdaleč ni tako bogata in pomembna kot halštatska, čeprav je bilo vpliv njenega izročila čutiti še globoko v rimsko obdobje. Največ keltskih najdb ob zgornji Krki je bilo odkritih spet v Valični vasi in njeni okolici, v Poljanah pri Žužemberku, Dobrniču, Dobravi in Žužemberku.

ŠE VIDNI SLEDOVI RIMSKE CESTE

Proti koncu 1. stoletja pred našim štetjem so rimske čete zavzele naše kraje ter jih priključile rimski državi. Za prebivalce ob zgornji Krki je bil to odločilen preobrat v načinu življenja. Postopna romanizacija življenja, uporaba latinskega jezika in pisave, pojem državljanstva, denarno gospodarstvo, čaščenje novih bogov, plačevanje davkov in strogo organizirana vojaška služba so močno spremenili način življenja in mišljenja staroselcev. Rimljani so zgradili prvo cesto vzdolž Krke na njenem levem bregu, kjer ponekod še danes lahko sledimo njen potek. Po svojem običaju je niso zgradili na dnu doline, temveč iz varnostnih razlogov po grebenu. Uporabljali so jo za potrebe vojaštva, državne uprave in trgovine. Veliko je krajev ob zgornji Krki, kjer je rimsko obdobje zapustilo svoje sledove. V Šmihelu pri Žužemberku so odkrili temeljne zidove podeželske hiše (villa rustica) in nagrobnik njenega lastika Vibija Emerita, ki je bil odsluženi vojak 10. legije. Nagrobnik s podobami njegove družine je vzidan v vaški cerkvi. V Martinovi cerkvi pri Valični vasi je spravljen žrtvenik Publija Maksima Meterna, ki je bil zemljemerec v 10. legiji. Oba kamnita spomenika sta iz 3. stoletja našega štetja. Rimski grobovi so bili odkriti v Zagradcu, Valični vasi, na Vrhu pri Križu, v Žužemberku, Sadinji vasi, Mačkovcu in v Dolenjem Polju, kjer doseže Krka svojo najjužnejšo točko.

Dobrih štiristo let so Rimljani vladali v naših krajih. V 5. stoletju je bila zlomljena njihova oblast, čez Dolenjsko se valijo proti zahodu trume ropajočih ljudstev: Huni, Goti, Langobardi, o katerih zaenkrat še nimamo otipljivih sledov z večjih najdišč. Šele z naselitvijo prvih Slovencev se je etnična podoba teh krajev dokončno utrdila. Ta zemlja je postala za vselej slovenska. Ugoden zemljepisno-prometni položaj, obširni gozdovi in pašniki ter železova ruda so pogojevali in določali intenzivnost naselitve v krajih ob zgornji Krki v davnini.

Še tristo let po Valvasorjevem opisu je ostala Krka nedotaknjena v svoji lepoti in po vodnem bogastvu. Edino račja kuga v 19. stoletju ji ni prizanesla, toda brez človekove pomoči. V zadnjih nekaj letih pa nam je uspelo, vsaj v spodnjem toku, Krko temeljito zasvinjati in deloma že uničiti njen živalski in rastlinski svet. Iz roda v rod so nam jo ohranjali predniki neokrnjeno in užitno. Če ne bomo prav kmalu preprečili njenega onesnaževanja, nam bo še v tem desetletju uspelo iz nje narediti velikanski odvodni kanal za strupene kemične odplake brez življenja. Ali se ne da mogočno kemijo, vpreženo v voz porabniške družbe, uporabiti tudi v prid reke in posredno nas samih?

TONE KNEZ

Pri starih Novomeščanih

PO LITER PETROLEJA IN VERIGO

„Imeli smo kar precejšen grunt, ampak vseeno smo tolkli revščino," pravi Bratkovičeva Fani iz generacije starejših Novomeščanov. Pravzaprav ni stanovala v mestu, ker je od otroških let dalje bivala v Prečni, ampak v mestu je bila vsak dan. Sprva je nosila tja mleko, potem je bila v službi.

„Izhajam iz Parkljeve družine v Prečni. Na račun priimka smo kajpada otroci doživljali kup zbadljivk, ampak tega se navadiš. Bilo nas je deset otrok, jaz sem bila najmlajša, rojena 1908. leta. Moj najstarejši brat je imel 24 let in ga nikdar v življenju nisem videla. Bila je navada, da so fantje šli od hiše za kruhom, brž ko so bili zmožni poprijeti za delo. Tako je brat odšel, kasneje še v Ameriko, tako da ga sploh nisem poznala. Ko sem bila pred leti v Ameriki, kjer živi tudi sestra, brata ni bilo več, je že umrl. Ostali otroci so se iz našega gnezda tudi razbežali vsak na svojo stran: fantje po službah, dekleta so se omožila. Moram pa reči, da so si vsi kar dobro postlali.

Ko je bila naša družina v Prečni še številna, smo jedli iz ene sklede in vsi okrog mize. Bilo pa nas je toliko, da sem morala kot najmlajša vedno vstajati in dati prostor večjim. Mene so dali starši v šolo v Šmihel k nunam, v meščansko šolo, ker sem želela postati učiteljica. Ta želja se mi ni izpolnila. Po šoli sem morala ostati doma. Medtem so se večji bratje in sestre razbežali vsaksebi, grunt pa je potreboval delovno moč, mama in ate pa pomoči. Tiste čase sem celih petnajst let vsak dan nosila mleko v mesto stalnim „kontam". Še tema je bila, ko sem morala vstati, pomolsti krave in, oprtano z več kanglicami, me je nato čakalo uro hoda do mesta. Tako zgodaj sem šla, da sem bila okrog 7. ure že doma. Takole zjutraj smo se v megli ali snegu srečavali mnogi, saj so zjutraj cele procesije mladih in starih nosile mleko v mesto. To je bil najbolj zanesljiv način, da je kmet prišel do kakšnega dinarja."

Kasneje se je Parkljeva Fani poročila s cestarjem Bratkovičem in v Prečni sta začela znova skupaj spravljati dom. „Samo možev zaslužek je bil prepičel, da bi lahko spodobno živeli, zato sem šla tudi jaz v službo. V mestu sem prodajala v Povšetovi prodajalni suho robo. Bil pa je tako skromen promet in zaslužek, da se je komaj izplačalo imeti odprto. Pa kako smo strankam ponujali vse, od kuhalnic do košar, ampak so malo kupovale! Vsak dinar je bil cenjen in tudi mestne gospe so še kako premislile, preden so ga izdale."

Po zadnji vojni, ko je Bratkovičeva Fani ostala prodajalka, zaposlena v trgovini zadruge, kasneje pri Mercatorju v Prečni, pa so bile kaj čudne razmere. Današnji mladi rod jih bržkone težko razume.

„Ko sem dobila kilogram kvasa, ga je prišlo čez 40 ljudi iskat. Razrezala sem ga na majhne koščke, zavila v časopisni papir, ker drugega ni bilo, in to smo prodajali. Takrat bi ljudje vse pokupili, kar je bilo v trgovinah, ampak je vsega manjkalo. Prodajali smo na karte in na bone pa vezano blago smo prodajali. To se razume tako, da je moral kupec vzeti na primer verige, če je hotel dobiti liter petroleja, pa če jih je potreboval ali ne. Kar se je težko prodalo, smo spravili v promet na tak način. Ni pa to bila pogruntacija naše prečenske trgovine, ampak se je tako delalo na splošno. Če smo od časa do časa v prečensko trgovino, ki je bila trgovina z mešanim blagom, dobili tudi kakšne metre blaga, so se ljudje stepli zanj, pa je bilo na karte. Da bi se temu izognili, so potem občinski odborniki določili, kdo naj dobi blago."

Lepe spomine ima Bratkovičeva tudi na kulturno-prosvetno delo. Celih 45 let je bila v pevskem društvu, pela je na koru, pa v mladih letih tudi precej igrala, kajti Prečenčani so bili v dramski sekciji zelo agilni. Tudi gostovali so po okoliških vaseh, s čimer je bil pravzaprav poplačan trud nastopajočih. „Še po vojni sem igrala. Ko so v Prečni uprizorili Miklovo Zalo, je zmanjkalo ljudi, pa so prišli pome. Prav hecno je bilo, ampak predstava je uspela."

Morda je prekomerno pešačenje s tovorom krivo, da je imela Fani Bratkovič več let težave s hrbtenico in nogami. Ko jo je oplazila še kap, ni mogla več sama skrbeti zase v svoji hišici v Prečni in je prišla v Dom starejših v Šmihel. Edini sin je vse, kar jo še veže na zunanji svet, sicer se je domskemu življenju že privadila. „Tu sem si kar dobro opomogla in nisem med tistimi, ki godrnjajo." Iz velikega radijskega sprejemnika na njeni mizi je ves čas najinega pogovora brnela prijetna glasba. Še preden pa sva se do konca zmenili, jo je soseda že prišla vabit na kavico.

RIA BAČER

obzorja

prebrali smo

podeželska zdravnica

Pod belo zdravniško haljo, ki jo lahko vidimo kot plašč elitizma ali kot zid med boleznijo in življenjem, kot utelešenje upanja bolnikov, je lahko skrito (na žalost vedno redkeje) toplo, utripajoče, trpeče srce zdravnika, ki ve, kaj je človek in kaj trpljenje. V zdravniku se na nek način preplete na stotine različnih življenj, priča je tistim trenutkom v človekovem življenju, ko se razgali bogastvo ali revščina posameznikovega srca, ko se pred obličjem nepremagljive smrti razpuste maske in poze. In če je zdravnik človek širokega srca, potem je njegova izkušnja nadvse dragocena pri spoznavanju življenja.

Lahko zapišemo, da je Ruža Vreg, ustvarjalka romana „Podeželska zdravnica", ki je izšel pri Pomurski založbi, strnila bogato človeško izkustvo in dragocena spoznanja v zanimivo pripoved, ki to pisateljico „amaterko" uvršča med boljša ženska peresa slovenske književnosti.

Roman je pisateljica zasnovala na dveh ravneh. Upokojena 55-letna zdravnica, ki živi sama nekje v Ljubljani z dvema psoma, se neke deževne noči živo spominja številnih dogodkov iz svojega življenja. Predvsem se ji živo vrača v zavest njen zverinsko ubiti mož. In ko išče rešitev iz trpljenja in se sprašuje po smislu človekovega življenja, se ji odpirajo spominske podobe na leta, ki jih je preživela na Goričkem med preprostim revnim ljudstvom, Romi, kmeti, delavci, dninarji. Kot podeželska zdravnica in zvesta etičnim načelom svojega poklica, se je seznanila s trpljenjem teh ljudi, z njihovo človeško širino pa tudi nižino in ozkostjo, spopadla se je z birokratsko mentaliteto, lažnim humanizmom in praznim parolarstvom in v tej borbi za življenja in vrednješi človeški položaj njenih Goričanov je črpala svoj življenjski smisel, pa čeravno je na koncu koncev morala vedno priznati Nepremagljivi — smrti — da je zadnja zmagovalka.

Sodobno zasnovano pripoved Ruže Vregove bo bralec na dušek prebral, njeno sporočilo pa bo prebudilo drobtinice etičnega, ki v modernem človeku čudno mrtvo spi.

M. MARKELJ

koristni pogovori

Medicinske knjige so običajno namenjene strokovnjakom in tudi tiste, ki jih pošiljajo na knjižni trg za širše laično občinstvo, so običajno le nekoliko skrčeni in v poljudnejšo obliko predelani medicinski učbeniki in priročniki. V to zvrst knjig ni mogoče uvrstiti priročnika za revmatične bolnike, ki je pod naslovom „Pogovori z revmatologom" izšel nedolgo tega pri Državni založbi Sloveniji. Ker so revmatične bolezni danes po pogostnosti na tretjem ali četrtem mestu med vsemi boleznimi, je najbrž odveč vprašanje, ali je takšna založniška poteza potrebna ali ne.

„Pogovore z revmatologom" je napisal izkušeni jugoslovanski strokovnjak za revmatična obolenja dr. Anton Franović. Vsebino knjige je zastavil tako, da v štirinajstih poglavjih obdela revmatična obolenja, vendar na drugačen način, kot smo vajeni iz medicinskih priročnikov. Orisu problematike posameznega obolenja, opredelitve, značilnosti sledi obsežen razgovor, v katerem so zastavljena vprašanja, kot jih običajno postavlja bolnik, in izčrpni zdravnikovi odgovori nanja. Na ta način se slika bolezni, način zdravljenja in drugo, kar je povezano z njo, laičnemu bralcu in seveda bolniku, ki boleha za revmatičnim obolenjem, izriše nazorneje in lažje razume sicer zapleteno problematiko. Predvsem pa se na ta način bralec-bolnik lahko aktivneje vključuje v spoznavanje bolezni, s tem pa najbrž tudi motivira za potrpežljivejše in vztrajnejše zdravljenje, ki je pri teh obolenjih potrebno.

Številne risbe in fotografije, ki bogatijo knjigo, nedvomno še pripomorejo k boljšemu razumevanju povedanega.

Torej lahko pritegnemo besedam racenzenta knjige dr. Theodorja Duerrigla, da je „knjiga tehtna obogatitev naše medicinske literature."

MiM

iz izložbe

prve lastovke

S pripovedmi o pehanju in nehanju kmečkega življa je dal Ivan Sivec svojski pečat knjižni zbirki, ki izhaja pri Kmečkem glasu. Ni le najbolj ploden pisec za to zbirko, pač pa je z dozdajšnjimi knjigami v mnogočem presegel vrednostno nekolikanj vprašljiv večerniški okvir prenekaterega del(c)a.

Po stroki je slavist, zato bralstva ne utruja z okornim jezikom. Da je kos pisateljskemu snovanju, ki ni preobloženo z neverjetnimi izmišljijami, so mu v pomoč izkušnje iz časnikarskega poklica. To ne pomeni, da gre pri Sivčevih zgodbah za (samo)zadržanost, da mu manjka domišljije. Pomeni, da se vešče izogiba cenenim zapletom, dogajanju pa vseeno ohranja potrebno napetost. Mestoma bi Sivcu resda lahko očitali, da se premalo ukvarja z dušami junakov, njihove nravstvene posebnosti so sem pa tja nekako zabrisane. A bolje tako, ko da bi delal silo kmečkemu življenju. Tudi z zadnjo knjigo, „Prvimi lastovkami," je ne.

Ta v primerjavi z dozdajšnjimi prinaša precej novosti. Tematsko se sicer še zmeraj posveča kmetstvu, toda vsebinski tok je povsem zasukan. Pota usode tokrat junakov ne vodijo iz vasi v mesta, ampak narobe. Ne spremljamo kmečkih ljudi, ki si želijo v tovarnah prislužiti debelejši kos kruha, temveč mestna človeka, ki kljub vsem dobrinam v urbanem okolju ne najdeta več notranjega miru. Kar je za nekatere še zmeraj življenjski sen, je za njiju mora, tej pa skušata ubežati z odhodom na kmete. Pričujoča pripoved govori o tem, kako težko se jima je bilo vživeti v podeželsko okolje, začeti sta namreč morala dobesedno od nič, saj sta premogla le neznansko veliko volje, da si bosta sredi polj, travnikov in gozdov postavila mirnejši, srečnejši dom. Sprva junakoma marsikaj spodleti, končno pa le dosežeta, kar sta se nameniła.

Tako življenjsko zgodbo pa že poznamo, porečete bralci Dolenjskega lista. Seveda jo, zgodbo Okornovih iz Drage na Kočevskem. Tudi Sivcu ni bila neznana ta „prva lastovka", ki je prinesla slutnjo nove pomladi na podeželju. Zato je zgodbo pregnetel v zanimiv, berljiv roman in ga posvetil Okornovi družini „in vsem mladim, ki imajo radi zemljo."

Za Sivčevim romanom je v Kmečki knjižni zbirki izšla še Ivanke Čadež „Beračeva zgodba". V povesti, morebiti po resnični življenjski usodi pripovedovani v prvi osebi, je zaznati mnogo tistega, česar, smo rekli, pri Sivcu ni — v dobro njegovih pripovedi. Čas, v katerem se odvija zgodba pohabljenega človeka, ki si na vse kriplje prizadeva, da ne bi celo življenje beračil, je raztegnjen na (pre)več desetletij. Odtod to, da je junakovo osamosvajanje podano zgolj z grobimi črtami. Osredotočeno je na nekaj sicer zanimivih doživetij, a med njimi ni prepričljive vzročne povezave. Če k temu prištejemo še, glede na poprejšnje dogajanje, nestvaren konec, še srečen povrh, potem je očitno, da si je pisateljica za prvo daljše prozno besedilo naložila pretežko breme. So pa v „Beračevi zgodbi" tolikanj obetajoče strani, da se jih ne bi sramoval niti pisec z bogatejšo knjižno žetvijo.

D. R.

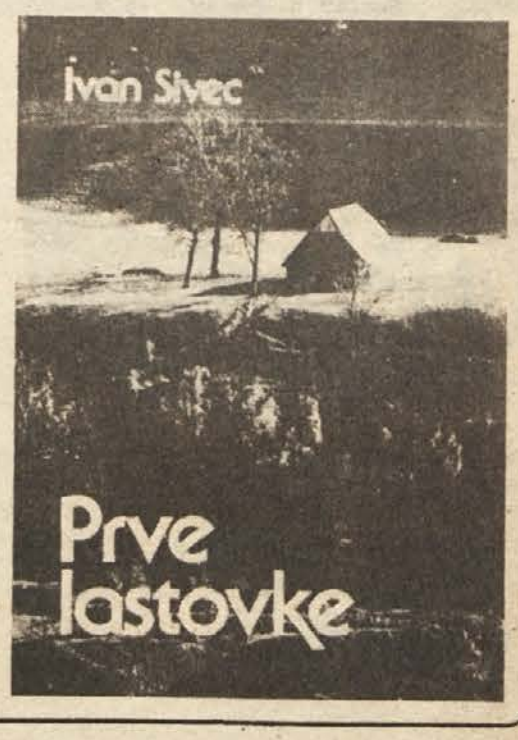

pridobili glasbeniki in tržani

Stari trg ob Kolpi, kraj, ki je kljub novi asfaltni cestni povezavi še vedno nekoliko odmaknjen od dogajanj v črnomaljski občini, je bil v juliju gostitelj mladinskega glasbenega tabora. Tabor, prvi te vrste na Dolenjskem sploh, je pripravila na pobudo učencev črnomaljske glasbene šole Glasbena mladina Bele krajine. Mladi so se odločali med dvema krajema: Podzemljem in Statiim trgom. A prav zaradi nerazgibanega kulturnega življenja in ne nazadnje tudi zaradi nedotaknjenega naravnega okolja in odmaknjenosti kraja so se odločili za Stari trg.

Glasbeni tabor, v katerem so bili le mladi belokranjski glasbeniki, je, to je sedaj že moč zagotovo trditi, uspel bolj, kot so si v začetku predstavljali organizatorji. Udeležilo se ga je 15 glasbenikov ter 3 mentorji, jedro pa je tvoril big band glasbene šole. Prav med člani tega ansambla se je rodila zamisel, da tudi poletne počitnice izkoristijo za vaje, saj je sicer obstajala bojazen, da bo ansambel razpadel, če pa že ne, bi morali jeseni začeti delo znova od začetka. Zato so se odločili za obliko dela, ki jim bi poleg vaj omogočala tudi športno rekreacijo ter srečanje s tamkajšnjimi krajani.

Poleg članov big banda so bili v taboru tudi mladi glasbeniki višjih letnikov glasbene šole, ki so sposobni izvajati glasbene večere, mnogi med njimi pa so se že ali se še bodo pridružili ansamblu. Čeprav je big band v Beli krajini, zlasti v Črnomlju, poznan, saj je imel v zelo kratkem času — ustanovljen je bil letos — tri nastope, pa je zanimivo, kako je ansambel, ki igra dixieland, skladbe Silvestra Mihelčiča ml. enake zvrsti in evergreene, sploh nastal. Jedro orkestra je nastalo s prvo slovensko mladinsko rock opero Maček Muri, ki je bila prvič postavljena na oder, črnomaljski seveda, leta 1982. Ko je bilo predstav konec, je delo ansambla zamrlo, a so se mladi glasbeni zagnanci zopet prebudili z željo, da ustanovijo orkester, ki bi imel natančno začrtan program. Da so vzeli delo zares, so pokazali že prvi nastopi.

Udeleženci tabora, torej srednješolci neglasbenih usmeritev, ki so končali ali končujejo šolanje na osnovni glasbeni šoli v Črnomlju, so v tednu dni izpopolnili orkestralno tehniko in razširili repertoar z 22 novimi skladbami, ki so se pridružile prejšnjim desetim. S takšnim programom bi bili že sposobni nastopiti na celovečernem koncertu, po mnenju vodje tabora Silvestra Mihelčiča ml. pa celo na plesni prireditvi. Vendar je sedaj njihova prva naloga, da se dobro pripravijo na proslavo ob 20. obletnici črnomaljske glasbene šole, ki bo letos praznovala svoj jubilej.

Glasbeni tabor ni bil le skupina glasbenikov, ki so prišli v Stari trg na enotedenske vaje, temveč je zaživel s prebivalci kraja in okoliških vasi. Vsi skupaj pa so dokazali, da so prav takšne oblike dela za prebuditev kulturnega življenja v Poljanski dolini več kot potrebne in primerne. Mentorji so namreč predgrajski godbi na pihala ponudili strokovno pomoč, z 22 otroki, ki so se pripeljali celo iz 11 kilometrov oddaljene Brezovice, pa so sestavili improvizirani pevski zbor, ki se je na nastopu ob koncu tabora predstavil s petimi pesmicami. Tržani se niso množično udeležili le nedeljskega končnega nastopa, na katerem so nastopili poleg udeležencev tabora tudi godbeniki iz Predgrada in 60 taborникov iz Kopra, ki so taborili ob Kolpi, temveč so spremljali delo glasbenikov ves teden. Ko so v večernih urah ponavljali dopoldne naučene skladbe, so se krajani zbirali okrog osnovne šole, kjer so glasbeniki vadili, mnogi pa so prihajali celo v razred. In četudi se je vaja zavlekla, so vztrajali s svojimi gosti.

Čeprav so v tednu dni opravili 52 ur strokovnega dela, ki je bilo za mlade ljudi silno naporno, pa so se zavedali, da na taboru niso pomembne le vaje, temveč to, da se naučijo kolektivne discipline, ki je za orkester najpomembnejša. Da torej skupaj spijo, jedo iz skupnega lonca, da posameznik čuti pripadnost glasbeni družini in mu ni vseeno, ali bo takšna zasedba še naprej obstajala ali ne. Tabor je zagotovo utrdil vezi med mladimi glasbeniki, in prihodnje leto ob začetku počitnic ne bo več bojazni, da bi ansambel razpadel, kajti v Glasbeni mladini Bele krajine že letos načrtujejo, da bo tabor tudi naslednje leto. In če je bil letošnji le eksperiment, naj bi se prihodnje leto predstavil v vsej svoji širini. Dejavnost naj bi razširili tudi na likovno področje, pritegnili pa mlade iz vse dolenjske regije in celo drugih krajev Slovenije. Vsekakor naj bi bil tabor tudi daljši, kot je bil letos.

Negotovosti, ki se je letos ob izbiri krajev za tabor še porajala, prihodnje leto gotovo ne bo več. Da ostane v Starem trgu, o tem ni dvoma. Domačnost in prisrčnost tamkajšnjih ljudi sta pustili v glasbenikih globok vtis. Sicer pa se tudi krajani zavedajo, da njihove vasi potrebujejo takšno kulturno poživitev ter hkrati pomoč pri razvijanju kulturnega življenja. Želja prebivalcev ob koncu prvega mladinskega glasbenega tabora, da bi se prihodnje leto zopet videli, zato ni bila izrečena le iz vljudnosti, temveč predvsem iz potrebe.

M. BEZEK

PRAVA KNJIGA ZA SODOBNE LJUDI
PRAVA KNJIGA ZA VAS

PETER LAURIE

ČUDOVITI SVET RAČUNALNIKOV

poljudna enciklopedija

V knjigi boste med drugim našli:
praktične primere o možnostih uporabe hišnih računalnikov
zanimive programe za računalnik ZX SPECTRUM
program vodenja družinskega knjigovodstva
slovarček ukazov za računalniški jezik BASIC

Knjiga vas popelje od prvega koraka pri izbiri in uporabi hišnega računalnika do vznemirljivih mej praktičnega oblikovanja, robotike in umetne inteligence

SUPERNAGRADE PET RAČUNALNIKOV ZX SPECTRUM...
bo žreb razdelil med prednaročnike
Vsak naročnik dobi brezplačno knjigo BASIC ZA ZAČETNIKE

192 strani velikega formata
odlične barvne fotografije, risbe, skice

prednaročniška cena 1850 din
cena po izidu 2600 din

Naročilnica DL
Priimek in ime .....
Naslov .....
Poklic ..... rojen .....
reg. št. os. izk. ..... izdana od .....
zaposlen pri .....
naslov del. org. .....
Naročam knjigo ČUDOVITI SVET RAČUNALNIKOV po prednaročniški ceni 1850 (velja do izida)
Račun bom poravnal(a):
☐ v enkratnem znesku
☐ v rednih mesečnih obrokih (največ 4, najmanjši obrok 500 din)
Datum ..... Podpis .....

Naročilnico pošljite na naslov: CANKARJEVA ZALOŽBA, 61000 Ljubljana, Kopitarjeva 2
Naročila sprejemajo tudi vse knjigarne in zastopniki založbe

Cankarjeva založba

OBRAZI

GOSPOD KARLSON O NAS

Tam zemlja je naša zakipela,
zahrepenela, v nebo je hotela,
v višino pognala se kot val,
v naletu pod zvezdami val je obstal...

Tako je pesnik Župančič slikovito opisal gorsko verigo Karavank, ki je sedaj postala meja naše domovine. Preko tega naravnega kamnitega vala pa vendar še pluskajo valovi življenja, v številnih naših znancih in prijateljih po svetu so našli svoj dom, v njihovih srcih nenehno budijo spomin in ljubezen do naše domovine in njenih ljudi. Na različne načine so se srečali z njo, na različne načine so jo spoznali, vsem pa je skupno to, da še vedno mislijo nanjo in da ji tudi v težkih trenutkih želijo dobro. To pa je tisto, kar iz tujca naredi prijatelja.

Gospoda K. W. Karlsona sem srečal v Stockholmu. Poslovni človek je in tako je tudi prišel v stik z našo domovino in Novim mestom in z njim je ostal najtesneje povezan celi dve desetletji. Za poslovneža je vsekakor prva skrb njegov posel, od katerega je odvisen kruh njegovih nameščencev pa tudi njegova lastna eksistenca, vendar je tudi v poslovnem svetu veliko stvari, ki to presegajo, ki so polne človeške vsebine in drobnih radosti. Za gospoda Karlsona, njegovi švedski sodelavci ga po začetnicah imen kličejo kar Kove, je to spomin na novomeške prijatelje in na prijetne trenutke, ki jih je prebil z njimi. Bili so to prijateljski razgovori pa tudi hudo ostra strokovna načrtovanja, ki so ščasoma dala dober rezultat.

„V stik z Adrio sem prišel čisto slučajno. Že prej sem deset let prodajal angleške vozove, vendar nisem bil z njimi čisto zadovoljen. Skandinavski trg je zahteval nekatere posebnosti, Angleži pa so se v svoji konservativnosti trmoglavo branili mojih pripomb in predlogov. Preko nekega Čeha, ki je imel sodelavce iz Jugoslavije, sem zvedel, da ste tudi pri vas pričeli delati avtomobilske prikolice. Dobil sem prvi stik z Martinom Severjem iz IMV, in ni trajalo dolgo, ko je prišel z vlakom sem gor. S sabo je imel načrte prikolic. Ure in ure sva ždela nad načrti in jih prirejala za skandinavske razmere. Kot prodajalec sem dobro vedel, kaj naš kupec želi, veselilo pa me je tudi, da sem končno našel partnerja, ki hoče tem željam prisluhniti in jih uresničiti. Neverjetno hitro, samo dva meseca pozneje, je imevejski DKW privlekel na skandinavski sejem prvo novomeško prikolico, izdelano po naših željah. To je bilo leta 1965. Dve leti kasneje je bila Adria že najbolj prodajana prikolica na švedskem trgu. Na prvem mestu je ostala pet let, potem pa je prodaja pričela počasi upadati."

Karl Wilhelm Karlson je ves v ognju, ko govori o starih dobrih časih, pa tudi, ko premišlja, kako bi bilo treba prebroditi sedanjo krizo. Nerad pa kaj dosti pove o sebi. Da je šel na dolgo pot, tega ne skriva. Svoje podjetje je zgradil počasi, toda vztrajno. In na tej poti si je nabral izkušenj za cel koš. Star lisjak je v svoji branži in kar težko se mu bo posloviti. Zlasti pa bi bilo škoda, če bi s sabo ob upokojitvi vzel vse svoje izkušnje nerazdane. Stari Kove ve namreč marsikaj o Jugoslovanih, o njihovih poslovnih navadah in razvadah, in škoda bi bilo, če bi sedaj, ko nam gre težko in bi radi zopet ven na trg, tega njegovega poznavanja ne izkoristili.

„Važna je poslovna morala. Da ljudem res tudi daš, kar si jim obljubil. Pa da poznaš njihove želje in jih prehitiš, še predno so jih utegnili izreči. V moji branži bi se to reklo priti na sejem za prihodnjo sezono ž modeli, ki bodo kupcem sugerirali njihove potrebe. Zavedati pa se je seveda tudi treba, kaj je človek sposoben narediti in kje so njegove meje. Bolje se je ustaviti znotraj meja svojih zmožnosti in tam poslovati dobro, kot pa se naprezati do skrajnosti in kljub temu ne doseči nedosegljivega. To bi morali razmisliti zlasti jugoslovanski proizvajalci, ki bi radi prodrli na zahodnoevropski trg, pa pri tem pozabljajo na kvaliteto. Nekvalitetno blago je tudi pri še tako nizkih cenah težko prodati, da ne pomislimo samo na slab sloves, ki ga človek s tem dobi na trgu. Žal je to nekaterim težko dopovedati. Tudi iz Novega mesta smo dobivali izdelke, ki so bili bolj podobni, naredi si sam modelom kot pa gotovim izdelkom. Na vse naše pripombe pa ni bilo nobenega odgovora. Vse to se je dogajalo zadnja leta, ko vam je šlo že tako ali tako slabo, pa se za kvalitetno delo vseeno še zmenili niste."

Tako govori naš prijatelj: kritično, vendar dobronamerno. Pozna naše slabosti, vendar tudi sposobnosti. Ve, da bi lahko, če... Le kako govorijo potem naši sovražniki? Hvala bogu, jih ni dosti.

TONE JAKŠE

VSAKDANJI KRUH NA TISOČ NAČINOV

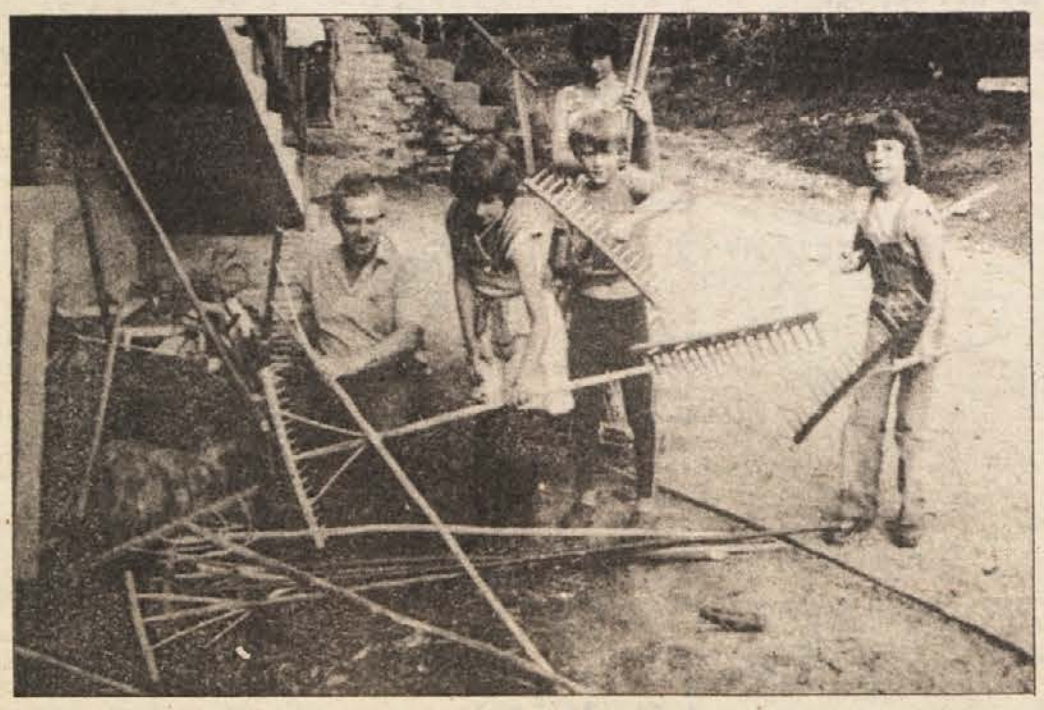

POLETI KMET, POZIMI PLETAR

Ročno pletene košare so posebnost Rožmanove kmetije v Arnovem selu. Obiskovalcu najprej padejo v oči. Cele skladovnice jih imamo, majhnih, srednjih velikih, tako da jih pri pobiranju sadja, krompirja, fižola in drugih pridelkov ne zmanjka ne za otroke in ne za odrasle.

Mojster zanje je stari ata, brž povedo vnuki, ki mu pri tem zanimivem opravilu radi delajo družbo. Ti so seveda takoj pripravljeni pokazati, kaj vse še zna narediti razen košar. Kot bi mignil, steče eden po grablje, drugi po koš in brezovo metlo, tretji po lestev. In že je na dvorišču slikovita zbirka kot na sejmu suhe robe.

Milan Rožman se vnemi svojih vnukov zadovoljno smehlja. Godi mu, ker s tem dajejo priznanje njegovemu delu. Veliko truda je vložil v te stvari. Začel je kot samouk, zato se je v začetku dosti namučil. Precej časa je trajalo, da so ga roke ubogale in da je spoznal lastnosti različnih vrst lesa ter obvladal delo z njim. Prvo košaro je naredil pred tremi desetletji. Iz potrebe, ne iz želje. Na kmetiji ni bilo denarja za kupovanje takih stvari, zato so si ljudje sami pomagali. Rožman je vztrajal, vedoč, da vaja dela mojstra. Iz zime v zimo mu je šlo bolje od rok.

Pletar je izključno v zimskih mesecih. V drugih letnih časih ga zaposluje delo na polju, v vinogradu in nasadu jablan. Košare plete najraje iz kostanjevih viter, ker so najmočnejše in najbolj obstojne. Njihova življenjska doba je petnajst do dvajset let. Žal mu je, da kostanj izumira in da bodoči rodovi ne bodo poznali njegove uporabnosti in trpežnosti. Bolezen ga napada vsepovsod. Rožman seka za košare tri leta stara drevesca, ker so najprimernejše debeline. Mlajša ne smejo biti. Palice nato pari v krušni peči, da se lepše upogibajo. Košare z ravnim dnom je po njegovih dosedanjih izkušnjah najteže oblikovati. Zelo mora paziti, da je ročaj na pravem mestu. Ko košaro suši, jo napne z žico, da obdrži obliko. Brez tega bi zgornji rob štrlel na vse strani in košara bi bila vegasta. Cajno je laže napraviti, ker material že sam pogojuje okroglo ali jajčasto dno. Zato porabi za cajno po deset ur, za košaro pa trdo dela celih sedemnajst ur.

Na vprašanje, če jih prodaja, prizadeto odvrne, da ni denarja, s katerim bi mu jih plačali. Zaradi truda in živcev, ki so ga veljale, so mu prirasle k srcu, zato želi, da bi ostale pri hiši ali vsaj v lasti njegovih hčera in vnukov.

V roke vzame grablje in razlaga, kakšen les je zanje najprimernejši. Za zobce uporablja akacijo ali dren, za čeljust bukev ali oreh, za držaj pa lesko. Odkar je pri hiši, niso še kupili nobenih grabelj, vse napravi sam. Tudi držaji za motike in lopate so njegova skrb pa vse lestve, ki jih naredi brez žebljev. Včasih je izdeloval tudi „lojtre" za vozove. Odkar imajo traktor, jih ne potrebujejo več, vendar Milan spet razmišlja, da konj pri hiši ne bi bil odveč. Gorivo za stroje je vsak dan dražje in še primankuje ga, tako da nikoli ne ve, kaj bo jutri. Vendar je to samo razglabljanje, odločali bodo tako ali tako mladi. S tem seveda ne misli na to, da bo sam počival. Delal bo, dokler bo pri močeh, in vpeljaval tudi nove stvari, za katere na njihovi kmetiji niso bili nikdar gluhi.

Kruh jim dajejo živinoreja, vinogradništvo in sadjarstvo. Imajo 2190 mladih jablan v nasadu. Posadili so jih pred petimi leti in lani so imeli 60 ton pridelka. Rožman zatrjuje, da so že s 40 tonami dosegli evropsko hektarsko povprečje. Tudi hektar vinograda imajo, vendar prodajajo samo grozdje. Vina napravijo le toliko, kolikor ga porabijo doma. V svinjakih redijo po petnajst prašičev, v hlevu pa sedem do deset glav živine. Ni še dolgo, kar so oddali Agrarii v zakol dva bika. Eden je tehtal 650 kilogramov, drugi 780 in takega po Rožmanovem prepričanju nima Posavje. Živinoreja je pri njih precej zahtevna, ker nimajo travnikov v ravnini. Kljub dobri opremljenosti s stroji si zato pri košnji trave na obkrajkih v bregih z njimi ne morejo kaj prida pomagati. Zato so se že zdavnaj sprijaznili s tem, da morajo več ročno delati, če hočejo, da so hlevi polni in da pride kak dinar več k hiši.

Od srede poletja naprej bosta Rožmanova žena in hči redni gostji na trboveljski živilski tržnici Tam že več let zapored prodajata breskve, grozdje, fižol, korenje, peso, jajca in še kaj. Letos se nadejajo obilo paradižnika. Posajenih imajo blizu tisič sadik.

Toliko kultur gojijo, da res nimajo časa za počitek. Milan ne pomni, kdaj sta si z ženo nazadnje privoščila kak daljši izlet, razen nedavnega obiska harmonikarskega nastopa v Kostanjku. Zanju je tudi delo razvedrilo, če ni pretežko. Rožman je najbolj zadovoljen doma. Kmetije kljub garanju ne bi zamenjal za nič na svetu. Preveč grenka so bila leta, ki jih je preživel med vojno v izgnanstvu, da bi bil kdaj pripravljen prostovoljno zapustiti svojo zemljo.

J. TEPPEY

NAGRADA GRE V KOČEVJE

Med bralci, ki so rešili in nam poslali predzadnjo nagradno križanko, je žreb za dobitnico knjižne nagrade določil Majdo Štimec iz Kočevja, Roška 24. Poslali ji bomo „Prve lastovke", najnovejši roman Ivana Sivca. Nagrajenka bo zagotovo na dušek prebrala to delo, ki popisuje življenjsko usodo družine Okornovih iz Drage na Kočevskem. Tudi za današnjo križanko bomo enemu reševalcu poslali knjigo. Z rešitvijo najbrž ne bo težav, kdo pa bo za knjigo bogatejši, o tem bo odločil žreb. Rešitve sprejemamo na naslov: Dolenjski list, Novo mesto 68000, Germova 3, s pripisom: Križanka.

prgišče misli

Zamenjati eno nasilje z drugim, reakcionarno z naprednim, je blasfemija.

B. ŠTIH

Bedak, kdor se vse življenje peha, pa nima smotra pred očmi.

M. AVRELIJ

NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA

DL — SAMSKO STANOVANJE — KOT V LETALSTVU — TELOV. EL. — OTOK V BALT. MORJU — DL — DEL GLAVE — DRŽAVA V ZDA — FR. REKA — ZEMELJ. DRESEK

MREŽ. TKANINA — ST. RIM. OBLEKA

ZAVETIŠČE — DRŽ. BLAGAJNA

VODNA ŽIVAL — MERSKA ENOTA/ SLOV. PESNIK

SREM. MITR./ PAPEZ. KRONA — ČRNOG. PESNIK/ HUDA BOLEZEN — OS. ZAIM./ PREB. GREN.

DL — JAP. LUKA — ZVIJAČA/ ODREZEK — ATLET STEKIČ/ VRSTA JEDI

UPRAVNOTERITORIAL. ENOTA — KURIVO/ LETNI Č. — KONEC ŽIVLJ. — RIŽEVO ZGANJE — TEKOČA VODA

PORTUG. POLITIK — BOR.S PESTMI/ TOČ. SOLZA

APNARSTVO — MADŽ. M. IME

ODEJA — RIM. BOG LJUBEZNI — ČAS PRED NOČJO

DALM. Ž. IME — DL — IZRAEL. LUKA — RALKA

Morilci krožijo po cestah

Kriminilogi računajo, da bo letos več sto ljudi žrtev serijskih ubijalcev , novega morilskega zla, ki se je porodilo v ZDA — Brez motivov?

Kljub smrtni kazni, ki so jo ponovno začeli izvrševati v ZDA, nič ne upada število najhujših dejanj — umorov, še več: zadnje čase se Američani srečujejo vse pogosteje z morilci, ki ubijajo brez vsakega razloga. Pravijo jim „serijski ubijalci".

Kriminalci te nove vrste se spretno izmikajo roki pravice, ker delujejo na velikih razdaljah. Danes ubijejo nekoga v Oregonu, jutri store enako grozodejstvo v sosednji državi, naslednji teden pa nekje ne daleč na Floridi.

Primer takšnega morilca je bil Christopher Wilder, ki je deloval od vzhodne do zahodne obale ZDA in je nedolgo tega končal svoje življenje v ognjenem spopadu s policijo. V 48 dneh je ugrabil najmanj 11 deklic na poti od New Yorka do Kalifornije. Štiri so našli ubite, štiri so proglasili za pogrešane in so najverjetneje mrtve, le trem je bila usoda milejša. Še večja pošast je potepuh Henry Lee Lucas, za katerega govorijo, da je v desetih letih ubil več kot tristo ljudi.

Policija domneva, da okoli štiri desetine takšnih „serijskih" potujočih morilcev kroži po ameriških cestah in da bodo letos ubili več sto ljudi. Pravega orožja proti njim pa nimajo. Policije posameznih zveznih držav niso najbolje povezane in tudi osrednjega sistema spremljanja kriminala niso imeli, da bi lažje sledili hitro se gibajočim storilcem in jih prepoznali pravi čas ter prekinili njihove vožnje smrti. Prav takšen sistem so zdaj zasnovali pri FBI.

Korenine tega motoriziranega zla pa ležijo drugje. S kaznovanjem posameznih ujetih zločincev, samega zla ne bodo izkoreninili.

Ni ga tihega kraja v mestu belih ljudi.

Indijanski poglavar SEATHL

Riž — zibelka Vzhoda

Najnovejša arheološka odkritja kažejo, da je riž odigral v zgodovini enako vlogo kot pšenica

Za več kot polovico človeštva je riž osnovno živilo, vendar ni kaj dosti znanega o tem, kdaj ga je človek začel gojiti, kje najprej in kako je ta poljščina vplivala na razvoj njegove kulture in civilizacije, ker arheologom in zgodovinarjem niso bili na voljo tako bogati materialni dokazi, kot so jih odkrili pri proučevanju prvih poljedelskih kultur v Mezopotamiji in na Bližnjem Vzhodu, kjer so, kot pravijo zgodovinske ugotovitve, prvi začeli gojiti kultivirane žitarice, predvsem pšenico in ječmen. Ta premik je prinesel ogromne spremembe v organiziranosti in razvoju tamkajšnjih družb in posredno označil temeljit preobrat v razvoju vsega človeštva. Je bilo tudi z gojenjem riža na Vzhodu tako?

Prva obdobja gojenja riža so zavita v temo, ki je zgodovinarji vse do nedavnega niso niti malo presvetlili. Šele nedavna izkopavanja v jugovzhodni Aziji, predvsem na Tajskem in v Vietnamu, so ponudila prve oprijemljive točke za prodiranje v nepoznano. V dolinah rek tega dela Azije je rasel in še rase divji riž, zato je možno, da so predzgodovinska ljudstva, ki so tam prebivala, kot so pokazale nekatere arheološke najdbe, nabirala to rastlino. Odkritje riževe slame v lončevini iz najdišča Khok Phanom Di iz obdobja med 5.000 in 2.000 let pred našim štetjem pa namiguje, da so morda nekdanji lovci in nabiralci prešli na kultiviranje te rastline.

To možnost podpirajo predvsem odkritja geologov, ki trdijo, da je bil pred 7.000 leti Khok Phanom Di in z njim druga naselja tik ob morski obali, in ne oddaljen od nje toliko, kot je zdaj. Prebivalci naselišč so se hranili z nabiranjem školjk, lovljenjem rib in drugih morskih živali. Nekako v omenjenem obdobju pa se je ocean začel umikati, ker se je začela ledena doba. Prebivalci naselišč so se znašli daleč od morja in morali so spremeniti del svojih prehrambenih navad. To je morda čas, ko so začeli načrtno gojiti divji riž.

Nedavna izkopavanja vietnamskih arheologov na obali 50 različnih mestih so pokazala, da je bilo predgorje Anama naseljeno že okoli leta 2.000 pred našim štetjem s poljedelskimi ljudstvi, ki so že skoraj povsem opustila lovsko-nabiralni način življenja, kot pričajo številni predmeti in drugi materialni dokazi.

V bližini sedanjega naselja Phung Nguyen so našli sledove neolitskega naselja, katerega prebivalci so bili gojitelji riža, lovci in tudi nekatere živali so že imeli udomačene. Bili so tudi izvrstni lončarji in izvedeni obdelovalci kamna. Najbolj zanesljiv vir prehrane jim je bil prav riž, ki so ga gojili v občasno poplavljenih dolinah, v sušnih obdobjih pa shranili. Tako so lahko ostali naseljeni na istem ozemlju dlje časa, kar je pravzaprav pogoj, da se razvijejo novi družbeni odnosi in se družba organizira na nov način.

Ker so podobna naselja odkrili na več krajih jugovzhodne Azije, sklepajo zgodovinarji, da je prav gojenje riža, ki so ga tamkajšnja ljudstva kultivirala v četrtem tisočletju pred našim štetjem, položilo temelje kasnejšim civilizacijam na tem območju sveta.

MiM

(Vir: Scientific American)

Ušla smrti

Pot k sreči in boljšemu kosu kruha bi se za enaindvajsetletno Šahilo iz Sri Lanke kmalu končala grozljivo. Doma je namreč pustila moža in dva otroka in se za nekaj časa naselila v bogati arabski državi Abu Dabiju kot gospodinjska pomočnica. Tam se je zaljubila v mladega zdomca Indijca Kondila in osamljenost ju je združila.

Po strogem islamskem pravu se prešuštnica kamna do smrti, prešuštniku pa rabelj javno odseka glavo. Te nečloveške kazni niso zapisane samo v zgodovinskih knjigah, temveč živo pravo. In prav nanje sta bila obsojega oba nesrečna zdomca, ko se je zvedelo za njuno nedovoljeno zvezo.

Srečna okoliščina, da je Šahila zanosila, je izvršitev kazni za nekaj časa zavlekla, ker noseče ženske ni dovoljeno usmrtiti. Ta čas pa se je razvedelo za zlo usodo nesrečnih zaljubljencev in ambasade Abu Dabija so v mnogih državah zasuli s pismi protesta in prošnjami, naj obema zaljubljencema oproste strašne kazni.

Intevrencije so zalegle: smrtno kazen so spremenili v zaporno, in sicer bo morala Šahila prestati enoletno, njen ljubimec pa dveletno zaporno kazen, nakar bosta oba izgnana iz Abu Dabija.

S pašo in starim načinom reje dobimo kvalitetno meso, gre pa zadeva počasi. Zato ni pot, ki naj bi jo živinorejci ubrali.

Grenak ugriz v meso

Kakšno pot naj uberejo živinorejci med Scilo in Karibdo, intenzivno prirejo in nezaželenimi „dodatki"?

Ko se človek zagrize v sočni telečji zrezek ali piščančje bedrce (kdor si pač to lahko privošči), najbrž ne pomisli, da s sočnim in slastnim zalogajem sprejema vase tudi določeno količino antibiotikov, hormonov, insekticidov in ostalih reči, ki jih pitanci zaužijejo s krmo ali na travnikih, kjer se odlagajo najrazličnejše strupene snovi iz ozračja, podtalnice in drugod. Nekaj teh snovi dajejo živinorejci hote, da bi se pitanci hitreje poredili (z njimi tudi dohodek), nekaj pa je kar „naravni" davek bivanja v današnjem okolju.

Kako vsi ti dodatki vplivajo na ljudi? Strokovnjaki si sicer niso povsem edini, vendar pa je nekaj žalostnih izkušenj že zbranih. Pred tremi leti so zapazili nenavadno hiter spolni razvoj portoriških mladostnikov in ugotovili, da se deklicam razvijajo prsi že pri desetih in manj letih zaradi hormonskih dodatkov v piščančjem mesu. Strokovnjakov niso potolažile ugotovitve, da so nekateri delavci na farmah pitane živine postali rezistenčni na antibiotike, še manj pa odkritja, da morajo živini, če naj ta prebavlja brez večjih težav, dodajati v krmo umetna vlakna. Skratka, vsa hitra prireja mesa je pokazala svoje šibke točke.

Kot je razbrati iz nedolgo tega izdane knjige Orvilla Schella „Moderno meso", bodo morali živinorejci ubrati nova pota. Nihče namreč ne razmišlja, da bi morali potrošnjo mesa znižati na tisto raven, ki pomeni danes nerazvitost in revščino. Edina pot je zagotoviti dovolj mesa z intenzivno prirejo, v kateri pa ne bodo uporabljali škodljivih preparatov.

Brez zgodovinske razsežnosti in brez odprtosti v prihodnost ni mogoča nikakršna revolucija.

E. KOCBEK

Dela na pol učenjakov je na splošno teže razumeti kakor dela popolnih znanstvenikov.

SULLY—PRUDHOMME

Nevarno poljubljanje

Vsak poljub skrajša življenje za tri minute

Vsak poljub skrajša življenje za tri minute, ker srce tistih, ki se poljubljata, dela pod močnimi fizičnimi in duševnimi pritiski. Poljubljati se je treba previdno, najprej nežno, potem pa vse strastneje, da se ognemo nepotrebnemu krajšanju življenja.

Tako nekako bi lahko povezali osnovno misel, ki jo je v knjigi „Enciklopedija poljuba" razkrila mlada znanstvenica dr. Martine Mourier. Knjiga je bila zadnji nekaj mesecev zelo brana v Franciji in se je uvrstila na vrh lestvice najbolj branih knjig.

Mlada in privlačna znanstvenica je večino poskusov, potrebnih za omenjena spoznanja, opravila kar sama. Poljubljala se je s prostovoljci (najbrž jih ni bilo malo), zdravnik, ki je sodeloval pri poskusih, pa je pomagal pri proučevanju posledic poljubljanja.

Med neprijetnimi platmi poljubljanja je tudi tako imenovana „izmenjava snovi" med poljubljajočima se, Mourierova je ugotovila, da med poljubom pride od enega do drugega okoli 250 različnih bakterij, nekaj virusov in drugih podobnih „dobrot".

Da pa ne bi ob vseh teh ugotovitvah zamrl ta sicer lepi običaj, navedimo še zaključno misel iz nenavadne knjige. Znanstvenica je zapisala, da se kar poljubljajte, kolikor morete, saj je to tako lepo.

149

Janez Trdina **Črtice in povesti iz narodnega življenja**

JOŽE LIPAN

Mi smo imeli do studenca pol ure, zato smo izkopali v dolinici pod kolibo šterno, globoko tri sežnje. Ob lepem vremenu se je hodilo po pitno vodo na studenec, za kuho smo imeli šterno. Spali smo, kakor sem rekel, v kolibi. Ob stenah se je pod nekoliko nasul in nastlal z mahom in tako smo ležali in spali okoli ognja, zaviti v kožuhe in plašče; od ene strani je pripekalo, od druge nas je zeblo; ali tak trud da sladko spanje, da ne moti ne vročina ne mraz. V naši družbi nas je bilo dvanajst. Eden je kuhal, nosil vodo in kupoval potrebne reči, enajst nas je delalo zase in zanj. Naš kuhar je kupil prasca v Osijeku za petdeset forintov, pa smo imeli zabele za celo zimo dovolj. O večjih praznikih smo jedli tudi meso in šli včasi v bližnjo vas v krčmo pogovarjat se s Slavonci. Krčmarijo pa povsod Judje. Prej sem mislil, da so sami Judeži, ali med njimi je dosti prav poštenih ljudi. Jud Izak je stregel bolnim Kranjcem kakor oče in ni prevaril nikogar. Ali drago pa je, drago v teh slavonskih krčmah. Vino po štirideset soldov je slabše od tega po osemindvajset in tudi jedi so dražje kot pri nas. Že zato ne kaže zahajati kaj dosti v krčme. Kar se tiče plačila, se ne utrga prednemu delavcu ne krajcar, naš gospod, piše se Fajfar, je Kranjcem zmerom rad za na pot še kaj privrgel. Jaz sem prinesel iz Slavonije brez potnih stroškov in kar sem dal za nekaj obleke, čistih dvaindevetdeset forintov. Kako bi si jih zaslužil čez zimo doma? Zdaj veste, kako se živi v hrvaških šumah."

Pazljivo so poslušali Jožeta prijatelji, ali njegova pripovedka se je zdela vsem prekratka. Začeli so ga izpraševati, zdaj eden, zdaj drugi, včasi tudi po več naenkrat še o sto drugih rečeh, katere so se jim zdele zanimive in važne.

„Ali dela kaj veliko Kranjcev v Slavoniji?"

„Kranjcev vse mrgoli. Moj gospod Fajfar je imel pod sabo več ko trideset kompanij, v naši smo bili zgolj Kranjci in še v mnogo drugih prav tako, sto jih je bilo najmanj le pod zapovedjo Fajfarjevo, kaj pa drugje? Koliko nas je bilo, lahko sodite po tem, da se jih je odpravilo v šumo samo iz šentjernejske fare do štiri sto in kaj pa Podgorcev in Krajinčanov in Čičev in Kraševcev in Hribcev? Pa kako so nas Kranjce iskali, kako nas cenili in hvalili? Preden sem šel, mi je naročil gospod Fajfar, naj pripeljem rojakov, kolikor največ morem, dal bo zaslužka vsem in če jih pride še tisoč. O, v tujem svetu se šele človek prepriča, da Kranjci nismo ne najzadnji za delo, marveč prvi. Fajfarju se je kar samo smejalo, ko smo podirali in rušili drevje kakor nevihta in smo tako ročno in v redu vse obsekavali, cepili, pilili in odpravljali, z eno besedo vsa drvarska opravila. Čeprav je bil sam Nemec, nas je imel rajši ko svoje Švabe, ker smo vstajali raneje, hodili spat kasneje in delali hitreje in bolje kakor oni. Imenoval naš je rad Teufelskerle, to se pravi, junaki, ki se samega hudiča ne ustrašijo. Marsikateri je prišel v šumo slaboten od lenobe in vina, ali trezno življenje, krepka hrana in silni trud so mu učvrstili ude in mu dali moč, da si bo služil lahko svoj kruh, če ne zabrede v stare napake, v lenobo in pijanstvo. Vsakemu vem da ne koristi za dolgo, ali to pa vidimo že zdaj, da jih pride veliko ne le denarnih, ampak zares poboljšanih in kakor prerojenih iz hrvaških gozdov nazaj v svojo kranjsko domačijo."

Spominjajoč se Janeza Kleščarja, sem moral molče pritrditi modrim besedam Jožeta Lipana.

„Zdaj pa povej, kako so te objedale debele hrvaške uši, ki dohajajo s prifrknjenim repom kakor racmani Kranjcem naproti, kakor pravijo, do pod Gorjancev."

„Kakor je Kranjec prav dober za delo, tako prav neumen in, lahko se reče, hudoben je v besedah," odgovarja Lipan Maticu, „vidiš, to je tako. Neki jezičnik si je izmislil: Hrvatje so ušivci in ta čenča je šla naprej in naprej in se razširila čez vso kranjsko deželo. Ušive glave se nahajajo po celem svetu, ali na Hrvaškem jih gotovo ni več ko drugje. To pa ti morem, če je treba, s prisego potrditi glede snage, da so ob nedeljah in praznikih Hrvatje in Hrvatice oblečeni bolj čisto kakor Kranjci in Kranjice."

„Morebiti pa tudi ni res, da so tako tatinski, kakor smo včasi slišali?"

„Tudi to ni res, Andrej! Brez tatov in razbojnikov ni na Hrvaškem kakor ne na Kranjskem. Služil sem celo leto v Karlovcu za vrtnarja, v Samoboru poldrugo leto za hišnika, in to zimo sem delal v Slavoniji, ali najmanjša reč se ni preložila ne meni ne drugim rojakom."

„Tega pa menda ne boš tajil, da so strašno leni in nemarni?"

„Tako sploh rečeno, Francelj, tudi to ni res. Strašno leni in nemarni so samo Slavonci — ne vem zakaj, morebiti zato, ker imajo predobro zemljo. V obilnosti, saj veste, se človek rad poleni. Kar je pa Hrvatov okoli Zagreba in Karlovca, v pridnosti sicer niso kos Kranjcem, toda lenuhi pa tudi niso.

Kar polovica vozil oporečna

Enodnevna akcija prejšnji teden pokazala, da se po novomeških cestah vozi 50 odst. tehnično ne brezhibnih vozil — Varnostni pasovi za okras

NOVO MESTO — Po tem, kar je pokazala akcija, ki so jo prejšnji teden pripravili člani novomeškega sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu skupaj z delavci AMD in AMZ ter seveda miličniki, se po cestah novomeške občine vozi vsak dan kar 50 odst. tehnično ne brezhibnih vozil! Več kot očitno je torej, da so takšne akcije in kontrole vse preredke, kar s pridom izkoriščajo vozniki, ki v varčevanju z denarjem za vsako ceno pozabljajo na davek, ki ga zaradi takšne malomarnosti pobirajo naše ceste.

Številke, ki jih je dala omenjena akcija, so takšne: pregledanih je bilo 133 vozil, od tega 2 avtobusa, 35 tovornjakov, 92 osebnih avtomobilov in 4 motorji. Vsega 68 voznikov je imelo brezhibna vozila, medtem ko so bile na vseh ostalih najdene takšne ali drugačne napake in pomanjkljivosti. V 13 primeri so bile odkrite napake na zavornem mehanizmu, 12 vozil je imelo napake na krmilnem mehanizmu, v kar 27 primerih so bile gume tako obrabljene, da niso bile primerne za nadaljnjo vožnjo, k temu pa moramo prišteti še 40 napak na svetlobnih telesih. Nekomu ni gorela vzvratna luč, spet nekomu dolge luči, smerokazi ali zavorne luči. Kontrola je odkrila tudi tovornjak, ki je imel toliko napak, da so mu vzeli celo registrsko tablico, prav tako so iz prometa izločili eno osebno vozilo.

In sedaj h krivcem. V prvi vrsti so to vozniki, ki iz malomarnosti pozabljajo tehnično brezhibnost svojega vozila, še posebej, kadar gre za napake na svetlobnih telesih, pa tudi sicer jih je sila malo izjavilo, da svoje vozilo prepuste strokovnjaku še kdaj, razen ob tehničnem pregledu za registracijo. Številke kažejo tudi, da veliko voznikov vozi z zlizanimi in povsem obrabljenimi gumami. Dejstvo je, da teh v trgovinah ni, če pa kdo le zvrta kakšno zalogo, si premisli ob novih visokih cenah. Za ceno varnosti se takrat ne vpraša, morda se spomni tega ob nesreči.

Akcija pa je imela še en namen: preveriti, koliko voznikov uporablja varnostne pasove v vozilih. Bolj ali manj znano je namreč, da prične s 1. januarjem 1985 v Jugoslaviji veljati zakon o obveznem pripenjanju z varnostnimi pasovi. Akcija je pokazala, da bodo imeli miličniki s kršitelji veliko dela. Kajti le 3 vozniki so izjavili, da varnostne pasove redno uporabljajo, 52 jih uporablja občasno, kar 78 voznikov pa je odkrito priznalo, da ima pasove v avtomobilih le za okras. In še nekaj: k pasovom sodijo tudi v prihodnje obvezna naslonjala za glavo, teh pa je bilo v preko sto pregledanih vozilih vsega 21.

B. B.

NAPAK DOVOLJ — Kar 50 odst. vozil je imelo napake, nekateri so jih s pomočjo usiužbencev AMD odpravili kar takoj, kot tale voznik, ki je zamenjal gume in poravnal blatnik.

PONAREJENE TABLICE — Poleg številnih tehničnih pomanjkljivosti in napak na avtomobilih je akcija miličnikov, članov AMD in AMZ ter sveta za preventivo in varnost v cestnem prometu odkrila celo avtomobil s ponarejinimi registrskimi tablicami (na posnetku).

POTA IN STRANPOTA

§

dežurni poročajo

GROZIL BRATU — Novomeški miličniki so 2. avgusta pridržali do iztrezitve 53-letnega Janeza Majerja iz Šmihela. Majer je grozil bratu, da ga bo ubil, sosedom pa je obljubil, da jih bo zaklal. Čaka ga pot k sodniku za prekrške.

KDO JE RUVAL PROMETNE ZNAKE? — V noči na 29. julij je neznanec izruval in poškodoval več prometnih znakov ob lokalni cesti med Črnomljem in Stražnim vrhom Nastalo škodo so ocenili na 40.000 din.

UKRADEL KOLO Z MOTORJEM — Neznanec je v noči na 4. avgust ukradel kolo z motorjem, last Franca Kovačiča iz Zbur. Kovačič je oškodovan za 5.000 din, storilca pa še iščejo.

VLOMIL V DRVARNICO — 4. avgusta je neznanec vlomil v drvarnico Črnomaljca Franca Rusa in odnesel iz nje električni vrtalni stroj, več viličastih ključev in izvijačev ter troje klešč. Rus je oškodovan za preko 10 tisočakov.

IZTOČIL BENCIN — Matija Golob iz Praproč je v noči na 5. avgust ostal brez 20 litrov bencina, ki mu jih je iz svojega avtomobila iztočil neznan storilec. Lastnik je oškodovan za nekako 1.710 dinarjev.

OB KOLO IN BENCIN IN GROZIL — Miličniki so 3. avgusta pridržali do iztreznitve 62-letnega Ludvika Breznikarja iz Stare Bučke. Možakar je doma razgrajal, ženi in otrokom pa grozil, da jihb o ubil.

KAR POLTRETJI MILIJON DIN ŠKODE OB POŽARU

JELŠEVEC — 5. avgusta je prišlo do požara na kozolcu Janeza Grabnarja iz Jelševca 16 pri Trebnjem. Kozolec, ki ga je ogenj povsem upepelil, je stal ob vaški cesti med Drečjim vrhom in Spodnjim Jelševcem, vzrok požara pa še ni znan. Omenimo le, da je v kozolcu zgorelo še 14 ton sena, pajalnik, 5 kubikov smrekovih desk, samoreznica, trije vozovi, več še neoplatene pšenice in ječmena v snopih, tako da je materialna škoda ocenjena kar na 2 milijona 500 tisoč dinarjev.

PADEL PO STOPNICAH IN UMRL

CEROV LOG — Jože Bregar iz Cerovega Loga je 1. avgusta zvečer krmil živino v hlevu. Ko je to postoril, je odšel še na podstrešje po pšenico za kokoši, vendar mu je med vračanjem po stopnicah spodrsnelo in je padel. Poškodbe, ki jih je dobil, so bile tako hude, da jim je kmalu podlegel.

IZ UŠES JI JE IZTRGALA UHANE

DVOR — 31. julija se je na dvorišču, kjer se je igrala triletna M. P. iz Mačkovca pri Dvoru, pojavila 41-letna Erma Brajdič iz romskega naselja v Žužemberku. Brez besed je stopila dekleta in mu iz ušes iztrgala uhane. A srečo je dogodek videla soseda, ki nemudoma pritekla na dvorišče in Brajdičevi vzela uhane. Zoper Brajdičevo bo napisana kazenska ovadba.

KONJ GA JE BRCNIL DO SMRTI

VELIKE BRUSNICE — Domačinu Leopoldu Božiču se je 3. avgusta v hlevu odvezal konj in ušel v vas. Božič ga je našel šele na dvorišču stanovanjske hiše št. 68, ga prijel za povodec in peljal domov. Med tem se mu je konj iztrgal, poskočil in ga s kopitom tako močno brcnil v čelo, da je 56-letni Leopold Božič na kraju nezgode podlegel poškodbam.

Po dolenjski deželi

● Vinko Vipavec iz Črnomlja je minuli teden ostal brez sedmih kokoši, ki so prebivale v kokošnjaku. Za izselitev je poskrbel neznanec, ki ga miličniki ta čas še iščejo.

● Kdor je že nabiral lipovo cvetje, zagotovo ve, koliko truda je potrebno, da se ga posušenega nabere za kakih 70 kilogramov. Ravno toliko ga je namreč imela spravljenega v gospodarskem poslopju Jožefa Tomšič iz Visjevca, pa je prišel očitno vhudo prehlajen in lipovega čaja potreben zmikavt in vrečo s cvetjem odnesel. Na srečo Tomšičeve miličniki sporočajo, da so storilcem že na sledi.

● Podobno smolo kot Tomšičeva je imel Milan Mikec iz Vrha nad Mokronogom. Nakosil in posušil je za poldrugo tono sena, vendar le-to očitno nikoli ne bo videlo njegovega skednja. Na travnik pri Bistrici blizu Šentruperta se je namreč z nakladalko pripeljal nekdo drug in seno mirne vesti odpeljal. Vse ostale podrobnosti miličniki še raziskujejo.

IZ KOČEVJA

● Rom K. F. iz Željn je 22. julija dopoldne nabiral lipovo cvetje v obori v lovškem revirju v Polomu. Pri tem je polomil ključavnice.

● Skupina fantov, ki se je odpravljala v JLA, je 30. julija v večernih urah razbijala inventar pred vhodom v brunarico v Dolgi vasi.

Na avtocesti obračal v smrt

Dva mrtva v nedeljski hudi prometni nesreči

NOVO MESTO — Na magistralni cesti med Ljubljano in Zagrebom je prišlo po krajšem zatišju do nove hude prometne nezgode, ki je pobrala dve življenji.

V nedeljo je 70-letni Ljubljančan Ivan Gris stal s svojim osebnim avtomobilom na dovozu k telefonski ojačevalnici ob avtocesti. Takrat se je nenadoma odločil in pričel avtomobil polkrožno obračati proti Ljubljani, vendar je v tistem trenutku po avtocesti iz ljubljanske smeri pripeljal avtobus, ki ga je vozil Poročan Anton Paljuh. Navzlic zaviranju in opozarjanju je prišlo do silovitega čelnega trčenja, po katerem se je osebni avto prevrnil. Voznik Ivan Gris je bil takoj mrtev, medtem ko je njegova žena Roza podlegla hudim poškodbam v novomeški bolnišnici. Omenimo naj še, da je bilo v avtobusu 30 potnikov, vendar na srečno ni bil nihče ranjen.

Materialno škodo so ocenili kar na milijon 200 tisoč dinarjev.

KRONIKA NESREČ

IZSILJEVAL JE PREDNOST — Ivan Ucman iz Verduna je 4. avgusta vijal z osebnim avtom z beneinske palke na Dvoru na regionalno cesto proti Soteski. Takrat je po njej z motornim kolesom pripeljal 18-letni Peter Erbida iz Gornje Straže. Zaradi Ucmana, ki je izsiljeval prednost, je pričel Erbida močno zavirati, pri tem pa je motor zaneslo na desno preko parkirnega prostora in žive meje. Mladi motorist in sopotnik Janez Erbida sta bila poškodovana in so ju odpeljali po zdravniško pomoč v novomeško bolnišnico. Materialne škode je bilo za 3 tisočake.

Bojanc z zlatom iz Kranja

Branko Bojanc postal nov državni prvak v zasledovalni vožnji — Papež dvakrat drugi — Uspešno tudi po ulicah Kranja

KRANJ — Konec minulega vikenda je bil Kranj v znamenju kolesarstva. Poleg že tradicionalne dirke po ulicah Kranja in nočnega kriterija so bili namreč tudi domačini državnega prvenstva v vožnji na dirkališču, vseh treh prireditev pa se je udeležilo tudi številno novomeško zastopstvo. Najprej nekaj o državnem prvenstvu, ki je prineslo velik uspeh Novomeščanu Branku Bojancu, saj je osvojil naslov prvaka v zasledovalni vožnji članov na 4 kilometre.

Veliki Bojančev uspeh je z 2. mestom dopolnil še Sandi Papež, ki je bil drugi tudi v vožnji na 1.000 metrov na čas za Fumićem, medtem ko v ostalih kategorijah Novomeščanov ni med prvimi tremi. Poglejmo še končni ekipni vrstni red: člani: 1. Metalacommerce, 2. Beograd, 3. Novo mesto, starejši mladinci: 1. Sava, 2. Beograd, 3. Novo mesto.

Veliko več uspeha sta novomeškim kolesarjem prinesli dirka po ulicah Kranja in nočni kriterij, kjer je nastopilo kar preko 200 kolesarjev iz Avstrije, Italije, Madžarske in Jugoslavije. V članski dirki po Kranju je presenetljivo zmagal Pavlović iz Čukaričkega nad Madžarom Samogyijem in Sandijem Papežem, v isti skupini pa se je na cilj kot 9. pripeljal še Bojanc. Med starejšimi mladinci je Novomeščan Božič zasedel 5. mesto, na zmagovalnih stopnicah pa sta stala Zaletelj in Judež, ki sta osvojila 1. oz. 2. mesto med pionirji A, ter Fink (vsi Novo mesto), ki je zmagal med pionirji B. Še bolje so se Novomeščani odrezali v

Branko Bojanc: novi državni prvak v zasledovalni vožnji na 4.000 metrov

nočni kriterijski vožnji. Med člani je bil Papež 2. za Zagrebčanom Pavlićem, dirko mladincev pa je dobil Novomeščan Lavrič, pred Madžarom Fukazsem in klubskima kolegoma Kruljcem in Štangljem.

RADIĆ — INLESOV TRENER

RIBNICA — Nejasnosti, kdo bo prevzel krmila bivšega rokometnega drugoligaša iz Ribnice, so pojasnjene. Nikola Radić je novi trener Inlesa, ki bo v prihodnji sezoni poskušal vse, da se vrne v drugoligaško društvo. Trener Radić ima na voljo 15 igralcev, izmed katerih bo sestavljena ekipa. Naštejmo jih: J. Ilc, Ambrožič, Fajdiga, Gelze, T. Ilc, Mate, Lukič, Melkič, Dejak, Šilc, Parezanović, Držek, Lesar, Ovan in A. Tanko. Ribničani se bodo od 17. do 23. avgusta pripravljali v Ajdovščini, kasneje pa nastopili na turnirjih v Šmartnem in Sevnici.

M. GLAVONJIĆ

Trebanjski alpinisti gredo na Mont Blanc

TREBNJE — Zaradi izredno velikega zanimanja za plezanje so v Tesnilih Trebnje že konec lanskega leta sprejeli sklep, da pri najbližjem odseku ustanovijo alpinistično sekcijo. S tem so se strinjali tudi člani alpinističnega odseka Novo mesto in komisije za alpinizem pri PZS, kar je pomenilo tudi pričetek organiziranega alpinističnega dela v Tesnilih.

Že ob začetku letošnjega leta so pričeli z alpinistično šolo, praktični del pa izvedli v plezalnem vrtcu Zijala pri Mirni peči. Skupaj s člani AO Novo mesto so Trebanjci med prvomajskimi prazniki obiskali Paklenico in tam opravili 26 vzponov med 3. in 5. težavnostno stopnjo. Omenimo naj še, da so bili junija z Novomeščani na Kleku pri Ogulinu in tam preplezali 11 smeri, med 4. in 8. julijem pa so imeli skupno turo na Korošico, kjer so opravili 13 vzponov. Kot zanimivost pa zapišimo, da se sedaj nekateri člani pripravljajo za vzpon na Mt. Blanc s francoske strani in na Monte Rosso s švicarske strani.

D. BREZOVAR

šport

NOVOMEŠKI PLANINCI GREDO V ŠVICO IN FRANCIJO

NOVO MESTO — Včeraj je odpotovalo v Švico pet novomeških alpinistov, ki se bodo najprej ustavili v Zermattu in nato skušali stopiti na Mattehorn po normalni pristopni poti. Če bo vreme ugodno, bodo skušali preplezati še severno steno in stopiti na Breithorn. Alpinisti, ki bodo poleg omenjenih plezanj opravili še nekaj podvigov v francoskih Alpah, se bodo vrnili domov predvidoma 20. avgusta.

D. BREZOVAR

DVE JUDEŽEVI ZMAGI V AVSTRIJI

NOVO MESTO — Štiričlanska odprava mladih novomeških kolesarjev se je v soboto in nedeljo udeležila dveh dirk v Avstriji. V soboto je na 25 kilometrov dolgi progi pri Dobellu zmagal Roman Judež, medtem ko je bil Krevs 6., Pavlič 7. in Turk 9. Svojo premoč je Judež potrdil tudi v nedeljo na močni dirki v Koenigsbergu, ki je štela za pokal Štajerske in so se je udeležili vsi najboljši avstrijski pionirji. 34 kilometrov proge je Judež prevozil najhitreje, Krevs je bil 5., Turk 11. in Pavlič 14.

65 let brežiškega nogometa

BREŽICE — Nogometni klub Brežice je ravno ob svojem visokem jubileju — 65-letnici zmagal v 2. slovenski ligi vzhod in se tako uvrstil v prvo republiško ligo. Takšnega uspeha v sicer bogati zgodovini kluba še niso zabeležili. Zato se toliko bolj zagnano lotili priprav na tekmovanje v višjem rangu, seveda pa niso pozabili niti na letošnje jubilejno leto.

Trener članske vrste Vid Horvat opozarja sicer zveste navijače in ljubitelje brežiških nogometašev, naj ne zahtevajo preveč od svojih ljubljencev. „Naš cilj je obstanek v ligi. Povprečna starost moštva je okoli 21 let, zato so večji uspehi pravzaprav šele pred nami. Fantje so čisti amaterji, do njih pa imamo že napol poklicne zahteve, kar zadeva napornost in pogostnost treningov. Tudi porazi nas bodo prekalili," pravi Vid Horvat, nekdaj poklicni igralec avstralske lige, ki je igral tudi pri Zagrebačkih plavih in drugoligašu Metalcu. Predsednik NK Brežice Vlado Deržič da dodaja: „Fantje delajo zastonj, z veliko ljubeznijo. V tekmovanju bomo krili le materialne stroške in prepričan sem, da bo združeno delo prispevalo nekaj denarja za delovanje kluba. Čeprav smo letos opravili na stadionu preko 2.000 udarniških ur, je potreben še temeljitejše obnove. Z atleti zelo dobro sodelujemo, jeseni pa bomo sedli za skupno mizo z rokometaši, saj si želimo dobrega sodelovanja."

P. P.

● Na nedeljskem nogometnem turnirju ob 65-letnici Novometnega kluba Brežice je zasluženo zmagal trboveljski Rudar, ki je v finalu premagal domačine s 4 : 2, v predtekmovanju pa NK Samobor, člana 1. hrvaške lige, z 2 : 0. Brežičani so v predtekmovanju ugnali ekipo novomeškega Elana s 4 : 0, z istim izidom pa je Samobor odpravil Novomeščane v tekmi za tretje mesto. Rudar je tako odnesel pokal, ostali pa diplome. Medaljo in diplomo so dobili tudi najboljši igralec Stanko Lazanski (NK Brežice), najboljši strelec s 4 zadetki Miloš Breznikar (Rudar T.) in najboljši vratar Andrej Ahlin (Rudar). Ta in prihodnji teden se bodo na podobnih turnirjih pomerile še pionirske in mladinske selekcije istih klubov, krona praznovanja 65-letnice pa bo 18. avgusta srečanje NK Brežice s slovensko nogometno reprezentanco.

DVE ALPINISTIČNI

● Čeprav alpinistična sekcija v Trebnjem, ki deluje pod okriljem AO Novo mesto, živi šele kratek čas, se že lahko pohvalijo kar z 80 vzponi, ta čas pa imajo v načrtu še izvedbo alpinistične šole, plezanje v različnih stenah in celo turno smuko.

● Člani novomeškega alpinističnega odseka so letošnje prvo polletje navzlic ne najbolj ugodnemu vremenu opravili že preko 200 vzponov. Poleg Julijcev in Kamniških Alp so obiskali stene Paklenice in Kleka, veliko dela pa ta čas posvečajo pripravi za odpravo na Norveško prihodnje leto.

D. BREZOVAR

Prvenstvo, dolgo 12 tisoč kilometrov

Nemajhne težave novomeških rokometašic pred startom v II. zvezni ligi — Janez Štrukelj novi trener

NOVO MESTO — Ljubiteljem rokometne igre v Novem mestu se prihodnjo tekmovalno sezono po daljšem času ponovno obetajo kvalitetne in razburljive predstave. Dekleta so si namreč z lanskim 1. mestom v sedaj že ukinjeni medrepubliški ligi zagotovila nastopanje v II. zvezni ligi, ki je po izjavah nekaterih strokovnjakov ena najmočnejših doslej. In kakšne so možnosti mlade novomeške vrste v takšni družbi?

Jože Bratkovič, predsednik novomeškega rokometnega kluba, pravi takole:

„Ker gre za izredno močno ligo, je bil naš prvi korak zagotoviti kar najbolj strokovno delo v klubu, zategadelj smo za pomoč zaprosili izkušenega rokometnega strokovnjaka Janeza Štruklja, ki je tako po daljšem času znova na krmilu ženske rokometne vrste. Nekaterim v klubu ta odločitev ni bila najbolj povšeči in so celo zapustili naše vrste, vendar sem prepričan, da je bila to najboljša rešitev. Takšnega mnenja so tudi igralke.

Na veliko večje težave pa smo naleteli ob iskanju morebitnih igralskih okrepitev. Čeprav velja v slovenskem športu načelo selekcij, ki naj bi ekipam v višjem tekmovalnem razredu zagotavljale kvaliteten igralski kader, so marsikje lokalni interesi močnejši. Tako smo se zaman pogovarjali s Šentjernejčani, da bi z nekaterimi njihovimi igralkami (Dolajevo, J. Kovačičevo, Turkovo) okrepili našo ekipo, kar bi seveda tudi dekletom na široko odprlo vrata k afirmaciji in napredovanju, vendar je bilo vse zaman. Dobili smo le krilno igralko Forškovo, ki pa zadnjih nekaj mesecev ni igrala več. Poleg Forškove je potrebno omeniti še dve pomembni okrepitvi, gre za bivšo igralko Olimpije Makarovičevo in vratarko trboveljskega Rudarja Jermanovo. Skušali smo najti skupni jezik tudi z najbolj obetavno kočevsko igralko Delićevo, bili smo dvakrat na pogovorih, vendar se je dekle odločilo za Podravko. Očitno so bili naši pogoji preskromni... No, ob tem je treba povedati, da je arbitražna komisija prestop Delićeve zavrnila in tako ta igralka še naprej ostaja v Kočevju."

Na srečo je Janez Štrukelj z izjemo Mrharjeve obdržal vse igralke z lanskega prvenstva in tako lahko z naštetimi okrepitvami računa na kolikor toliko enakovreden boj z nekaterimi tekmicami.

„Naš cilj je, da prvo sezono nastopanja v II. ligi obstanemo v tej družbi, in tudi igralke so izjavile, da so za dosego tega cilja pripravljene dati vse od sebe. Veliko pa je seveda odvisno od priprav. Štrukelj že ves mesec individualno dela z nekaterimi igralkami, 3. avgusta pa so se pričele še skupne priprave. Ker pač nimamo denarja, smo se odločili za vikend priprave v Novem mestu in na Gorjancih, štiri dni pa se bomo pripravljali še v Ajdovščini."

Jože Bratkovič: „Če ne najdemo pokrovitelja, bomo prisiljeni zapustiti tekmovanje že po prvem delu."

Prav pomanjkanje denarja, saj sredstva novomeške TKS krijejo le četrtino stroškov, je krivo, da v klubu tačas mrzlično iščejo pokrovitelja. Kajti če jim to ne uspe, bodo morali po prvem delu tekmovanja izstopiti iz lige. V ilustracijo navedimo le podatek, da bo treba v eni tekmovalni sezoni na potovanjih prevoziti kar 12 tisoč kilometrov. Nič čudnega, da se v klubu ne ozirajo le za pokroviteljem, pač pa tudi za novimi sodelavci. Vrata za zagnane in dela voljne pristaše rokometne igre so na stežaj odprta.

B. BUDJA

TELEVIZIJSKI SPORED

10. VIII.
petek

1

9.30 — 10.00 in 11.40 — 01.00 TELETEKST
04.55 OI LA 84: VATERPOLO JUGOSLAVIJA: XY
9.50 VIDEOSTRANI — OLIMPIJSKE NOVICE
11.55 POROČILA
12.00 OI LA 84: OLIMPIJSKI PREGLED 1
13.35 OI LA 84: BOKS, polfinale
16.30 OI LA 84: VATERPOLO JUGOSLAVIJA: XY, skrajšan posnetek
17.00 OI LA 84: ATLETIKA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 MODROST TELESA, angleška dokumentarna serija
20.55 NE PREZRITE
21.20 LE KAJ SE JE ZGODILO S TETO ALICE?, ameriški film

Kaj vse se lahko zgodi, če mož umre in vdovi ne zapusti prav nič oprijemljivega, zlasti ne pričakovane velike vsote denarja? Vdova začne spravljati s sveta svoje gospodinjske pomočnice, ki imajo precej prihranjenega denarja, in njihova trupla zakopava na vrtu. Za lagodno življenje potrebuje vdova precej denarja, hkrati pa ji ubijanje na starost dela precej veselja. Vse je v redu, dokler se v sosednjo hišo ne vseli ženska z otrokom in psom. Film je črna komedija, v kateri izvrstno igrata ostarela Geraldine Page in njena družabnica Ruth Gordon.
22.50 POROČILA

23.00 OI LA 84: OLIMPIJSKA KRONIKA 2

23.30 OLIMPIJSKI PREGLED 2, neposredni prenos

01.00 OI LA 84: ATLETIKA, neposredni prenos

04.55 OI LA 84: VATERPOLO — JUGOSLAVIJA : XY, prenos

DRUGI PROGRAM

18.45 Test — 19.00 Znanost — 19.30 Dnevnik — 20.00 Glasbeni večer na Griču — 20.45 Poročila — 20.50 Krleža v video medijih: Krleža likarstvo — 21.50 Hotel „Pri umrlem alpinistu" (sovjetski film) Opomba: 03.55-05.45 košarka (M) za 3. mesto, če bo igrala Jugoslavija, ali košarka (M) finale, če bo igrala Jugoslavija, sicer posnetek filana ob 05.55

TV ZAGREB

04.55 OI LA 84: Vaterpolo Jugoslavija : XY — 11.40 Poročila — 11.45 TV koledar — 12.00 Olimpijski pregled 1 — 13.35 OI LA 84: Boks — 16.30 OI LA 84: Vaterpolo Jugoslavija : XY (skrajšan posnetek) — 17.00 OI LA 84: Atletika — 19.30 Dnevnik — 20.00 Derrick (nemška nanizanka) — 21.05 Zabavnoglasbena oddaja — 21.50 Dnevnik — 22.05 Kultura srca — 23.00 Olimpijska kronika 2 — 23.30 Olimpijski pregled 2

11. VIII.
sobota

1

9.30 — 10.00 in 11.30 — 01.01 TELETEKST
9.50 VIDEOSTRANI — OLIMPIJSKE NOVICE
11.45 POROČILA
11.05 OI LA 84: OLIMPIJSKI PREGLED 1
13.50 OI LA 84: ATLETIKA, posnetek
16.55 OI LA 84: KOŠARKA (M), posnetek finalne tekme
18.35 OI LA 84: JAHANJE, dresura
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 OI LA 84: BOKS — finale, neposredni prenos
22.40 POROČILA
22.45 DRŽI SE, madžarski kratki film
23.00 OI LA 84: ROKOMET (M) — finale
00.55 OI LA 84: ATLETIKA — finale, prenos
04.55 ali 05.55 OLIMPIJSKI PREGLED 2
07.30 OI LA 84: NOGOMET — finale, prenos

DRUGI PROGRAM

16.30 Test — 16.45 Ciciban, dober dan — 17.05 Zgodbe o Poluhcu — 17.20 Modrost telesa — 18.10 Ženska za putlom (češkoslovaška nadaljevanka) — 18.55 Čudeži narave: Divji konji (kanadska poljudnoznanstvena serija) — 19.30 Dnevnik — 20.00 Savamala (jugoslovanski film) — 21.45 Zrcalo tedna

TV ZAGREB

01.00 OI LA 84: Atletika — 04.55 OI LA 84: Vaterpolo — 11.30 Poročila — 11.35 TV koledar — 11.50 Olimpijski pregled 1 — 13.25 OI LA 84: Atletika — 16.55 OI LA 84: Košarka (M), finale — 18.35 OI LA 84: Jahanje — 19.30 Dnevnik — 20.00 OI LA 84: Boks, finale, Atletika — 22.40 Dnevnik — 23.00 OI LA 84: Rokomet (M), finale

12. VIII.
nedelja

1

7.10 — 00.00 TELETEKST
7.30 OI LA 84: NOGOMET, neposredni prenos finalne tekme
9.20 OI LA 84: BOKS, finale
11.40 OI LA 84: ODBOJKA (M), finale
13.40 OI LA 84: OLIMPIJSKI PREGLED 1
11.15 OI LA 84: ATLETIKA, finale
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 GABRIJEL, nadaljevanka TV Zagreb
21.05 NADNACIONALNE DRUŽBE: Računalniki in nepismenost
21.35 POROČILA
21.40 JAZZ NA EKRANU: Kvartet Andreja Arnola
22.05 OI LA 84: RITMIČNA GIMNASTIKA, posnetek

DRUGI PROGRAM

9.50 Živ žav — 10.35 Veliko mesto — 11.45 625 — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Otroški spored — 14.30 Turistični vodič — 14.50 Glasbeno popoldne — 16.00 Povsem osebno: Najdan Pašić — 16.45 Planet opic — 17.35 Narodna glasba — 18.05 Odlikovanje za hvaležnost (češkoslovaški film) — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mesta: Chicago — 20.50 Poročila — 21.00 Izredni komisar (sovjetski film)

13. VIII.
ponedeljek

1

9.30 — 10.00 in 13.45 — 22.15 TELETEKST
9.50 VIDEOSTRANI — OLIMPIJSKE NOVICE
14.00 OI LA 84: JAHANJE
14.45 OI LA 84: ZAKLJUČEK OLIMPIJSKIH IGER IN MARATON, posnetek
18.45 ZGODBE IZ NEPRIČAVE, otroška serija
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 Jordan Plevneš: ERIGON, predstava Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice
22.00 DNEVNIK

DRUGI PROGRAM

19.00 Podium (oddaja za mlade) — 19.30 Dnevnik — 20.00 Po poteh spoznanj — 20.50 Poročila — 21.00 Dinastija (ameriška nadaljevanka) — 21.50 Ponovitev zabavnoglasbene oddaje

14. VIII.
torek

1

17.45 — 22.35 TELETEKST
18.00 POROČILA
18.05 JEKLENEC, otroška serija TV-Zagreb
18.25 IZROČILA, glasbena oddaja TV Sarajevo
18.55 PISANI SVET: Zvok tišine — tišina zvoka
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 PARK AVENIJA 79, ameriška nadaljevanka

Kratka nadaljevanka je nastala po romanu ameriškega pisatelja Harolda Robbinsa, katerega knjige lažjega žanra so tudi pri naših bralcih precej priljubljene. Zgodba romana in serije se odvija v New Yorku tridesetih let, v mestu razkošja in siromaštva, mafije in prostitucije. Nadaljevanka ima tri dele.
21.35 AKTUALNO: Pet usodnih ur

Stavka za skrajšanje delovnega časa v Nemčiji še vedno odmeva, in to ne samo v svetu, ampak tudi pri nas. Marsikdo razmišlja, ali bi kazalo o postopnem skrajševanju delovnega tedna razmišljati tudi pri nas. Da bi, denimo, namesto 42 ur na teden delali le 37 ur oz. pet ur manj kot doslej. Zagrebška oddaja prinaša zanimive ugotovitve.
22.20 DNEVNIK

DRUGI PROGRAM

17.30 Pustolovščina — 18.00 Dnevnik — 18.15 Francija skozi šanson — 18.45 40 let graničarskih enot JLA — 19.30 Dnevnik — 20.00 Top lista nadrealistov — 20.45 Žrebanje lota — 20.50 Liki revolucije — 21.35 Poročila — 21.40 Jazz na ekranu — 22.15 Knjige in misli

15. VIII.
sreda

1

18.05 — 21.55 TELETEKST
18.20 POROČILA
18.25 CICIBAN, DOBER DAN: Naš vrtec je ob meji
18.45 PREKO ATLETSKEGA OCEANA, potopisna reportaža
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FILM TEDNA: OŽIGOSANA, ameriški film

To je pravzaprav melodrama, ki jo povzroči vohunski zaplet tega Hitchcockovega filma. Oba elementa se prepletata in drug drugega omogočata. Junakinja filma je ožigosana zaradi očetove vohunske dejavnosti in svojega preveč sproščenega načina življenja. Za tem zunanjim videzom pa se skriva domovinsko zavedna in čustvena ženska, ki hoče spremeniti svojo podobo in popraviti očetove grehe. Priložnost se ji ponudi, ko ji CIA zaupa vohunsko nalogo v Latinski Ameriki, kjer naj bi razkrinkala nemško skupino in njene naloge. Zaplet se začne, ko se zaljubi v svojega sodelavca.
21.40 DNEVNIK

DRUGI PROGRAM

17.55 Dnevnik — 18.15 Camilla, moja sestra (otroška drama) — 18.45 Narodna glasba s festivala Ohrid 84 — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mostovi prijateljstva — 21.00 Poročila — 21.10 Ohridsko poletje 84 (oddaja resne glasbe)

16. VIII.
četrtek

1

17.45 — 23.15 TELETEKST
18.00 POROČILA
18.05 TRAPOLLO III 33: Veliki zmagovalec in njegovi sužnji
18.50 ŽELELI STE — POGLEJTE
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 LOV ZA ZAKLADOM: Jugoslavija, kviz francose TV
21.00 ŽIVLJENJE VERDIJA
22.20 DNEVNIK
22.35 RETROSPEKTIVA DOMAČE TV DRAME — Milan Pugelj: SPLAVLJENCI

V svojih novelah pisatelj Milan Pugelj najrajši obravnava zgrešeno življenje malomeščanskega in kmečkega, zlasti dolenjskega človeka. Pugleve Splavljence je za TV dramatiziral Boris Grabnar, delo je bilo posneto konec leta 1969 in v začetku 1970.

novoles
lesni kombinat Novo mesto, Straža, n. sol. o.

RAZPRODAJA

POHIŠTVA, KOPALNIŠKE OPREME IN KERAMIČNIH PLOŠČIC

V NOVOMEŠKI OSNOVNI ŠOLI GRM

OD 13. 8. — 18. 8. 1984
VSAK DAN OD 10. DO 19. URE

POPUST OD 10% — 60%!

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 9. avgusta — Roman
Petek, 10. avgusta — Lovrenc
Sobota, 11. avgusta — Klara
Nedelja, 12. avgusta — Hilarija
Ponedeljek, 13. avgusta — Liljana
Torek, 14. avgusta — Anastazija
Sreda, 15. avgusta — Marija
Četrtek, 16. avgusta — Rok

LUNINE MENE
11. avgusta ob 16.43 — ščip

KINO

BREŽICE: ni kinopredstav.
ČRNOMELJ: 9. in 12. 8. Hongkonški film Leteča giljotina. 10. in 12. 8. ameriški film Ljudje mačke. 14. 8. italijanski film Nori seks. 15. 8. film Jerry in cirkus.
DOLENJSKE TOPLICE: 10. in 12. 8. angleški film Meč kralja Artburja. 15. 8. ameriški film New York 1997
KOSTANJEVICA: 11. 8. ameriški film Vroče majice. 12. 8. ameriški film Policija proti gangsterjem.
KRŠKO: 9. 8. angleški film Vampirjeve ljubice. 12. 8. ameriški film Atlantic city. 15. 8. nemški film Zlati dečki in sladka deklica. 16. 8. francoski film Kriminalistična brigada.
NOVO MESTO — DOM KULTURE: 9. in 10. 8. ameriški film Smrt v ulici angelov. 11. in 12. 8. nemški film Šest Švedinj v internatu. 14. in 15. 8. angleški film Skrivnostna moč. 15. 8. matineja — italijanski film Jaz in nilski konj.
SEVNICA: 10. in 11. 8. hongkonški film 36 celic šaolina. 12. 8. ameriški film Razbito ogledalo. 15. in 16. 8. danski film Mornarji v postelji.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

SKUPNOST STANOVALCEV Žibertov hrib objavlja prosta dela in naloge KURJAČA in HIŠNIKA za vzdrževanje objektov in okolice naselja. POGOJI: kvalificiran mizar ali ključavničar, opravljen izpit za kurjača NUDIMO: dvosobno stanovanje. Nastop dela: 1. 10. 1984. Delovno razmerje se sklene za nedoločen čas s poskusnim delom 3 mesecev. Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh na naslov: NIKO RIHAR, Levstikova 1, Novo mesto.

STANOVANJA

MLADA DRUŽINA z enim otrokom najame stanovanje v Novem mestu. Oglasite se na telefon 21-727 int. 278.

BREZPLAČNO oddam enosobno skupno stanovanje ženski, ki bi bila pripravljena nuditi manjšo pomoč starejši ženski. Jožefa Skubic, Trška gora 20, Otočec.

MLADEMU PARU, ki si gradi lastno hišo ali ima izglede za pridobitev družbenega stanovanja, začasno oddam enosobno stanovanje v bližini kandijske železniške postaje. Ponudbe s kratkim opisom oddajte na upravi Dolenjskega lista pod šifro: STANOVANJE Z VRTOM.

OGREVANO SOBO s kopalnico dam Slovencem. Naslov v upravi lista (4547/84).

Motorna vozila

PRODAM R 12, letnik 1974, prva registracija 1976. Tel. (068) 84-205.

ZASTAVO 750 SE, letnik 1980, nujno prodam. Robert Vinšek, Kristanova 60, Novo mesto.

PRODAM tovorni avto TAM, vlačilec (8 t), z MAN motorjem po zelo ugodni ceni. Marjan Krajnčič, Globoko 39, Globoko, tel. 69-417.

PRODAM WV 1200, 6.000 km po generalni, z mnogo rezervnimi deli. Tel. (068) 81-528.

ZASTAVO 750, letnik 1977, prodam. Mirna peč 108.

FIAT 750, letnik 1969, registriran, motor generalno obnovljen, nove gume, ugodno prodam za 3 M ali zamenjam za cement. Tel. (068) 72-908.

126 P, letnik junij 1980, ugodno prodam. Colarič, Jablan 6, Mirna peč.

PRODAM P 126, letnik 1980 december, garažiran. Tel. (068) 25-760 (popoldne).

PRODAM WARTBURG (limuzina), letnik 1975. Anton Kočevar, Lipovec 8, Semič.

PO UGODNI CENI PRODAM Kadett, letnik 1976. Krapež, Orehovec 19, Kostanjevica.

PRODAM GOLF GL, julij 1981, za 470.000 din. Tel. 25-961.

PRODAM VW 1200, letnik 1976, v odličnem stanju. Stane Grojzdek, Mali Podlog 18, Leskovec pri Krškem.

PRODAM FIAT 750, letnik karoserije 1979. Zvone Novak, Beli Grič 7, Mokronog.

PRODAM ZASTAVO 750 LE, letnik 1981, za 19 M. Tel. (068) 75-548 (popoldan).

PRODAM OPEL ASCONA 16, letnik 1976. Franc Kopp, Trnje 7, 68250 Brežice.

PRODAM R 4, letnik 1978, za primerno ceno. Ogled popoldne. Ivanja vas 24, Mirna peč (pri Kolenc).

ZASTAVO 750 LE, staro 19 mesecev, prodam. Tel. 44-268.

PRODAM R 4 GTL, avgust 1982, možno delno na gradbeni kredit. Tel. (068) 24-435.

CITROEN GS KLUB, letnik 1975, dobro ohranjen, prodam ali zamenjam za manjšega. Ogled v četrtek in petek popoldne. Milan Muren, Lobetova 8, Novo mesto.

PRODAM FIČKA, letnik 1976, s tehničnim pregledom do julija 1985, po ugodni ceni. Jože Majcen, Brinje 10, Šentrupert. Ogled popoldne.

PRODAM Z 750 S, letnik 1977, registrirano eno leto. Jože Hrovat, Zalisec pri Žužemberku.

PRODAM 126 P v odličnem stanju. Tel. 88-851.

PRODAM R 4 po delih. Anton Brajer, Dol. Karteljevo 16.

NUJNO PRODAM 126 P, letnik 1982 za 19,5 M. Tel. 22-815.

PRODAM JAVO 350 ccm. Zdravko Bojanc, Uršna sela 82.

PRODAM ZASTAVO 750 LE, letnik 1982. Jože Rifelj, Golušnik 2, Novo mesto.

PRODAM FIČKA, letnik 1979, moped Tomos, dve traktorski gumi 11-28. Tone Stariha, Osojnik 5, Semič.

PRODAM R 4 TLS, letnik 1978. Marija Reberšek, Uršna sela 41.

PRODAM Z 750 L, letnik 1975 in 126 P, letnik 1977. Milan Rifelj, Ždinja vas 37.

OPEL KADET OLIMPIA, letnik 1969, registriran do 9. 1. 1985, prodam. Grabnar, Razdrto 4, Šentjernej.

PRODAM TOMOS 14 M. Tel. 24-871.

PRODAM Z 101 confort, letnik 1980. Mavrič, Otočec 65.

Z 750, staro 16 mesecev, in Z 750 po delih prodam. Tel. 23-627.

PRODAM BMV R 50-5 in MZ 250. Zvone Vidmar, Škrjanče 7, Novo mesto.

PRODAM RENAULT 4 GTL, letnik 1982, registrian do avgusta 1985, rdeče barve. Majde Šile 11, Novo mesto, Bukovec, tel. 23-356.

Z 101, letnik 1974, šasija 1979, registrirano do 25. 7. 1985, prodam. Milan Dragan, Šentjurje 7, Mirna peč.

PRODAM R 4 GTL, letnik 1983, kosilnico FAHER in kosišče greben BCS. Tel. 21-575.

SPAČKA PRODAM. Vinko Hrastar, Gotna vas 31, Novo mesto, tel. 25-460.

126 P, letnik november 1981, ugodno prodam ali zamenjam za VISO CLUB z doplačilom. Tel. 84-530 int. 245 dopoldne.

ZASTAVO 750 LE, novo neregistrirano, ugodno prodam. Cena 290.000 din. Tel. 21-615 popoldne.

Z 101 prodam skupaj ali po delih. Šime, Veliki Orehek 23, Stopiče.

PRODAM 126 P, letnik 1980. Int. na tel. 24—572.

PRODAM R-4 TL — letnik 83. Telefon 068-24-012.

PRODAM

UGODNO PRODAM OVCO in dva mladička. Jože Juršič, Gor. Kamence 12, Novo mesto, tel. 24-641.

PRODAM OVCO, staro dve leti. Saje, Ribjek 6, 68232 Mokronog.

PRODAM klavirsko harmoniko (80 basno). Podhosta 3, Dolenjske Toplice, Bubnjič.

PRODAM sedežno garnituro in preprogo. Mari Malenšek, Gubčeva 39, Novo mesto, tel. 23-170.

PRODAM dva prašiča (100 kg težka). Gričar, Ločna 27, Novo mesto.

PRODAM soda (300 in 400 l) ter kadi (700 l, 600 l in 400 l). Posoda je izredne kakovosti. Vidrih, Stranje, Dobrnič.

PRODAM 7 m³ suhih hrastovih desk. Tel. 22-465 popoldne.

PLAVUTI Mares sub (št. 39/40) ter masko Nemrod prodam. Tel (068) 25-806.

PRODAM otroško posteljico in italijansko otroško kolo. Kmet. Ragovska 10, Novo mesto.

PRODAM gramofon Thorens ter glavo Ortofon VMS 20 E. Tel. 23-931.

ZARADI SELITVE PRODAM regal in mizo za dnevno sobo ter omaro za hodnik. Tel. 24-326 od 19. do 20. ure.

PRODAM 500 blokov za silos, 2 m3 smrekovih plohov, 10 špirovcev 6 m (12 x 14 cm) in 23 špirovcev (10 x 12 cm). Grubar, Polhovica 1, Šentjernej.

NOV TRANSPORTER z motorjem za silažo 8 M prodam. Košak, Dol. Maharovec 21, Šentjernej.

CERADO za 125 P in tri stekla prednjih smernikov prodam. Tel. 51-029.

PRODAM otroško posteljico z jogijem, stajico, otroški stol CHICCO, posteljo z jogijem (190 x 90). Kovič, Jerebova 20, Novo mesto.

PRODAM nov kavč. Justina Cvelbar, Na Loko 1, Novo mesto.

PRODAM rabljeno emajlirano kopalno kad. Edi Mervar, Dol. Straža 72.

VINO samorodnice, večje količine, poceni prodam. Jožefa Žibert, Brezje 3, Leskovec pri Krškem, ali tel. 72-644.

UGODNO PRODAM žensko dolgo belo poročno obleko s klobukom. Tel. 23-764 od 16. ure dalje.

TRI LETA STAREGA, 90 kg težkega ovna solčavsko-romanovske pasme zamenjam za podobnega. Jože Gorišek, Mali Videm 11, 68212 Velika Loka, tel. 44-206 dopoldan.

PRODAM traktorske gume (nove) 12. 4. 11—28 in male 750 x 16. Jože Berkopec, Zemelj

PRODAM kravo, staro šest let, s teletom. Naslov v upravi lista (4546/84).

PRODAM 96-basno harmoniko Melodija. Marjan Fink, Dolenjske Toplice 89.

Za 5.000 din prodam dolgo belo poročno obleko. Tel. 23-390.

PRODAM diatonično harmoniko Cis, Fis, H, izdelava Kapš. Podlogar, Ul. Cankarjeve brigade 27, Trebnje.

GUME 185 x 70 x 13, nove, prodam. Tel. (068) 25-251.

PRODAM spalnico in omarice za kuhinjo. Plantan, Ragovska 8, Novo mesto, tel. 25-251.

SPALNICO, lepo, ohranjeno, ročna izdelava (Gazvoda), prodam. Tel. (068) 85-107 (popoldan).

PRODAM leto in pol starega junca. Leon Prpar, Golobinjek 1. Ogled v soboto in nedeljo.

PRODAM 200 m kabla PPR 3 x 2,5 mm. Žurga Karel, Slakova 1, Bršljin, Novo mesto.

PRODAM brejo kravo. Anton Kočevar, Lipovec 8, Semič.

PRODAM pet let staro kravo, pet mesecev brejo. Smolenja vas 50.

PRODAM cisterno (1500 l). Marko Badovinac, tel. 22-349.

NOVO diatonično harmoniko C-F-B-Es (Melodija) prodam po stari ceni. Tel. (061) 814-188.

PRODAM OSTREŠJE za manjšo hišo. Uršič, Prešernova 11, Krško, tel. 71-664.

BOXERJE, mladiče, z rodovnikom, oče prvak Jugoslavije, prodam. Tel. (068) 61-040 (od 7. do 15. ure ob delavnikih).

KUPIM

KUPIM mizarski debelilni stroj. Stanko Pirnat, Armeško 12, 68280 Brestanica.

KUPIM frizersko havbo. Marija Erpe, Uršna sela 142.

Kmetijski stroji

PRODAM TRAKTOR FERGUSON 63 KM, gume za Ferguson 11.2/10-28 TP in šrotar kladivar. Plesković, Gomila 4, Šentjernej.

TRAKTORSKI obračalnik Panonija prodam. Rabljen je dve sezoni. Ivan Hočevar, 68212 Velika Loka 15.

PRODAM samonakladalno prikolico sip 17 kub. Lovrenc Štepec, —eliki Gaber 7, 68213 Vel. Gaber.

KOSILNICO za TV 730 s kardanom prodam po ugodni ceni. Zvone Papež, Hrastovica 6, Mokronog.

PRODAM TRAKTOR ZETOR 47 — 18, letnik 1975, dobro ohranjen, s kabino, 2000 ur. Nande Abram, Mrzla planina 20, Zabukovje, Sevnica.

TRAKTOR PORŠE s kosilnico (14 KM) prodam. Jože Hudoklin, Gor. Vrhpolje 45.

PRODAM TRAKTOR Deutz 30 KM s koso. Gregorič, Groblje 2, Šentjernej.

PRODAM motor za traktor Ferguson (35 KM, 4 valjni), nevozen. Cena po dogovoru. Tel. (068) 55-386.

PRODAM ali zamenjam traktor Zetor 5011 z originalno kabino za Zetor 2511 ali Ferguson 35 ali 39 KS. Franc Hočevar, Vavpča vas 4, 68211 Dobrnič.

UGODNO PRODAM traktor Zetor 4911, letnik 1980. Alojz Salmič, Šmarješke Toplice, Družinska vas 36.

POSEST

PRODAM HIŠO v gradnji in nekaj zemlje v Štritu. Hiša je zgrajena do tretje faze. Informacije pri Leopoldu Vidmarju, Gumberk 4, Otočec, samo popoldan.

GARAŽO (17 m²) v bloku prodam zaradi selitve. Tel. 24-326 od 19. do 20. ure.

PRODAM gradbeno parcelo za vikend v Srednjem Grčevju. Tel. 85-752 Dušan.

PRODAM GRADBENO PARCELO 3 km od Novega mesta (800 m²) z gradnjo do prve plošče. Tel. 23-349 od 13. do 15. ure.

PRODAM KMETIJO na Bizeljskem v velikosti 6 ha, od tega 50 arov vinograda z možnostjo razširitve, hiša in gospodarsko poslopje, voda in elektrika v hiši. Lepa sončna lega ob asfaltni cesti. Jože Kunej, Trebče 4, Bistrica ob Sotli.

PRODAM TRAVNIK v Dol. Straži pod gostilno „Paradiž" in prašiča, težkega 150 kg. Dol. Straža 75.

PRODAM VINOGRAD s sadnim vrtom, na sončni legi, zidanico in gradbeno številko. Matilda Sabanc, Migolica 13, Mirna.

RAZNO

DAM V NAJEM HIŠO s sadovnjakom in vrtom na Dolgi Raki. Tel. (063) 853-667 od 20. do 21. ure.

S 1. septembrom iščem v Novem mestu varstvo za enoletnega otroka. Tel. 21-728 int. 278.

IZGUBILA sem masivno ovratno verižico. Poštenemu najditelju nudim nagrado. Sternad, Jerebova 3, Novo mesto.

ZA VARSTVO OTROKA potrebujemo pomoč pri nas doma. Hrana, stanovanje, 7.000 din. STROMMER, Križišče 16, Raka, tel. 75-677.

V VARSTVO vzamem otroke. Ljudmila Novak-Klančar, Hladnikova 1, Novo mesto.

V VARSTVO sprejmem otroka. Bojanc, Semiška 1, Črnomelj.

IŠČEM UPOKOJENCA, ki ima veselje do konj, da bi jih oskrboval. Stanovanje preskrbljeno. Alkoholiki izključeni. Jože Antončič, Prapreče 1, Šentjernej.

PREKLICI

MARIJA POVŠE, Brezovica 9, opozarjam svojega moža Franca Povšeta, Velike Poljane 8, naj pusti stvari, ki so v moji lasti, pri miru.

GABRIJEL ŽELEZNIK, Heroja Maroka 6, Sevnica, preklicujem vse žaljive besede, ki sem jih izrekel zoper Štefana Junteza in Jožeta Bizjaka iz Sevnice.

FRANC TOMAŽIČ in **ANICA** iz Goriške vasi 2 pri Škocjanu opozarjava zeta **VINKA JUREČIČA** iz Goriške vasi 2, naj preneha z lažnimi govoricami, ki jih širi o nama, in naj si ne lasti letnih pridelkov, ki niso trud njegovega dela.

ANTON SEVER, Nestoplja vas 4, Semič, prepovedujem vožnjo po vseh mojih parcelah.

ZAHVALA

TURK MIHAELA iz Gotne vasi 6 se iskreno zahvaljuje zdravnici internega oddelka novomeške bolnice dr. Miri Semen za uspešno zdravljenje.

V SPOMIN

6. avgusta sta minili dve žalostni leti, odkar nas je zapustil mož, oče in stari oče

FRANC STRLE

iz Oštrca pri Kostanjevici

Hvala vsem, ki se ga spominjate.

Njegovi domači

ZAHVALA

V 56. letu je prenehalo biti srce

TONETU KRAŠOVCU

upokojenemu ključavničarju Pionirja v Novem mestu

Najlepša hvala vsem, ki ste ga v njegovih težkih trenutkih razumeli in mu kakorkoli pomagali, govorniku za poslovilne besede v imenu kolektiva Pionir, kakor tudi pokojnikovim sodelavcem, ki so njegovo žaro s posmrtnimi ostanki položili v prerani grob. Posebno se zahvaljujemo Lojzetu Šavornu za lepi govor. Vsem prisrčna hvala za izrečeno sožalje.

V tihi žalosti: vsi njegovi

V SPOMIN

Danes mineva leto dni, kar je tragično preminil naš član

JOŽE ŠTRUCELJ

Prizadevnega kulturnega delavca in priljubljenega krajana, ki je ogromno naredil za vsestranski napredek našega kraja, se spominjamo s spoštovanjem in hvaležnostjo.

KUD NIKO ŽUPANIČ GRIBLJE

Vsa sreča je pri nas minila,
ko tebe, dragi ati, zemlja je pokrila.
Vse bolj osamljene naše so poti,
odkar v temnem grobu počivaš,
ljubi ati, ti.

Rad si božal hčerkici svoji,
omahnili sta za vedno roki tvoji.
Nikoli te ne bomo pozabili,
na grob tvoj bomo rožice nosili.

ZAHVALA

V 31. letu starosti nas je po kratki, a hudi bolezni zapustil naš dragi mož, oče, sin, brat, zet in svak

JOŽE ADLEŠIČ

z Radovice pri Metliki

Zahvaljujemo se vsem sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem za pomoč v težkih trenutkih. Hvala vsem, ki so nam kakorkoli izrazili sožalje, darovali vence in cvetje ter pokojnika tako številno spremili na njegovi zadnji poti. Še posebna zahvala njegovemu delovnemu kolektivu KIT KZ Metlika, sodelavcem TOZD Vinska klet, ŽŠAM Črnomelj—Metlika, GD Radovica in Slamna vas, TOZD za ptt promet Novo mesto, kolektivu pošte Metlika, vsem govornikom za izrečene besede pred domačo hišo in pred odprtim grobom, godbi iz Metlike ter župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Anica, hčerkici Mojca in Matejka, mama, sestre Tončka in Marija z družinama, Ivanka, tast, tašča, Marija z Jožetom in ostalo sorodstvo

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto.
USTANOVITELJICE LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.
IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Tone Jesenko.
UREDNIŠKI ODBOR: Drago Rustja (v. d. glavnega urednika in vodja tozda), Marjan Legan (odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Mirjam Bezek, Bojan Budja, Zdenka Lindič—Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Jože Matkovič, Ekonomska propaganda: Janko Saje, Iztok Gačnik.
IZHAJA vsak četrtek — Posamezna številka 20 din. Letna naročnina 900 din — Za delovne in družbene organizacije 1.800 din, za inozemstvo 15 ameriških dolarjev oz. 40 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti). — Devizni račun 52100—620—970—257300—128—4405/9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenjska banka Novo mesto).
OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 325 din, za razpise, licitacije ipd. 455 din, 1 cm na določeni srednji ali zadnji strani 495 din, 1 cm na prvi strani 650 din. Vsak mali oglas do 10 besed 180 din, vsaka nadaljnja beseda 18 din. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421—1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.
TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100—603—30624 — Naslov uredništva: 68001 Novo mesto, Germova 3, p. p. 33, telefon (068) 23—606 — Naslov ekonomske propagande, malih oglasov in naročniškega oddelka: Jenkova 1, p. p. 33, telefon (068) 24—006 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — Časopisni stavek, filmi in prelom: DITC, tozd Grafika, Novo mesto — Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana

ZAHVALA

V 80. letu nas je zapustil

NIKOLA ADLEŠIČ

zidar v pokoju
iz Črnomlja

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom Kokutovim za pomoč, ZD Črnomelj za venec in zdravljenje, Splošni bolnici — internemu oddelku Novo mesto, ZZB za govor pri odprtem grobu, DO Beti, Novolesu ter vsem, ki so pokojniku darovali vence in cvetje ter ga tako številno spremili na zadnji poti. Iskrena hvala tudi duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Stanka in ostali

ZAHVALA

V 82. letu starosti nas je zapustila naša mama, stara mama, sestra in teta

IVANA ZUPANČIČ roj. Golobič

iz Vavpče vasi pri Semiču

Prisrčno se zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali in izrekli sožalje. Posebna zahvala za poslovilni govor pred domačo hišo in pri odprtem grobu tov. Anici Lah ter Nedi Lah in kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njeni

Občinska izobraževalna skupnost
Novo mesto
Kidričev trg 3

Ponovno razpisuje

Kadrovske štipendije za šolsko leto 1984/85.

4 štipendije za učence Srednje pedagoške šole — naravoslovna matematična usmeritev (3. in 4. letnik)

za študij na PA— (I. letnik študija):
8 štipendij za razredni pouk
1 štipendijo za smer angleščina-slovenščina
1 štipendijo za smer tehnična vzgoja — likovni pouk.
Kandidati morajo k prijavi za štipendiranje na obrazcu DZS 8,40 priložiti še:
— pisno vlogo s kratkim življenjepisom
— overovljene prepise ali fotokopije dokazil o učnem uspehu (letno spričevalo za šolsko leto 1983/84, spričevalo o opravljenem zaključnem izpitu)
— potrdilo o vpisu
— lastnoročno napisano izjavo kandidata, da še ne prejema kadrovske štipendije.

Prednost bodo imeli kandidati iz dolenjske regije ter kandidati z boljšim učnim uspehom.
Vloge prejema Občinska izobraževalna skupnost, Novo mesto, Kidričev trg 3, do 22. avgusta 1984.

538/32-84

Pomlad na vrt bo tvoj prišla
in sedla bo na rožna tla,
čakala bo, da prideš ti,
in jokala, ker tebe, Jože, ni.

ZAHVALA

V 28. letu nas je tragično zapustil mož, ati, sin, brat in stric

JOŽE MIRTIČ

s Sel pri Zajčjem vrhu

Ob boleči izgubi našega atka in sina se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in vaščanom, ki so ga spremili na zadnji poti, mu darovali cvetje, vence in nam pomagali v težkih trenutkih. Hvala tudi za denarno pomoč ter dekanu za lepo opravljeni obred. Še enkrat vsem prisrčna hvala!

Žalujoči: žena Tatjana, hči Martina, mama, sestre Jožica, Anica, Francka z družinami in ostalo sorodstvo

Delavci Osnovne šol dr. Antona Debel v Loškem potoku nujno iščemo manjše stanovanje na območju občine Ribnica (Loški potok, Sodražica, Ribnica) za delavko, ki prične z delom 1. septembra. Vse prisprele ponudbe sprejema uprava šole 8 dni po objavi oglasa.

531/32-84

Dom starejših občanov
Novo mesto, Šmihel 1

Razširjeni svet Doma starejših občanov Novo mesto

razpisuje

prosta dela in naloge
s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

Individualnega poslovodnega organa

Mandat traja štiri leta.
Za individualni poslovodni organ je lahko imenovana oseba, ki poleg pogojev, predpisanih v 511. členu Zakon o združenem delu, izpolnjuje še naslednje pogoje:

— da ima najmanj višjo strokovno izobrazbo
— da ima pet let delovnih izkušenj pri opravljanju nalog s posebno odgovornostjo
— dosedanja samostojnost in uspešnost opravljanja del in nalog,
— da izpolnjuje pogoje, ki so v skladu z družbenim dogovorom o izvajanju kadrovske politike
— da je družbeno in politično neoporečen.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh na naslov: Dom starejših občanov, 68000 Novo mesto, Šmihel 1 (z oznako: „Za razpisno komisijo").
Kandidate bomo obvestili o izidu v 10 dneh po sprejemu sklepa sveta doma.

Ljubečna Celje
hlevit
tlak za hleve
(063) 33—421, 31—866

ZAHVALA

Zahvala ob boleči izgubi ljubljenega moža in očeta

MARTINA KLINARJA

iz Črnomlja

Prisrčna hvala družinama Mirtič in Jožeta Ovnička iz Črnomlja za pomoč v najhujših urah. Hvala prijateljem in znancem, Sašovim prijateljem in sodelavcem Belta, kolektivu kadrovskega oddelka IMV Novo mesto, Zvezi borcev Črnomelj za lepo organizirano zadnje slovo, Planinskemu društvu Črnomelj za izkazano čast in poslovilni govor, darovalcem cvetja in vsem, ki ste nam ustno ali pismeno izrazili sožalje.

Žena Tončka, sin Sašo in ostali sorodniki

avtomobili
ZASTAVA

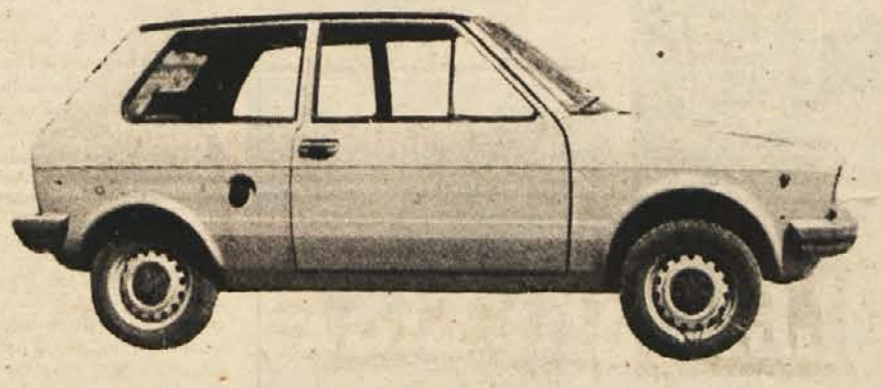

VPLAČANI DO 31. 8. 84 PO ZAJAMČENIH CENAH ● KRAJŠI DOBAVNI ROKI

INFORMACIJE IN VPLAČILA:

ZASTAVA AVTO
LJUBLJANA

LJUBLJANA, TOZD ZASTAVA, Celovška 150, telefon (061) 557-351
KRANJ, TOZD ZASTAVA, JNA 10, telefon (064) 21-553
KRŠKO, TOZD ZASTAVA, Cesta Krških žrtev 53, telefon (068) 71-218
CELJE, TOZD AVTOMOTOR, Miklošičeva 5, telefon (063) 24-211
MARIBOR, TOZD AVTOMOTOR, Grajska 7, telefon (062) 22-654
RAVNE, TOZD AVTOMOTOR, Dobja vas, telefon (062) 861-351
SLOVENJ GRADEC, TOZD AVTOMOTOR, Glavni trg 51, telefon (062) 841-461
TRBOVLJE, TOZD AVTOMOTOR, Savinjska 36, telefon (061) 821-081
KOPER, TOZD SERVIS KOPER, Istrska 55, telefon (066) 34-621
NOVA GORICA, TOZD SERVIS KOPER, Vojkova 49, telefon (065) 22-112

ZAHVALA

Ob nenadni in mnogo prezgodnji izgubi našega dragega

JANEZA JAKŠETA

z Ruperč vrha

se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so nam stali v najtežjih trenutkih ob strani, nam izrekli sožalje in darovali vence in cvetje na prerani grob. Najlepša hvala tudi pevskima zboroma „Dušan Jereb" in „Ruperč vrh" za zapete pesmi, govornikom za sočutne besede ter duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marjani s sinovoma Mitjo in Sašom ter ostali sorodniki

ZAHVALA

V 58. letu nas je nenadoma zapustil dragi mož in oče

RUDOLF NOVAK

Vrtna ulica 5, Črnomelj

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem in delovnim organizacijah, ki ste nam v težkih trenutkih pomagali in nam izrekli sožalje. Posebej se zahvaljujemo tov. Enici Škof, tov. Jermanu, govornikoma za poslovilne besede, DO GOK, OO ZZB in vsem, ki ste pokojnemu podarili cvetje in ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Angelca, sinova Marjan in Bojan z ženo ter ostalo sorodstvo

Komisija
za delovna razmerja
„Labod"
tozd „Libna" Krško

dodatno razpisuje

2 kadrovski štipendiji za poklic konfekcijski tehnik
V. stopnja

Vsi kandidati naj vloge s pismenimi dokazili naslovijo na naslov „Labod" tozd „Libna" Krško, Cesta 4. julija 28, v roku 8 dni od objave.

530/32-84

Portret tega tedna

ANTON KOREN

Deseti kongres slovenskih gasilcev v Mariboru to poletje je šel mimo javnosti dokaj neopaženo. Sevničan Anton Koren je bil na njem izvoljen za podpredsednika Gasilske zveze Slovenije. Po poklicni usmeritvi diplomirani psiholog je že od mladih nog najtrdneje vpet v gasilsko organizacijo. Kalil se je ob znanem gasilskem gromovniku Jožetu Smodeju, od katerega je pred desetletji prevzel krmilo sevniških gasilcev.

Tukajšnji gasilci so že dolgo primer izvirnega delovanja te strumne organizacije. Če kje, vlada v tem društvu pravo družabno življenje. Ni lahko dandanes poleg ostale operative držati skupaj številne kulturne skupine. Prav to, sicer žal tudi z izmenljivo srečo, uspeva bolj kot drugim ravno gasilcem. Koren kot predsednik je vpeljal, da občni zbori niso vsakoleten suhoparen pregled in branje dolgih poročil. Kulturne skupine se tudi takrat predstavijo s svojimi nastopi, prikaze pa popestrujejo filmi, slike in razstave.

Ko je bil Tone Koren na čelu kulturne skupnosti, je bila osrednja dvorana gasilskega doma deležna temeljite predelave. Za marsikoga kar bogoskrunski poseg v staro zidovje je dal kraju za majhen denar zadovoljivo dvorano. Zadnja leta je Koren na čelu nove nehvaležne naloge. Predseduje glavnemu odboru za izgradnjo plavalnega bazena. Verjetno Sevničani prednjačijo po tej ideji v Posavju (že pokojni inž. Stanko Bloudek je prihajal v mesto zaradi tega vprašanja), a do te pridobitve vseeno prihajajo med zadnjimi. Ihti ob pričakovanju, da bi v bazenu tam za Kopitarno zaplavali čimprej v tem poletju, se je Koren med drugimi postavil v bran s treznim realizmom, da sedaj tik pred dovršitvijo vendarle pustijo času čas in dopustijo gradbincem, da mirno opravijo vsa potrebna dela, da vseh skupaj zaradi morebitnih pomanjkljivosti ne bi bolela glava. Zakaj res ne, gre, da bi se na istem mestu dobesedno križale poti kopalcev, buldozerjev in zidarjev.

Takih in podobnih nalog se loteva Koren z umirjenostjo, voljan je prisluhniti vedno tudi drugim mnenjem. Takšen pristop terja tudi delo v posavski skupnosti za zaposlovanje, katere vodja je. Številni podatki, zbrani v tej službi, vendo znova kažejo na isto: kadrovske primanjkljaje na vsej črti, stotine štipendistov, ki so sicer deležni družbene podpore za študij, pa še vse preredko iščejo poklicne smeri, ki bi bile v prid hitrejšemu razvoju teh krajev.

Ob vsem tem je za Korena le malo časa za mir med trtami na Jablanci, in kot dostikrat priznava sam, celo za njegove gasilce. Prav v pripravah na zadnji kongres je, kjer je bilo to le mogoče, opozarjal na delo z najmlajšimi, prav do otroškega vrtca.

A. ŽELEZNIK

Utonil je v bazenu peskokopa

Neprevidnost je 22-letnega Jožeta Majerja stala življenje — V nedeljo podoben primer pri avtokampu na Otočcu — Pogum reševalcev

POLJANE, OTOČEC — Sobotno in nedeljsko lepo vreme s temperaturo, ki se je dvignila kar preko 30 Celzija, je prineslo dvoje tragičnih dogodkov. V želji, da se osvežijo v hladni vodi, nekateri pozabijo na previdnost, kot se je to pripetilo v soboto v bazenu opuščenega peskokopa v Poljanah pri Žužemberku, kjer je utonil 22-letni Jože Majer iz Dolnjega Križa 4, nato pa še v nedeljo na Otočcu, ko se je utapljal nizozemski državljan Edwin Will, za katerega življenje se zdravniki še zmeraj bore.

Jože Majer se je v soboto s prijateljem odpravil do 80 krat 50 metrov velikega bazena opuščenega peskokopa na kopanje. Ker prijatelj ni bil vešč plavanja in je navzlic Majerjevemu nagovarjanju ostal v nizki vodi, se je ta odločil, da bo sam zaplaval v globljo vodo. Kakih šest metrov od obale pa je nenadoma izginil pod vodo. Prijatelj, ki je to opazil, je nemudoma stekel do regionalne ceste in tam ustavil Branka Čepurana iz Kanižarice, ki se je mimo peljal z avtomobilom. Ta je brez pomisleka skočil v vodo in Majerja potegnil na suho, vendar je bila pomoč že prepozna.

Le dan kasneje je do podobnega primera prišlo na Otočcu. Okoli 16. ure se je nizozemski državljan Edwin Will, ki se je med potjo do morja z družino za nekaj ur ustavil v avtokampu na Otočcu, odpravil na kopanje. S 14-letno hčerko Mono sta iskala osvežitve v Krki in jo sklenila preplavati.

Med plavanjem na drugo stran pa je Will omagal. Na srečo je to opazila sestra in pričela klicati druge na pomoč. 35-letni Italijan Valerio Pompini in 48-letni Ivan Štravs iz Dola pri Hrastniku sta nemudoma skočila v Krko in pričela reševati. Po kakih desetih minutah sta nizozemskega državljana potegnila iz vode, nakar so ga nemudoma prepeljali v novomeško bolnišnico. V času, ko to poročamo, se zdravniki še borè za njegovo življenje.

B. B.

„KOLEDNIK" V PRODAJI

METLIKA — Prve količine Kolednika, vina pozne trgatve laškega rizlinga metliške Vinske kleti, so te dni v prodaji. V Vinski kleti so proizvedli okoli 10.000 buteljk tega vina, prve pozne trgatve v posavskem vinogradniškem rajonu sploh, vendar bo letos v prodaji le kakih 3.000 steklenic, ostalo pa drugo in še naslednje leto. Cena buteljke tega izjemnega vina je 481,60 dinarjev.

Po nesreči še pretep

Nevsakdanji dogodek v Črmošnjicah, v katerem jo je skupil Ivan Šobar iz Novega mesta

ČRMOŠNJICE — Nenavaden in nevsakdanji dogodek se je pripetil prejšnji teden na cesti med Črmošnjicami in Črnomljem. Povsem nedolžno oplazenje dveh avtomobilov je bilo namreč vzrok pravemu pretepu, kot jih lahko vidimo le na filmskih platnih. Vsa stvar pa je potekala takole:

Novomeščan Ivan Šobar se je 29. julija odpeljal z osebnim avtom izpred gostilne v Črmošnjicah proti Črnomlju. V ostrem ovinku v Črmošnjicah je prišlo do oplazenja z vozilom, ki ga je nasproti pripeljal Marjan Jakofčič iz Brezovice pri Črnomlju. Ob pogledu na svoja vozila je voznikoma zavrela kri, prišlo je do spora, med katerim je Jakofčičev sopotnik Marjan Šteingel iz Črnomlja Šobra nekajkrat udaril s pestjo. Potem so se vsi odpeljali nazaj do gostilne v Črmošnjicah, kjer pa je ponovno prišlo do prepira in pretepa. Šteingel je namreč izvlekel izvijač in z njim Šobra laže poškodoval, za namaček pa je drugi Jakofčičev sopotnik, mladoletni D. P., pograbil dvigalko in z njo pričel tolči po Šobarjevem vozilu. Razbil je zadnjo in stransko šipo, zvil nekaj pločevine, tako da je Šobar oškodovan kar za 40 tisočakov. Zoper Jakofčiča, Šteingla in D. P. bo seveda podana kazenska ovadba javnemu tožilcu.

Nov „graščak"

Dalmatinec odprl gostišče na sevniškem gradu

SEVNICA — Dokler je bilo na tukajšnjem mogočnem gradu gostišče z dobro kuhinjo, se je tu ustavil marsikateri popotnik. Za nameček si je lahko ogledal freske v edinstveni Lutrovski kleti, po novem so lepe še v grajskem stolpu. Predvsem pa je poleti za debelimi grajskimi zidinami prijeten hlad.

Kljub temu je bilo to gostišče vrsto let zaprto. Kulturna skupnost pa je letos sklenila pogodbo z Dušanom Brno, Dalmatincem z otoka Raba. Tega bi marsikdo lahko zamenjal za naše gore list, saj se je ob službovanju v Sloveniji prav lepo priučil našega jezika. Nazadnje je delal kot skladiščnik v ljubljanskem Slonu. Prva gostinka je žena.

Dušan Brna — „Ljudje imajo radi morske ribe, le ponuditi jim jih zna malo gostincev."

„Slovenci med dopustovanjem na morju prav radi sprašujejo za našimi ribami. Draginja, predvsem drag bencin, bo verjetno pripomogla, da jih bo moglo na morje vse manj. Zakaj ne bi rib in specialitet z njimi pripeljali sem?" pravi Brna in razlaga, kako bo iz Zagreba dobival sveže kalamare, skuše, šarge in druge slane ribe, da o pravem kraškem pršutu ne govorimo.

Pravi, da se bo na začetku držal ponudbe domačih vin, saj visoki prevozni stroški lahko „uničijo" tudi dobrega gostinca. Čez čas, ko se bo vse skupaj uteklo, pa ne reče, da ne bi pripeljal še česa z obale.

A. Ž.

Frederic Baraga, Michigan, 1835

Baraga na kartici

V ZDA so izdali Baragovo spominsko poštno kartico

V ZDA so natisnili večbarvno poštno karto, ki je posvečena našemu rojaku Frideriku Ireneju Baragi (1797 — 1868), doma iz Male vasi pri Dobrniču.

Na karti je narisan prizor, kako se Baraga pelje v kanuju skupaj z indijanskim spremljevalcem preko jezera. Gre torej za prizor, značilen za Baragovo delovanje v Ameriki, ko je kot misijonar, prosvetitelj in humanist širil omiko in vero med severnoameriškimi Indijanci in potoval do njih preko jezer poleti, pozimi pa s krpljami in pasjimi vpregami. Že takrat je opozarjal na pravico malih narodov in ljudstev do svoje kulture in jezika, saj je napisal slovnico in slovar indijanskega jezika, ki so ga govorili ob Velikem jezeru.

Na dnu karte je napis: „Frederic Baraga, Michigan, 1835". Po tem sodeč, so karto izdali v počastitev 150-letnice Baragovega prihoda k Velikemu jezeru in med Čipvejce, ki bo prihodnje leto.

Zanimivo je, da je izdaja kartice spodbudila k izjavi Ameriško združenje za ločitev cerkve od države, ki je videlo v tem dejanju „verski namen" in „vpletanje države v madnarodne zadeve rimskokatoliške cerkve", škofa Barago pa so označili kot „obrobno figuro v zgodovini dežele".

OB KRKI PROSTOR, V TOPLICAH GNEČA

NOVO MESTO — Zaradi obvestil v javnosti, da je Krka letos hudo onesnažena in ker Novomeščane o tem prepričuje tudi smrad iz čistilne naprave, je na sicer lepem in prejšnja leta zelo obiskanem travniku pri gradu Otočec letos malo kopalcev. Ljudje si ne upajo več v Krko, le najpogumnejši si kopanje v domači reki še privoščijo. Je pa zato toliko več navala v obeh toplicah. Zadnjo nedeljo je bilo v bazenih toliko ljudi, da o kakšnem plavanju ni bilo govora. Kdor je to poizkušal, se je že po dveh, treh zamahih zadel v soseda.

GASILSKO DRUŠTVO MAHAROVEC

vabi
v nedeljo, 12. avgusta 1984, ob 15. uri na slovesno otvoritev novega gasilskega doma in praznovanje 70-letnice društva. Po slovesnosti bo velika vrtna veselica. Za jedačo in pijačo bo preskrbljeno.

543/32-81

Je Mirna gora za Belokranjce dlje ko za druge?

V knjigi letos le 500 podpisov — Obnovo doma načrtujejo črnomaljski planinci

ČRNOMELJ — Letos aprila obnovljeno črnomaljsko Planinsko društvo šteje okrog 70 članov. Predsednik društva Janez Dragoš pravi, da posebne zavzetosti za hojo v planine torej ni, so pa zato maloštevilni člani toliko bolj delavni.

A Dragoš ni toliko v skrbeh za člane, saj bodo začeli ustanavljati mladinske sekcije po osnovnih šolah v vsej občini (sedaj deluje le v Črnomlju) in podmladka bo gotovo kmalu dovolj. Bolj ga skrbi to, da ima društvo v lasti tri objekte, ki so zanj velika obremenitev. Stavbo v Črmošnjicah ima sicer v najemu gostilničar, tudi bite Rog v Črnomlju je bil pred leti

Janez Dragoš: „Del obnovitvenih del doma na Mirni gori bomo morali opraviti še letos, seveda pa računamo tudi na udarništvo planincev."

obnovljen in je v dobrem stanju, problematičen pa je planinski dom na Mirni gori.

Tako dom kot okolico bo potrebno temeljito urediti. Zato so v društvu že ustanovili komisiji za pripravo sanacijskega načrta in popis del. Popraviti bodo morali škarpo, okna, vrata, sanitarije, klet, skladišča, saj vrsto let v dom tako rekoč nihče ni viagal. „Po predračunu bi potrebovali 2,3 milijona dinarjev, načrtujemo pa, da bomo imeli konec letošnjega leta le 190 tisoč dinarjev lastnih sredstev. Zato računamo tudi na kredit občinskega sklada skupnih rezerv ter pomoč delovnih organizacij, ki naj bi zbrale 1,1 milijona dinarjev."

Dom je slabo obiskan. V treh mesecih se je letos v knjigo vpisalo 500 obiskovalcev, čeprav oskrbnik trdi, da jih je bilo znatno več. „To pa je še vedno premalo obiskovalcev. Zlasti so redki Belokranjci, zato je ena glavnih nalog našega obnovljenega društva, da spodbujamo planinarjenje," pravi Dragoš.

Nekaj so za to že naredili: na novo so markirali tri ure hoda dolgo pot iz Črnomlja na Mirno goro, skupaj z metliškimi planinci pa bodo pripravili belokranjsko planinsko pot.

B. M.

Kal za ljudi in živali

Na Hrastu pri Vinici je še eden redkih, a gotovo največji vaški kal v Beli krajini

HRAST PRI VINICI — Še pred leti je bilo po belokranjskih vaseh veliko vaških kalov, v katere so gonili napajat živino, sedaj pa so se v glavnem izsušili. Gotovo se nikjer ne morejo pohvaliti s takšnim, kot ga imajo na Hrastu pri Vinici, ki mu domačini pravijo kar jezero. Kako velik je, vaščani

SOŽITJE S KALOM — Marija Panjan si ne more predstavljati življenja na Hrastu brez jezera, kakor pravi velikemu vaškemu kalu.

niso vedeli natančno povedati. Marija Panjan, ki je najbližja soseda kala, pa je pojasnila, da doseže kal tudi 2,5 metra globine.

„Spominjam se, da smo tudi na drugi strani vasi imeli kal, tako da je pol vasi napajalo živino tam, pol pa tukaj a se je tisti že izsušil," pove Panjanova. Okrog 100 glav živine si je vsako jutro in vsak večer tešilo žejo v vaškem jezeru, danes pa le še živina ene kmetije. Seveda so se v kalu tudi kopali, sedaj se vozijo po njem s čolni, ženske s Hrasta in iz bližnje Perudine pa so še pred desetimi leti v njem prale perilo. „Voda je bila zelo čista in sveža. Imele smo tudi perilne kamne, ki pa že stojijo na suhem," se spominja Marija.

Ne spominja pa se Panjanova, da bi bile kdaj v kalu ribe, dokler jih niso pred nekaj leti vložili ribiči. „Pravijo, da so krapi in ščuke. Prav vožnje s čolni in ribe pa so odgnale race, ki pridejo le še spomladi valit, potem pa se umaknejo v Kolpo. Tudi žab je spomladi veliko, a niso užitne." Panjanova ne ve, da bi se v kalu kdaj zgodila nesreča, čeprav se vaška otročad pozimi drsa po njem.

B. M.

NA GLAVNEM TRGU TOKRAT SLAVČEK

NOVO MESTO — Prireditve, ki ob petkih zvečer potekajo na novomeškem Glavnem trgu, so izbrane tako, da bo ustreženo različnim okusom obiskovalcev. Na svoj račun so že prišli ljubitelji ubranega petja, gledališča, folklore in še česa, jutri ob 21. uri pa bo za tiste, ki radi prisluhnejo narodnozabavnim vižam, igral ansambel Slavček.

Letalski Otok

26. avgusta velika proslava z letalskim mitingom na Otoku

OTOK — Občinska skupščina Metlika in Zveza letalskih organizacij Slovenije pripravljata v nedeljo, 26. avgusta, v počastitev 40-letnice partizanskih letališč in spuščališč v Sloveniji, 40-letnici partizanskega letalstva in 40-letnici prekomorskih brigad na partizanskem letališču na Otoku veliko proslavo in letalski miting.

Proslava bo združena še s tradicionalnim srečanjem borcev, aktivistov in prijateljev Bele krajine. Slavnostni govornik bo Viktor Avbelj, pripravili pa so tudi bogat in pester program.

Tako bodo ob 9. uri prikazali delovanje specialnega gasilskega vozila RV 2, ob 10.30 bo koncert vojaške godbe iz Ljubljane, ob 11. uri se bo začela proslava s slavnostnim govorom in kulturnim sporedom, ob 12. uri pa bo letalski miting, na katerem bodo sodelovali športni letalci in padalci, vojaško letalstvo z letali Galeb 4, Orel, akrobatsko skupino, nadzvočnimi letali, helikopterji, helokopter RSNZ pa bo prikazal reševanje. Po končanem mitingu bodo krstili prvo jadralno letalo aeroklub Bela krajina, sledilo pa bo tovariško srečanje. Še to: ob tej priložnosti bodo možni tudi panoramski poleti nad Belo krajino s turističnimi letali.

Po gorah Liechtensteina

Priznanje za sevniške planince — Prihodnjič pri nas

SEVNICA — Veliko vojvodstvo je sicer komajda za večjo piko na običajnem zemljevidu, vendar si je treba vseeno dodobra nagristi kolena, če ga hočeš prehoditi.

Prav to bosta storili sevniški planinki Helena Gradišar in Vojka Zupančič ob spremstvu Tonèta Šeška. Tam bo namreč evropsko srečanje mladinskih planinskih odsekov. V Sloveniji je pri Planinski zvezi izbor padel na Sevničane v priznanje za dosedanje uspešno delo.

Iz domovine bodo odpotovali z vlakom v nedeljo. Pohodniki naj bi gorato kneževino obhodili po dolgem in počez. Slednje ne bo lahko, bojda jih čaka na dan najmanj šest ur pohodov.

Prihodnje leto bo gostitelj mladih planincev iz vse Evrope naša osrednja Planinska zveza. Nastanili jih bodo na Vršiču.

A. Ž.

LIKOF VIGREDI

METLIKA — Društvo vinogradnikov Bele krajine in pripravljalni odbor letošnje vinske vigredi vabita vse Belokranjce, ki so sodelovali pri pripravi vinske vigredi, 18. avgusta ob 18 uri na Vinomer, kjer bo veseli zaključek uspešne prireditve.

MAČJA NOČ V GRADCU

GRADAC — „Gradaški mački", najštevilnejše društvo v tem belokranjskem kraju, prirejajo v soboto, 11. avgusta, ob 16. uri v grajskem parku „mačjo noč". Za ples bo igral ansambel Slavček, mački pa bodo med drugim pripravili tudi nagradno kegljanje za jagenjčka. Izkupiček te prireditve bodo namenili za gradnjo večnamenskega gasilskega doma v Gradcu.

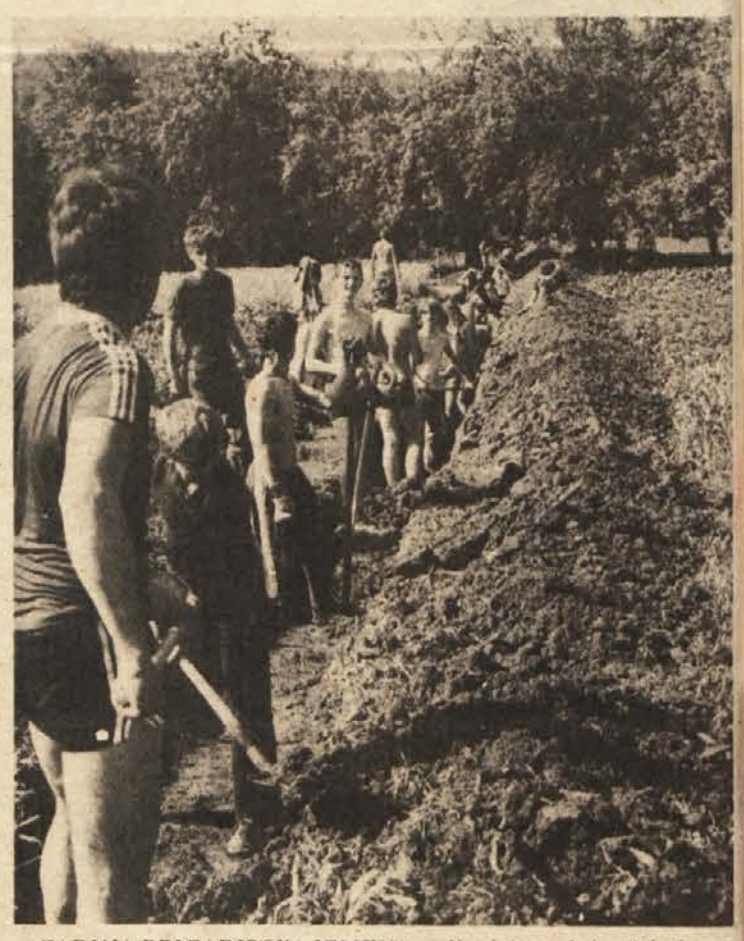

ZADNJA BRIGADIRSKA IZMENA — V soboto se je končala druga izmena MDA „Bela krajina 84". 120 brigadirjev iz Ilirske Bistrice, Cerknice, Škofje Loke in Vrhnike je dokončalo delo, ki ga je pred njimi začela prva izmena pri gradnji vodovoda v KS Dobravice, ter začelo graditi 1.800 m vodovoda od Brašljevice do Drašičev. Zadnjo izmeno na letošnji akciji sestavljata brigadi iz Brežic in Mozirja ter pionirska brigada iz revirjev, ki je najštevilnejša.